AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Fiatı: 60 Kuru

A K i S

Haftalık Aktüalite Mecmuası
Sene: 3, Cilt: VII, Sayı: 118
Rüzgârlı Sok. Ovehan
Kat: 3 Daire: 7
P. K. S82 ... Ankara
18992 (Yazı İşleri ve İdare)
Fiatı : 60 Kuruş

Neşriyat Müşaviri :
Metin TOKER

İmtiyaz Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden Mes'ul Müdür
Yusuf Ziya ADEMHAN

Umumi Neşriyat Müdürü :
Hamdi AVCIOĞLU

Teknik Sekreter :
M. Nevzat ÜNLÜ

Karikatür :
TURHAN

Fotoğraf :
Hüseyin EZER
Osman ÖZCAN
ASSOCIATED PRESS
TÜRK HABERLER AJANSI

Klişe :
Doğan Klişe ATELYESİ

Müessese Müdürü :
Mübin TOKER

Abone Şartları :

3 aylık	(12 nüsha) :	6 lira
6 aylık	(25 nüsha) :	12 lira
1 senelik	(52 nüsha) :	24 lira

İlan Şartları :
4 renkli arka kapak (Tam Sayfa): 350 lira
Kapak içi 300 lira, metin sayfaları Santimi 4 lira.

Dizildiği ve Basıldığı Yer :
Rüzgârlı Matbaa — ANKARA
Tel: 15221
Basıldığı tarih: 9.8.1956

Kapak resmimiz :
Sırrı Atalay
Masuniyetsiz milletvekili

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Evvelâ, iptidaî Mau-Mau'ların diyarında cereyan etmiş şu hikâyeyi dinleyiniz. Hâdise, Kenyanın bir kasabasında geçiyor. İngiliz idareciler, bundan iki sene kadar evvel, kendilerince son derece makbul sebeplerden dolayı yerlilerin tren istasyonuna girmelerini men ediyorlar. Kararın alınmasından önce, mahalli liderler İngilizlere başvuruyor ve böyle haysiyet kırıcı bir tedbire lüzum olmadığını söylüyorlar. Nihayet istasyona girmek hakkı ve hürriyeti, basit zenci için hakların ve hürriyetlerin en masumudur. Onu bundan men etmeğe çalışmak, sebep ne olursa olsun, asla müdafaa götürmez. Fakat İngilizler ısrar ediyorlar ve yerlilerin istasyona giremeyecekleri gün ilân olunuyor. Her hangi bir karışıklığa meydan verilmemek üzere mahalli idare tedbirlerini de alıyor ve emri dinlemeyenlerin derhal tevkif edileceğini bildiriyor.

Yasağın başladığı saatte, mahallin yerli belediye başkanı erkenden belediye meclisi azalarıyla beraber geliyor ve istasyona giriyor. Polis evvelâ ihtarda bulunuyor, kimse dinlemiyor. Bunun üzerine yasağa, riayetsizlik gösterenler tevkif ediliyor. Fakat belediye başkanı ve azalarını istasyonda diğer yerli büyükleri takip ediyor. Onlar da tevkif olunuyorlar. Polise hiç bir itiraz yoktur, her şey derin bir sukûnet içinde cereyan etmektedir. İngilizler şaşırıyorlar. Yerliler akın halinde istasyona gelmekte ve tevkif olunmaktadır. Herkes belediye başkanının izini takip etmektedir. Kolaylıkla anlaşılıyor ki Kenyalılar bir pasif mukavemet tertiplemişlerdir. En tabii haklarından mahrum mu edilmek isteniliyorlar? Buyrun! Hepsinin boyunları kıldan incedir ? İngilizler arzuladıkları yasakları koyabilirler. Kuvvet onların elindedir. Bunları sıkı şekilde tatbik de edebilirler. Ama tevkif edilmeyi göze alanların, hürriyetleri uğrundaki mücadelesini durdurabilirler mi? Hayır! Hem de ne hürriyet.. İstasyona girebilme hürriyeti! Fakat bahis mevzun olan Mau-Mau'lardır ve öyle görülüyor ki bunlar, seviyeleri icabı, istasyona girebildikleri müddetçe kendilerini insandan saymaktadırlar.

İngilizler ne yapacaklarını bilemez hale geliyorlar. Bütün kasaba halkı, kütle halinde istasyona koşmakta ve orada İngilizlere tevkif olunmaktadır. İş o hali alıyor ki içerdekiler dışardakilerden kalabalıklaşıyor. Hapishanelerde yer kalmamıştır. Ne yapılacaktır? İngilizler iptidai değildirler. İptidai olsalardı, bu vaziyet karşısında kumandan evindeki aynaları kırar. yüzünün bütün kıllarını koparır, sonra da istasyona giren her yerlinin o anda kurşuna dizilmesini emrederdi. Fakat akıllı İngilizler öyle yapmıyorlar. Bunun bütün Kenyayı kana boyayacağını, milletlere tek çıkar yol olarak isyanı ve ihtilâli bırakmamanın en basit devlet adamlığı basireti olduğunu biliyorlar. Kediyi duvarın dibine kıstırıp dövmekte fayda yoktur.

Mahallî idare sabahleyin koyduğu yasağı akşam üzerinden evvel kaldırıyor. Yerliler istasyona giriyorlar. Düşününüz, hâdisenin geçtiği yer, iptidaî Mau-Mau'ların diyarıdır.

Kenyanın küçük kasabası sakinlerinden, dünyanın diğer tarafında yaşayan pek çok insanın alacak bir ibret dersi vardır. Hürriyetleri gasbedilen kimseler, bir nisbet dahilinde kusurludurlar. Eğer bu hürriyetler hakikaten kıymetli olsaydı onun sahipleri canlarını dişlerine takarlar ve onları mutlaka korurlardı. İsyan, ihtilâl.. Hayır! Bunlar iptidai cemiyetlerin marifetleridir. Vatandaşlar ve müesseseler küçük hesapları bir tarafa bırakır da üzerlerine düşeni yaparlarsa dünyanın en büyük zalimi yeni doğmuş çocuk kadar zararsız hale girer. Diktatörleri yaratanlar, içinde yaşadıkları vasattır. Herkesten mutlaka basiret, idealizm, demokrasi inancı beklemek abestir. Ama madem ki bunlardan mahrum olanları yola getirmek, yola gelmeyenleri de kulaklarından tutup fırlatmak kabildir, bütün mesele lazım gelen medenî cesareti göstermektir, hür yaşama azminin dayanıklılığıdır, o halde sadece ve sadece zulüm yapanları haksız saymak hatalı bir görüş olur. Küçük kasabanın belediye başkanı, onu takip eden eşrafı ve nihayet kalabalık halk pek âlâ tevkif edilmeyi göze almayabilirlerdi. O taktirde trenlerin, siyahilerin gözünden şu anda dahi uzak gelip geçeceğinden herkes emin bulunabilir. Tevkif edilme ne kelime? Tarih, ufak, alçaklıkların, ehemmiyetsiz görünen şerefsizliklerin üstüne uzun süren istibdatların kurulduğunun şahididir. Daha güç para kazanacağını sanan serbest meslek erbabı, maişetini daha müşkül temin edeceğini sanan hâkim. "hayır" demesini bilmeyen memur, nihayet, hürriyetlerinin teker teker yok edilmesini kayıtsız seyreden vatandaş ve kendisine bilfiil zarar verilmedikçe başkalarının, belki de kendi hak ve hürriyeti için uğraşan başkalarının desteği olmayı reddeden küçük adanı Kenyadaki Mau-Mau'lardan çok iptidai, çok gayrı medenidir.

Saygılarımızda

AKİS

YURTTA OLUP BİTENLER

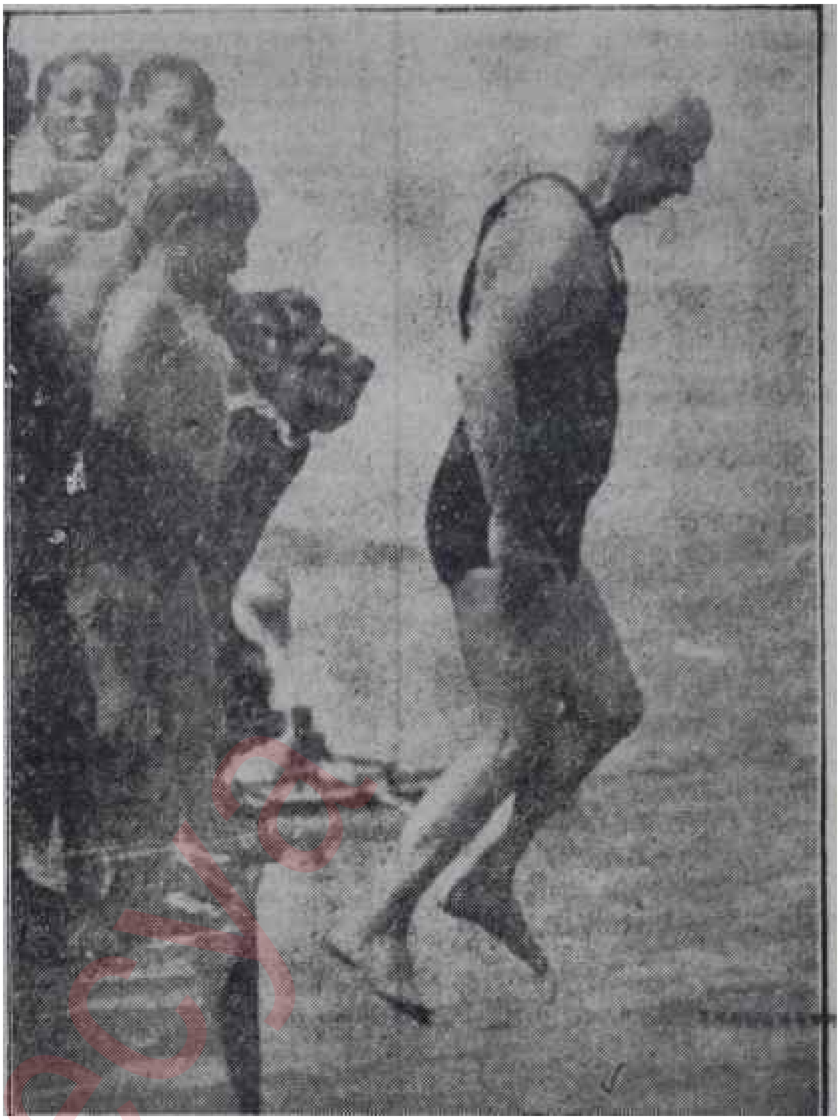
Demokrasi

Çivileme ve çömlekleme

Geçen haftanın sonunda Cumartesi günü, öğle vakti İstanbul'da Heybeliada plajının önünde çok tuhaf bir hâdise cereyan etti. Saat bir buçuğa yaklaşıyordu iki biri beyaz elbise giymiş, Amerikan kovboylarınınkine benzeyen geniş kenarlı Panama şapka taşıyan, ak saçlı; diğeri gözlüklü, az saçı itina - ve maharet - ile taranmış, gömleği pantalonunun üstünde iki ahbap kolkola plajdan yola çıktılar. Kendilerini herkes tanıdı: Birincisi İsmet İnönü, ikincisi Kasım Gülek'ti. Kasım Gülek o gün hâdiseli Karadeniz seyahatinden dönmüştü. İsmet İnönü onibeş günden beri Heybeliada'da istirahat ediyor ve denize giriyordu. Genel sekreterini Galata'da karşılamak istemiş, fakat içinde Kasım Gülek'in bulunduğu vapurların geliş ve gidiş saatlerinin fanteziye kaçtığını bildiğinden -hakikaten o gün de bir saat erken gelmişti - arkadaşını Heybeliada'da bulmayı tercih etmişti. İki C.H.P.li İnönü'nün evinde buluşup görüşmüşler, Gülek hâdiseleri, Genel Başkan fikirlerini anlatmış, sonra beraberce plaja gitmişlerdi. İsmet İnönü daha evvel denize girdiğinden gazinoda oturmuş, Gülek yüzmüştü.

İki politikacı yola çıktıklarında bir araba aradılar. Fakat vakit gecikmiş okluğundan bulamadılar. O sırada bir gazoz arabası geçiyordu. Arabacı "buyurun" dedi. Bu, bir yük arabasıydı. Eski Cumhurbaşkanı "Haydi Kasım" diyerek ve çevik bir hareketle arabaya atladı. Onu Genel Sekreter takip etti. İsmet İnönü bir Müddetten beri 72 yaşında değil de, İnönü muharebelerinin cereyan ettiği devirdeki yaşında gibiydi. Canlıydı ve enerji doluydu. Her gün öğle üzeri plaja gidiyor, tramplen kulesinin kenarından çivileme atlıyor, on beş dakika durmadan yüzüyor, güneşleniyor, akşam vakti tura çıkıyor ve bol bol okuyordu. Hem iç, hem dış hâdiseleri yakından takip ediyor, bilhassa Süveyş meselesi üzerinde ehemmiyetle duruyordu.

Gazoz arabası hareket edince, yoldan geçenler sevgi dolu nazarlarla eski cumhurbaşkanına baktılar. O memnun, arabacıyla konuşuyordu. Fakat plajın kapısında, hiç de memnun görünmeyen biri vardı. Bu gri üniformalı, belinde tabancası bulunan bir polis memuruydu. Memur İnönü ile Gülek'in yirmi metre kadar gerisinde plâja gelmiş, deniz kenarına kadar çıkmış, sonra gene onlarla beraber plajdan ayrılmıştı. İhtimal ki gösteri yürüyüşleri hakkındaki kanunu, gerektiği takdirde tatbikle mükellefti. O da etrafına bakındı. Maalesef görünürde başka vasıta yoktu. Kenarda bir iki eşek duruyordu, ancak onlara binmesi garip kaçacaktı. Çarnaçar, gazoz arabasının arkasından adetâ koşar adımlarla ilerledi. Yolun kenarından bir kaç kişi İnönü'yü alkışladılar, elini sıktılar.İki C.H.P.li eve döndüler ve hak ettikleri yemeği yediler.

İnönü'nün çivilemesi
Senenin *fotoğrafı*

O günkü gazetelerin bir çoğunun birinci sayfasında eski cumhurbaşkanının denize çivileme atlarken ve kendisini havada gösteren resmi vardı. Bu resmin bazı kimseleri tarifsiz sevince garkettiği anlaşılıyordu.

Plajda polisler

Ertesi gün plaj, bir gün evvelden de kalabalıktı. İnönü mutad saatte geldi. Arkasındaki polisler ikileşmişti. Tabiî bunlar üniformalı olup, bellerinde tabanca taşıyanlardı. Eski cumhurbaşkanı 19 numaralı kabininde soyundu, sonra halkın gene müşfik bakışları altında ve gayet gösterişli bir tarzda, denize atladığı tramplen kulesinin altına geldi. Gösteriş, İnönü'nün arkasındaki polislerin de tahtaların üzerine kadar gelmelerinden doğuyordu. Zira, doğrusu istenilirse, mayolu kalabalığın arasında bu memurlar biraz tuhaf kaçıyorlardı. İsmet İnönü etrafında cereyan edenlerden tamamiyle habersiz görünüyordu, fakat pek eğlendiğinden zerrece şüphe yoktu. Gözlerinde müstehzi kıvılcımlar parlıyordu. İhtimal ki cumhurbaşkanı olduğu sırada bile denize böyle merasimle girmemişti. Polisler halkın İnönü'nün yanına gelmesine mâni oluyorlar, selâm vermemelerini istiyorlardı. Fakat Muhalefet lideri denize atladığından"gösteri yürüyüşü' nün şümülünden **çıktı,** "gösteri yüzüşü" hakkında da bir kanun bulunmadığından çoluk çocuk gene İnönü'nün peşine takıldılar.

Eski cumhurbaşkanı sükûnetle yüzdü, sonra dik merdivenden yeniden tahtaların Üstüne çıktı, kendisine yol veren halkın arasından ve arkasında iki polis bulunduğu halde 19 numaralı kabinine döndü, giyindi ve arabaya binerek evine gitti. Evinin civarında da iki gündür resmî polisler dolaşıyordu.

Pazartesi sabahı, hemen aynı şeyler tekrarlandı. Fakat polislerin adedi bire inmişti. O da denizin kenarına kadar geldi ve İnönü'nün yüzüşünü seyretti. Halik her şeve hayretle bakıyordu. Pazartesi günü olup bitenleri gazeteler haber aldılar, salı günü hâdise büyük puntolarla ilan ediliyordu. Salı günü takip işi daha kapalı şekilde yapıldı.. Polis eski cumhurbaşkanının peşinde değildi; plajda oturuyordu., Nahiye Müdürü de oradaydı. İnönü refikasiyle birlikte geldi, mutad yerden, denize atladı. Hep çivileme atlıyordu. İhtimal ki cömleklemeyi başkalarına bırakmıştı. . Refikası sabahın daha erken saatinde denize girmişti. O saatte polisler de bulunmuyordu. İnönü onbeş dakika yüzdü, edindiği ahbaplarla görüştü, biraz güneşlendi, bazı kimseler elini öptüler; eski cumhurbaşkanı arabayla evine döndü.

Hemen hemen aynı saatte C.H.P. İstanbul il başkanı avukat Muhlis Sırmalı, İsmet İnönü'nün bıyık altından gülerek karşıladığı, fakat aslında bir demokraside tasvibine imkân olmayan bu hareketleri İstanbul Valiliğine şikâyet ediyordu. Polisler eski cumhurbaşkanına selâm verenlere de sualler sormuşlar, meşhur gazoz arabasının sahibiyle bir başka arabacıya ceza kesmişlerdi. İdare mekanizmasının başındakiler gösteri yürüyüşleri hakkındaki kanunu biraz garip şekilde tatbik ediyorlardı. İhtimal ki bu, yanlış tefsirin neticesiydi. Evinden çıkıp plaja, denize girmeye giden ve adı İsmet İnönü okluğuna göre tanınıp selâmlanması tabiî bir insanı tabancalı polislerle tâ deniz kenarına kadar takip ettirmenin bahis mevzuu kanunla alâkasını anlamak kolay değildi.

Osman Bölükbaşı
İltimas yapılmadı

İki Başarı

Türkiyede mizah, bilhassa siya-; si mizah çok çetin mânilerle karşı karşıya bırakılırken mizah--ılarımız dünya çapında bir başarı kazanmış bulunuyorlar. Karikatürist Turhan Selçuk ve mizah muharriri Aziz Nesin İtalyatla Bordighera'da tertiplenen beynelmilel bir müsabakada derece almışlardır. Aziz Nesin iki birincilik elde etmiştir. Bunların ilki, "salon fıkraları" müsabakasında bir Brezilyalı ile paylaştığı birinciliktir ki buna İtalya dahil, bütün memleketlerden adaylar katılmıştır. Aziz Nesin ayrıca en iyi "yabancı mizah hikayecisi" ilân edilmiştir. Turhan Selçuk'a gelince o, karikatür müsabakasında bir İtalyanın arkasından ikinciliği almıştır. Turhan Selçuk'un eserleri bugünkü manâsıyla karikatür ve mizah sanatının en güzel örnekleri sayılmış ve yazılan bir çok makalede bunlar nümune diye gösterilmiştir.

Sanat müsabakalarında derece almamız ne kadar enderse, o nisbette de övünülecek hâdiseler teşkil etmektedir. Beynelmilel sanatkâr sayılacak Türkler Öylesine azdır ki.. Turhan Selçuk bundan evvel de İtalyada takdirle karşılanmıştı ve ismi dünya çapında karikatüristler arasında geçmişti. Şimdi Aziz Nesinin de mizah muharriri olarak, hem de İtalya gibi modern mizahi hikâyelerin bol yazıldığı ve çok beğenildiği bir memlekette mükâfat kazanması hakikaten iftihar duyacağımız bir hâdisedir.

Mizah, içinde yaşadığımız devrin medeni cemiyetlerinde en ziyade rağbet gören sanat sahalarından biridir. Komiklik yapmak değil mizah yapmak her yerde takdirle karşılanmaktadır. Zira mizaha tahammül, kendine güveni olan medeni insanın artık ilk var sıfları arasında yer almıştır.

Muhlis Sırmalı'nın Valilice yaptığı şikâyette İnönü'nün evine gelenlerin isimlerinin de Adalar Kaymakamlığına, Heyibeliada komiserliği tarafından bildirilmesi emrinin mevcudiyeti iddia olunuyordu. Bütün Türkiye'nin alâkası böylece **bir** defa daha İsmet Paşanın şahsı **üzerine celbedilmişti.** Bundan İsmet Paşanın, **C.H.P.'nin, Muhalefetin, hatta** Heybeliada plajının bir fayda sağlamış olduğu düşünülebilirdi. Ama D.P. nin istifadesi neydi? İşte, fâniler için anlaşılması imkânsız olan husus buydu.

Ahmet Bilgin
Şakşakçı dediler

Karadenîzde maceralar

Polislerin faal olduğu yer Heybeliada plajından ibaret değildi. Karadeniz sahilleri de, muhalif liderlerin iltifatına nail oldukça, emniyet kuvvetlerinin alâkasını çekmekten hali kalmıyordu. Kuzey bölgesinde Kasım Gülek'i Osman Bölükbaşı takip etti. Fakat C.M.P.liler evvelâ C. H.P. Genel Sekreterine iltimas yapıldığı kanaatına vardılar. Zira Bölükbaşı'nın macerasının sadece baş tarafı biraz heyecanlı geçmişti. Samsun'dan ilerde kısmî bir sükûnet etrafa hâkim oldu. Tabiî polisin tedbirleri mevcuttu, ama bunlar gösteri mahiyetini almıyor, sadece emniyet müdürleri C.M.P. Genel Başkanına siyanet melekliği yapıyordu. Hâdiselerin az olması nisbetinde seyahatin cazibesi ve akisleri azalıyordu. Kasım Gülek'e yapılanların hatalı görüldüğü muhakkaktı. Gazetelerde tek sütun üzerine gösterilecek bir seyahat, bu hatalar yüzünden günlerce manşet olmuş, üstelik gösteri yürüyüşleri hakkındaki kanun tuhaf tefsirlere uğramıştı. Polislerin el sıkmayı, hatır sormayı dahi tezahürata teşvik saymaları ifrattan başka bir şey olamazdı, Hele lokantalarda masaların birleştirilmemesi için emir verildiği yolundaki havadisler bir çok kimsenin kendi kendisine "hangi devirdeyiz" diye sormasına yol açmıştı. Bir kaç kişi bir araya gelip beraberce yemek yenilemiyecek miydi ? Hakikaten böyle düşünenler araiınâa C.M.P nin Giresun il başkanı da bulunmalıydı ki adamcağız Bölükbaşı şerefine evinde vereceği hususî ziyafet dolayısiyle dahi valilikten izin almak lüzumunu duydu. Valilikten gelen cevapta ziyafete, ava

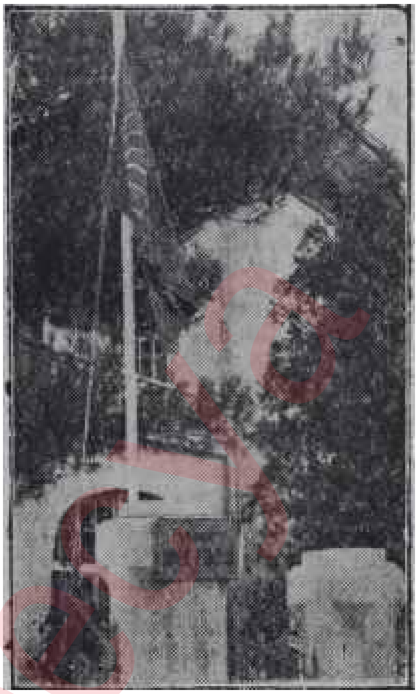
C HALK PARTİSİNİN

Siyasî partilerin birbirlerinden farklı dünya görüşlerine sahip olmadıkları, hele iktisadî bakımdan dahi değişik doktrinle ortaya çıkmadıkları memleketlerde lider ve kadro meselesinin ehemmiyeti derhal birinci plâna yükselir. Bizde bu bakımdan C.H.P. en talihsiz partidir ve liderlik mevkiinde Türkiyenin 1 numaralı siyasî şahsiyeti bulunduğu halde kadrosu itibarile adeta üzüntü verecek bir manzara göstermektedir. Bahis mevzuu üzüntü "partilinin üzüntüsü" değil, rejim meselelerinin ancak ilk seçimlerde iktidarın el değiştirmesi sayesinde düzelebileceği ümidini .. kalbinin köşesinde muhafaza eden milyonlar ve milyonlarca vatandaşın üzüntüsüdür. Zira kim ne derse desin, bu ümidin gerçekleşmesi büyük ölçüde C.H.P. nin faaliyetine, tutumuna, gayretlerine bağlıdır ve daha hayli zaman bağlı kalmakta devam edecektir.

İki hususu birbirinden ayırmak lâzımdır. C.H.P. veya C.H.P. li bir koalisyon, memleketi daha mı iyi idare edecektir? C.H.P. nin veya C.H.P. li bir koalisyonun iş başına gelmesi rejimin tehlikelerden azade kılınarak yerleşmesinin çaresi midir? Bunlardan ancak ikincisine müsbet cevap vermek kabildir. Hakikaten, bilhassa bugünkü Muhalefetin müşterek bir cephe halinde iktidara gelmesi, daha doğrusu iktidarın her şeye rağmen düşmekten kurtulamaması Türkiyede Demokrasinin 1945 den sonraki ilk büyük hamlesi olacaktır. Bugüne kadar Demokrasi diye bildiğimiz, hâkim bir tek parti liderinin memleketin çok partili rejimle idaresinin daha iyi olacağı mülahazasıyla giriştiği bir tecrübenin tabii meyvalarından ibarettir. Fidenin yeşerip yeşermemiş bulunduğu, tutup tutmamış olduğu müşkül şartlar içinde milletin, iradesini her şeye rağmen gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğine bağlı kalacaktır. Bu yapılırsa, memleketin daha iyi idaresi gayrıkabili içtinap hale gelecektir; zira iyi idare edemeyen yerini terke mecbur kalacağını bilecektir. Zaten rejimin fazileti de, işte budur.

Böyle bir durumda, C.H.P. gibi Muhalefetin belkemiği mevkiindeki bir siyasî teşekkülün muvaffakiyet ihtimalini gölgelendiren her şey, bütün Muhalefet cephesinin kuvvetini azaltmaktadır ve elbette ki o vasfı itibarile vatandaşın alâkasına hak kazanmaktadır. İktidarın önümüzdeki seçimlerde el değiştirme ihtimalinin yüksek nisbeti hâlâ D.P. nin hataları neticesidir. Ama sadece bu hataların, Muhalefeti tutup işlerin başına getireceğini sanmak, bunun için tedbirler almanın lüzumsuzluğuna inanmak safdillikten başka bir şey değildir. C.H.P. başındaki iki belâdan kurtulmadığı müddetçe bu memlekette ne tek başına bir seçim kazanabilecektir, ne de iştirak edeceği bir cephede gerektiği kadar faydalı olabilecektir. İki ayağında birer demir bağlı bulunan insanın suya düşünce gideceği yer, ancak diptir.

C.H.P. nin talihi ve talihsizliği Muhalefete iktidardan gelmesidir. Siyasî partilerin umumiyetle takip ettikleri yol, aksi yoldur. Fakat bizim Demokrasiye geçişimizin bir icabı olarak C.H.P. böyle bir hususiyet arzetmektedir. İşin talih tarafı, devlet idaresindeki tecrübenin seçmenin gönlüne verdiği itimaddır. Seçmen devlet idare etmenin kolay bir iş olmadığım yeni yeni görüp anlamakta ve C.H.P. nin" 27 senelik iktidarı şimdi hakiki kıymet ölçüleriyle mütalâa edilebilmektedir. Talihsizlik tarafına gelince, bu partinin merkezde ve teşkilâtta tek partinin âdetlerinden, ananelerinden kurtulamamış bir zümreyi - başına belâ etmiş olmasıdır. Lider kendini yeni şartlara mükemmel şekilde uydurmuştur. Partinin aşağı kademelerinde de vaziyet aynıdır. Fakat gövdenin ortası boştur ve parti başlı ayaklı, fakat belsiz bir vücuda benzemektedir. Herkes bi--ir ki başı ayakların üzerinde dik tutan beldir.

C.H.P. Genel Merkezi

Başı dertte bina

C.H.P. de liderin altında işe yaramaz, tembel bir zümre vardır. "Yat Kulübü sakinleri" iste bunlardır. Partileri iktidardayken hakikaten devlet adamı olduklarım göstermişler, başına getirildikleri işleri iyi idare etmişlerdir. Fakat, hoş manâsıyla politikacı değildirler. İsterler ki başkaları mücadele etsin, onlar liderin gözünde bulunsunlar, bir çok kimsenin manfaat pistonunun tahrikile saf değiştirdiği bir sırada kendilerinin C. H.P. de kalmış olmaları kâfi hizmet sayılsın ve partileri iktidara gelince kaybettikleri koltuklarına kurulsunlar. Ama yağma yoktur! Ada sahillerinde mevhum bir çocuk felci virüsüyle uğraşanlar - ile Karadeniz sahillerinde' polis kordonu altında seyahate mecbur kalanlar elbette ki farklı muamele göreceklerdir. Nitekim görmüşlerdir de.. İsimlerinin ve resimlerinin hafızalardan henüz tamamile silinmediği sıralarda dahi bunlar, kendi seçim bölgelerinde isimleri duyulmamış, resimleri görülmemiş rakipleri karşısında defalarca hezimete uğramışlardır. Hezimetlerini "halk C.H.P. den bıkmıştı"- diye yaldızlamışlardır. Bugün herkes hissediyor ki halk, C.H.P. yi dahi aramaktadır. Ancak o zevat gene adaylıklarım koysunlar, gene kaybedeceklerdir. Hem de gene isimleri duyulmamış, resimleri görülmemiş rakipler karşısında...

Zira bunlar kendilerini yeni rejime uyduramamışlardır. Zira bunlar vaktile biriktirdiklerini yiyen küçük beylerdir. Tehlike ne kelime, kendilerini hiç bir zahmete sokmayacaklardır. Parti işlerile, parti meselelerile uğraşmayacaklardır. Teşkilâtla alâkadar olmayacaklardır. Bütün seyahatleri "Ankara ekspresi" güzergâhına inhisar edecek, arada sırada da rüzgâr alan, serin mahallerde yapılan bir veya iki kongreye gidip düşününüz o günkü bütün randevularım iptal edecek, bezik partilerini bırakacak, hattâ belki denize dahi giremeyeceklerdir -nutuk çekeceklerdir. Bunun da adı Muhalefet yapmak olacaktır. Bununla kimin kandırıldığını sorabilir miyiz ? Zira seçmen kandırılmadığını reyile belli etmektedir. Lidere gelince, onun herkese ne not verdiğim tahmin etmek o kadar zor değildir.

Muhalefetin, hele bugünkü şartlar altında Muhalefetin kolay olmadığı ortadadır. Ama mücadele etmeden, sadece bir şahsın gözüne girmekle mevki, şan ve şeref elde etmek devri çoktan kapanmıştır. Hiç olmazsa buna, Muhalefet yıllarında imkân yoktur. Bir çok kimse elinden geleni yapar-

BAŞINDAKİ BELÂ

ken, ellerinden pek çok şey gelebilecek, bir sınıfın hareketsiz kalması sadece partiye değil, rejime ve dolayısıyla memlekete hainlik etmektir. Bugün bir çok şey hâlâ mümkündür. Ne var ki bunlar, rağbet azaldığından âdeta kahramanlık haline gelmektedir. Halbuki kahramanlıkla zerrece alikaları yoktur ve Türkiye Cumhuriyetinde -bir takım kimseler nasıl düşünürse düşünsün- vatandaşların tabii hakları arasındadır. Üzerlerinde, "eski başbakan", "eski bakan" sıfatını taşıyanlar ötekilerden avantajlı vaziyettedir. Bunlar önayak olmalıdırlar. Bunlar çıkıp dolaşmalıdırlar. Bunlar vatandaşa ve partililere ne yapılacağını söylemeli. Merkezin fikirlerini aksettirmelidirler. Bunun kabil olduğunu Kasım Gülek ve arkadaşları göstermişlerdir. Basın da, her türlü müşküle rağmen -bilhassa genç muhabirlerin takdire şayan gayretleri sayesinde- üzerine düşeni yapmaya çalışmaktadır.

Bugün parti lideri bir tanesine "çık da. şuraya git, partililerle görüş" dese. alacağı cevap "ya üşüttüm" dür, ya "ülserimi var", ya da "romatizmalarım tuttu" olacaktır. Ama yarın aynı zata "acaba kabineyi sizin kurmanız...", "sizin başbakan muavinliğine...", "şu bakanlık hakkında fikriniz..." diye söze başlanılsa üstad yirmi yaşındaymışcasına yerinden fırlayacak ve "emredersiniz paşam, turp gibiyim, enerji doluyum" diye haykıracaktır.

C.H.P. nin başındaki iki belâdan biri, işte bu zümredir.

C.H.P. nin seçilmeyen adayları, sadece Merkezde değildir. Her vilâyette, böyle bir kaç kişi var» **dır.** Bunları o vilâyetin halkı senelerden beri tanımaktadır, tek parti devrindeki marifetlerini bilmektedir ve unutmamıştır. Bazıları Meclise girmiş, **bir** daha seçim bölgesine uğramamış; bazıları d civarı haraca kesmiştir. Kendilerine mutlaka bir isim vermek gerekirse "Profesyonel politikacı" demek lâzımdır. Hani AKİS'te Turhan'ın çizdiği papiyon kravatlı malumlardan.. Şimdi bir çoğunun dişi sökülmüştür, bir çoğu eski haşmetini kaybetmiştir. Halkın arasına girmiş, muhalefet yapar olmuştur. -Tabii saf değiştirmeyenler, zira böylelerinin çoğu altı yıl evvel olduğu gibi bugün de "iktidar" mensubudur...-. Ama seçmen reyini asla ve asla ona yeniden vermeyecektir. Zira ne mal olduğunu gözlerile görmüştür ve bahis mevzuu zevat bu hükmü silecek bir harekette bulunmamıştır.

C.H.P. nin seçimlerde çıkardığı aday listelerine göz atınız. Her birinde aynı isimleri bulursunuz. Parti muntazaman bunları aday gösterir, seçmen de muntazaman bunlara rey vermez. Rey vermeyecektir de... C.H.P. ye aşık da olsa, C.H.P. hasretinden de ölse, C.H.P. nin bütün meziyetlerini anlamış da bulunsa o mütegallibeye rağbet göstermeyecektir. İnsanlar, umumi kanaatin aksine, kolay kolay unutmazlar. Kaldı ki bunların yaptıkları da unutulur cinsten olmaktan çok uzaktır. Parti ne kadar. ısrar ederse, seçmen o kadar musir davranacaktır. Hayır, bu adamları 'bir daha kendi temsilcisi olarak Ankaraya göndermeyecektir.

Kasım Gülek
Tek kurban

Teşkilâtın içinde de bu adamların yerlerini hâlâ muhafaza etmeleri C.H.P. nin en büyük handikapıdır. Onlar su başlarını tuttukları için başkaları gelememektedir. Halk ise, "C.H.P. iyi ama, biz filancayı biliriz" diye düşünmektedir. Bir zamanlar vilâyeti dahilinde astığı astık, kestiği kestik olan "C.H.P. başkanı" sınıfı tasfiye olunmadıkça, onların yerlerini yeni simalar almadıkça, teşkilât profesyonellerin elinden kurtarılmadıkça C.H.P. nin bir çok yerdeki secim şansı, memlekette esen çok müsait havaya rağmen sıfırdır. Bir seçim, beş seçim, on secim yapılır.. Ama o adamlar ve dahil bulundukları liste kazanamaz. İsimlerinden halk tiksinti duymaktadır. 1950 de iktidarı en ziyade onların şerrinden kurtulmak için devirmiştir. Gerçi bir çok yerde "C.H.P. başkanı" nın yerini "D.P. başkanı" almıştır. Halk ona da rey vermeyecek ve yeni şahsiyetler arayacaktır. Teşkilat dahilinde kuvvetli olmanın seçimlerde bir şey ifade etmediği, ortaya çakmıştır. Öyle profesyoneller vardır ki yoklamalarda reyi İttifak temin ederek alırlar, bu yüzden de Merkez onları yıkılmaz kaleler sayar. Fakat vaikta ki halk sandıkların başına gider, görülür ki o kaleye itibar eden tek vatandaş yoktur. Kale denilen, bir korkuluktan başka bir şey değildir.

Peki, partiye ve dolayısıyla Muhalefete yazık değil mi?

Belalardan kurtulmanın çaresi? Demokrasi, ilâcını bünyesinde taşıyan bir rejimdir ve iyiliği de oradadır. Merkezde bulunup "eski başbakan", "eski bakan" sıfatını taşımayanlar daha çok gayret gösterirler, Kasım Gülekden örnek alırlar, seyahatlerin nasıl tertiplendiğine, nasıl sohbet edildiğine dikkat ederler, hattâ Genel Sekreterden de fazla ağırbaşlılık, temkin gösterirler. Kıymetli fikirler, kıymetli tezler, kıymetli görüşler ortaya atarlar, kabiliyetlerini belli ederler ve bıkıp usanmazlar, ümitsizliğe kolay kolay kapılmazlar. Görürler ki isimleri "vatan sathı" nda ağızdan ağıza dolaşmaktadır. Belâlardan biri, böylece tasfiye olunur, dumura uğrar. Zira C.H.P. deyince maalesef o birinci sınıf hâlâ hatıra geliyorsa, bunun sebebi ötekilerin kâfi meziyetleri gösterememiş olmasıdır. Onların "hâdiselerin çapında" bulunduklarını ispat edememeleridir.

İkinci belâ için de vaziyet aynıdır. Vilâyetlerdeki genç C.H.P. liler, tahsilli, bilgili, dinamik insanlar siyasî hayatın icap ettirdiği cevvaliyeti, celâdeti gösterir ve profesyonelleri seçim yoluyla alaşağı ederler, tuttukları köprüleri zaptederler. Bunun kabil olduğunu, bir çok vilâyetteki tecrübeler göstermiştir. Misâl mi istiyorsunuz? İşte Adana.. Tecrübe nerede muvaffak olduysa orada C.H.P. ye rağbet ve partinin gördüğü itibar artmıştır. İşi ele alanlar ilçeleri, bucakları, ocakları, köyleri hep kendi modellerine göre teşkilâtlandırmışlar, seçmen böylece karşısında yeni simalar . -ve yeni bir ruh- bulmuştur. Seçim zamanı listede o nefret ettiği isimleri görmeyeceğinden artık emindir. Adanada yapılan, Türkiyenin her tarafında yapılabilir. İş ki C.H.P. nin yeni kuvvetleri, lâzım gelen enerjiyi gösterebilsinler.

Bunlar unutmamalıdırlar ki sadece partililerin değil, milyonlarca tarafsız vatandaşın gözü kendilerindedir.

bayrak veya flama çekilmemesi şartıyla müsaade olunduğu bildiriliyordu. Bunu haber alınca C.M.P. Genel Başkanı il başkanına:

"— İlâhi!. Bari yemek listesini de gönderdin mi?" diye takılmaktan kendini alamadı.

Zaten Bölükbaşıyla seyahat bir filem oluyordu. "Diktafoncu Hasan efendi" gazetecilerin sayesinde memleketin 1 numaralı şöhretleri arasına girmişti. C.M.P. Genel Başkanı polislerle Ordu'da saklambaç oynamış, polisler ve jandarmalar Bölükbaşıya Bölükbaşının geçip geçmediğini sormuşlar, bir ara tarlaya sapılarak takip arabalarının atlatılması plânı tatbik edilmişti.

Halbuki seyahatin başında, bu bir "sohbet gezisi" olacak ve ihtimal ki Kasım Gülek'inki gibi Osman Bölükbaşının yolculuğu da ehemmiyetsiz bir mevzu gibi muamele görecekti. •

Hiç kimse kollanmıyor

Fakat idarî makamlar Giresun'da partiler arasında tefrik yapmadıklarını ve Kasım Gülek'i kollamadıklarını ispat ettiler. Bölükbaşının sedire varışının ertesi günü C.M.P.nin il kongresi vardı. Kongre Lâle sinemasında yapılacaktı. Sinemaya delegelerden başka hiç kimse alınmadı; C.H.P. ve Hür. P. temsilcileri kapıdan geri çevrildiler. İş, bununla da bitmedi. Balkonda savcı ve sivil polisler vardı. Savcı delegelere her hangi bir kimseyi alkışlamayı yasak etti. 'Kanunda böyle bir madde bulunmamasına rağmen savcının ısrarı hayretle karşılandı. Üstelik Ağustos sıcağı içinde sinemanın bütün kapı ve pencereleri sıkı sıkı kapatılmıştı. Dışarıya ses çıkması istenilmiyordu. Alkış da tutulmayacaktı. Sanki o gün Lâle sinemasında bir sessiz film oynatılacaktı. Ancak delegeler Ahmet Bilgin'in "kanunsuz" olarak vasıflandırdığı yasağa riayet etmediler ve iki defa büyük alkış koptu. Bunların birincisi Ahmet Bilgin'in sözlerinin o kısmına, ikincisi de Bölükbaşının salona girişine tesadüf etti. Savcı balkondan bağırıyordu. Polisler alkış tuttukları iddiasıyla dokuz kişiyi yakalayıp nezaret altına aldılar.

Böylece C.M.P.nin de hakkı yenmemiş oldu.

Dün ve bugün

İşin tuhafı şuydu (ki 1950 den evvelki muhalefetin liderleri, kendilerinin o zamanki iktidar tarafından daima sivil memurlarla takip ettirilmelerinden her vesileyle şikâyet etmişlerdi. Hakikaten o tariflilerde muhalefet liderlerine refakat eden gazeteciler etrafta şüpheli şüpheli şahısların dolaştığını hissederlerdi. Fakat hiç biri bütün bir bölge emniyet kuvvetinin bir şehire teksif edildiğini, sokaklarda cipten geçilmediğini, nihayet muhalefet liderlerinin plajlara polis refakatinde gidip geldiğini görmemişti. Bu yüzden vaziyet herkes için - belki İsmet İnönü hariç - hayret uyandırıcı oluyordu. Eski cumhurbaşkanına gelince, onda, sanki bütün bunların olacağını evvelden kestirmiş, hesaplamış ve göze almış bir hal seziliyordu. Bir çok kimse üzülürken üzülmeyen, bir çok kimsenin ümidi kırılırken ümitsizliğe kapılmayan, bir çok kimse "ne oluyoruz" derken "herşey düzelecek" diye düşünen oydu.

Hakikaten bütün bunlar, tıpkı 1950'den evvel cereyan eden bunlara benzer hâdiseler gibi Halk tarafından iyi karşılanmıyordu. Şimdi İsmet İnönü'ye daha fazla insan saygı ve sevgi gösteriyor, Kasım Gülek'e daha çok kişi; itibar ediyor, Osman Bölükbaşı'yâ duyulan alâka 'gittikçe artıyordu. İdare mekanizmasının faaliyeti muhakkak ki revizyon istiyordu.

Alkış tutan halk topluluğu

İktidara ise suç değildir

Toplantıya davet

İşte bu sırada İsmet İnönü, Parti Meclisinin 23 Ağustosta Ankarada toplanacağını teşkilâta tamim etti. Toplantı Meclisin mutad toplantısıydı, Fakat hâdiselerin aldığı şekil karşısında ehemmiyeti artıyordu. Muhalefet vazifesinin itfası bakımından Parti Meclisine mühim vazifeler düşüyordu. Bu vazifelerin ifası lâzımdı. Meclis iki ayda bir toplanan, mensuplarının nutuklar söylediği, sonra da bir tebliğ yayınlıyarak dağılan, yeni bir iki aylık uykuya dalan teşekkül halinden mutlaka çıkmalıydı. Teşkilât Parti Meclisinin hareketsizliğinden şikâyetçiydi.

Toplantıdan evvel üç muhalif parti liderinin Ankara'da yeni bir görüşme yaparak vaziyeti gözden geçirmesi de kuvvetle muhtemeldi. Büyük Millet Meclisinin 15 Ağustosta çalışmalarına başlaması bu imkânı doğuracaktı. Anadoluyu dolaşan partiler ileri gelenleri, halkın işbirliği mevzuunda anlayış gösterdiğini görmüşlerdi. Hattâ bir çok yerde kendilerine bunun bir zaruret olduğu açık şekilde ifade edilmişti. Üstelik seçimlere kadar çalışma imkânının çok olmadığını da kanunların yeni tarz tatbiki ortaya koymuştu. Beraber hareket etmek, millete Muhalefetin beraber olduğunu söylemek zamanı gelmişti.

Partilere karşı tutulan tavır da alâka çekiciydi. C.H.F.nin faaliyeti hususi bir itinayla takip ediliyordu. Buna mukabil C.M.P. ve hele Hür. P. şimdilik bir **kollara bırakılmışa** benziyordu. Bazı saf C.M.P.li **veya** Hür. P.li vatandaşın bundan kendi partisi menfaatine hüküm **çıkarması** imkansız değildi. Zaten gayenin bu olması da muhtemeldi. Ne var ki liderler, daha dikkatli ve basiretliydiler.

Başka bir mesele muhalefetteki siyasî partilerin başlıca gelir kaynaklarından mahrum edilmiş olmasıydı. Hakikaten artık balo, çay, sünnet düğünü gibi toplantılara müsaade olunmuyordu. Halbuki bunlar teşkilâtın belli başlı gelir kaynağıydı. Bakırköy ilçesinin İsmet İnönü şerefine tertiplediği bir ziyafete dahi izin verilmemişti. Bu, her üç partiyi düşün-

düren bir mevzuydu. Çaresi elbette ki bulunacaktı; **ama** partilerin **beraber** düşünmeleri lâzımdı.

Muhalefetin ileri gelenleri memlekette siyasî faaliyetin kesilmesi gayesinin güdüldüğünden endişe **ediyorlardı. Fakat** bunun imkânsız olduğu aşikârdı. Gaye açıkça ifade olunmadan hiç **bir** tedbir istenilen neticeyi vermiyecekti.

Sohbet gezilerine devam

Partilerde hemen herkes sohbet gezilerine devam olunmasına taraftardı. Hür. P.nde ve C.M.P.de bu işin ehli sayılanlar mevcuttu. Sıkıntı çekecek olan C.H.P. idi. Gittikleri yerlerde alâka uyandıracak C.H.P.li şahsiyetleri kımıldatmağa vinç lâzımdı. Bunların hemen hepsi seyahat etmek için altlarına kırmızı plâkalı araba verilmesini bekliyorlardı. Bakınız o zaman nasıl faal olacaklardı! Fakat C.M.P.de ve Hür. P.nde dinamik elemanlar mevcuttu. Onlar gezilere çıkacaklardı.

İdarenin aşırı tedbirleri, azimleri bilemişti. Yılmamak ve mücadeleye devam etmek arzusu adetâ umumiydi. 1950 den . evvelki heyecanlı hava her tarafa yayılıyordu. Bu haftanın en mühim hâdisesi, işte buydu. Gazetelerde baskı havadisleri gittikçe daha büyük yer tutuyor ve bunları okuyanlar 1950 arefesi demokratlarının hissiyatına' sahip oluyorlardı. İnsanları hiçbir şey, haksız telâkki ettikleri hareketlerden daha fazla azimkâr kılamazdı.

Bu sırada Rize'de, Kasım Gülek'in el sıkmak suretiyle gösteri yürüyüşü yaptığı iddiasıyla açılan dâvada hâkim kararını bildiriyordu. C.H.P. Genel Sekreteri bu suçundan dolayı 6 ay hapse ve 1.000 lira para cezasına mahkûm ediliyor, ceazları tecil olunuyordu. Dünyanın büyük ajansları bu haberi Çarşamba akşamı yeryüzünün dört köşesine yaydılar.'

B. M. M.

Yeni devre

Bu hafta içinde Türkiye'nin en meşgul adamlarının başında, Ankara Palas otelinin müdürü geliyordu. Herkes ona telefon ediyor ve herkes ondan oda istiyordu. Müdür meşgul olduğu kadar memnundu da; zira otel bir aydan beri derin bir sessizliğe gömülmüştü. Şimdi yeniden hayatiyet kazanıyordu. Önümüzdeki Çarşamba günü saat 15'de Türkiye Büyük Millet Meclisi açılacaktı.

Milletvekillerinin pek çoğu başkentten ayrılmışlardı. Ayrılırken ailelerini de beraber götürmüşlerdi. Tatillerinin kısa süreceğini ve Ağustosun ortasında tekrar çalışmaya başlıyacaklarını biliyorlardı. Fakat bu devrenin ne kadar süreceği meçhul olduğundan ekserisi evini **açmamayı,** otelde kalmayı tercih etmişti. Toplantıların muvakkat olması daha -muhtemeldi. Eylülün başında yeniden tatile girileceğini ümit eden çokta. Bu, mutad veçhile Kasıma kadar sürecekti.

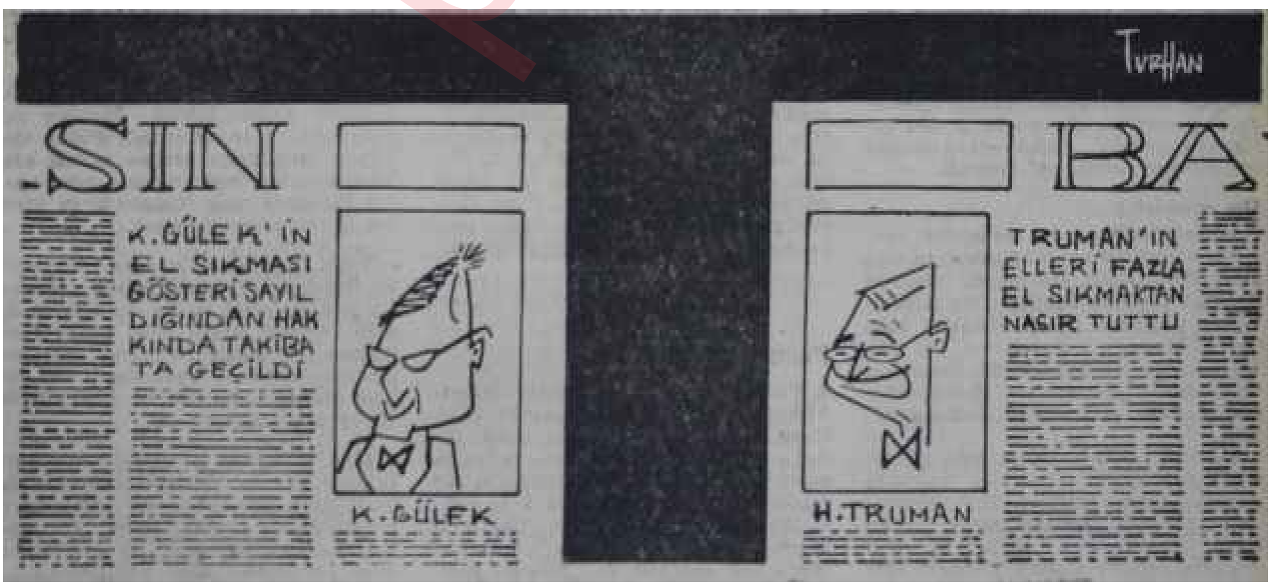
Tatilin böyle ikiye bölünmesi, D.P. iktidarı zamanında ilk defa vuku buluyordu ve teşebbüs hükümetin müzaheretile D.P. Grup Başkanlığından gelmişti. Görüşülecek meseleler arasında Orman ve Personel Kanunları vardı. Gerçi bunlarla büyük sayıda vatandaşın alâkadar bulunduğu doğruydu ama, nihayet her ikisinin de iki ay evvel çıkması elzem sayılamazdı. Hele Orman Kanunu senelerden beri bekliyordu ve Ağustos devresinde çıkacağı da garanti sayılamazdı. Bu bakımdan Mecliste başka meselelerin de ele alınacağı anlaşılıyordu. İktidarla Muhalefet her halde bir kaç mevzuda hesaplaşmak zorunda kalacaklardı. Bunun vesilesi de hazırdı.

Bir takrir etrafınad

C.H.P. Grubu Başkan vekili Nüvit Yetkin geçen hafta içinde son derece mühim bir sual takriri vermişti. Nüvit Yetkin bizzat Başbakan tarafından cevaplandırılmasını istediği takririnde Karadenizde **cereyan** eden son hâdiseleri bahis mevzuu ediyor ve bunların mânâsını soruyordu. C.H.P. Grup Başkan Vekili bu hareketlerle vatandaşın Anayasa ile teminat altına alınmış en basit hak Ve hürriyetlerinin ihlâl edildiği kanaatindeydi. Bu kanaatte olan sadece Nüvit Yetkin değildi. C.M.P. adına Osman Bölükbaşı, Hür. P. adına Turan Güneş ve İbrahim Öktem de aynı görüşü ifade etmişler ve şiddetli tenkidlerde bulunmuşlardı. Başbakanın mesul idare mekanizmasının başı sıfatiyle vereceği cevap alâka uyandıracak ve şikâyet mevzuu tatbikatın bir kısım memurların yanlış tefsiri mi, yoksa hükümetin sarih emri üzerine mi yapıldığı meydana çıkacaktı. Taktir görüşüldüğü takdirde partilerin genel başkanlarının münakaşaya katılmaları (kuvvetle muhtemeldi. Gündemde aynı şekilde başka sözlü soruların da bulunduğu biliniyordu. Bunların bir çoğu fırtına koparacak mahiyetteydi.

D.P.'lilerin durumu

Meclisin kapandığı sırada D. P. grubunun Başbakanı kuvvetle desteklediği görülüyordu. Adnan Menderes vaziyete hâkimdi. Acaba bir aylık tatilin sonunda vaziyet neydi ? D.P. milletvekillerinden pek çoğu arka arkaya çıkarılan üç kanunun - Basın, Toplantı ve Millî Korunma - aksaklıklarım müşahede etmemiş olamazlardı. Bu üç kanundan ilk ikisi çıkarılırken gazetelerin ve siyasi hayatın durgun manzara alacağı, sessizliğin ve sükûnetin hâkim olacağı zehabı uyanmıştı. Halbuki görülüyordu ki aksi olmuştu. Basın **pek** çok ihtiyatlı davrandığı, politikacılar ise türlü müşkülâtla karşılaştıkları halde hareket devam etmişti ve edeceğe benziyordu. Bu, "vatan sathında huzur"un sert tedbirlerle değil, mü-

samaha ile temin olunacağı fikrinde bulunanlara hak verdirecek (bir müşahedeydi. Her sert tedbir bir şiddetli reaksiyona yol acıyor, onu izale için getirilecek yeni tedbir yeni reaksiyon doğuluyor ve böylece bir fasid çember teşekkül ediyordu. Çem berin kırılmasının gerektiği muhakkaktı. D.P. (milletvekilleri içinde böyle düşünenler de çoktu. Hususî sohbetlerde bunu ifade ediyorlardı. Fakat aynı fikri hiç olmazsa grupların kürsüsünden , tekrarlayacaklar mıydı? İşte, Ağustos çalışmalarının en alâka uyandıran tarafı bu olacaktı.

Zira bir diğer kısım D.P.'lilerin de tutulan yolda devamın şampiyonluğunu yaptıkları hiç kimsenin meçhulü değildi. Bunlar siyasî hayatın gevşemesini, basının sessizliğe gömülmesinin teminini mutlak surette arzuluyorlardı. Madem ki alınan tedbirler az gelmişti, madem ki ne gazeteciler ve ne de politikacılar susmuşlardı, o halde vidaları biraz daha sıkmak lâzımdı. İki görüş arasında büyük fark olduğu ortadaydı. Kimin kazanacağı ise büyük ölçüde Başbakan Adnan Menderes'in tutumuyla alâkalı olacaktı.

Ucuzluk meselesi

Milletvekillerini meşgul eden bir başka mesele de ucuzluk mesele - siydi. Fiyatların indiği muhakkaktı, fakat şikâyetler de o nisbette artmıştı ve hemen her milletvekilinin dosya sında bu mevzuda bir çok seçmen müracaatı vardı. Bilhassa İstanbul milletvekilleri dolu vaziyetteydiler. Ucuzluğun hakikî mahiyetinin ne olduğu hususu ve gidişin nasıl devam ettirileceği mühim bir dâvaydı. Meşhur bir Amerikan ajansı -bu sefer X. P. değil. I. N. S.- Yeni Sabah'ta çıkan hususî haberinde Randall'ın aleyhimizde rapor tanzim ettiğini ve Türkiye'ye borç verilmesine karşı vaziyet aldığını bildirmişti. Doğrudan doğruya Amerikan yardımının da fazla olmadığı biliniyordu. Gerçi şimdilik bazı tahsisler yapılıyor, bazı kombinezonlar bulunuyordu. Fakat bu herşeyden çok Maliye Bakanı Nedim Ökmen'in şahsî ustalığı neticesiydi. Milletvekilleri bunun üzerinde ehemmiyetle duruyorlardı. Bu bakımdan grupta hükümetten izahat istenmesini beklemek lâzımdı.

Dış meseleler

Nihayet mühim dış meseleler vardı. Gerçi Süveyş hâdiselerinin çıkması Kıbrıs işini küllemişti. Nasır'ın hareket tarzının İngiltere ve Amerika'nın gözlerini açmış olmasını beklemek lazımdı. Fakat ne de olsa Meclisin bu devresinde diş meseleler üzerinde İktidarın ve Muhalefetin görüşlerinin açıklanması beklenilebi-

Umumî tahmin, ilk çalışma günlerinde tehlikesiz mevzular üzerinde durulacağıydı. Böylece D.P. grubunun nabzının yoklanmasına imkan nasıl olacaktı. Pek çok şey bu nabzın atış şekliyle alâkalı olacaktı. Hava hükümet için fazla müsait görülmediği takdirde bir kaç kanunla iktifa edilmesi ve tatilin ikinci kısmına süratle girilmesi muhtemeldi. Merak mevzuu olan başka bir husus da, sabık Dış işleri bakanı Fuad Köprülünün çalışmalara katılmak üzere Ankara'ya gelip gelmeyeceğiydi.

Kapaktaki Politikacı

Sırrı Atalay

Birkaç zamandanberi orta boylu, esmer, biraz, şişmanca bir genç adam erk sık Adliye koridorlarında görülmektedir. Bu genç adamın savcılıktan çıktığını görenler, mendiliyle terlerini sile sile Adliye merdivenlerine tırmandığına şahit olanlar hayret etmekten kendilerini adamıyorlardı. Zira Adliye koridorlarının bu yeni gediklisi Kars milletvekili Sırrı Atalaydan başkası değildi ve milletvekillerinin tesrii masuniyeti olduğunu bilmeyen yoktu. Fakat Sırrı Atalay masuniyetsiz bir milletvekiliydi. Masuniyeti Meclis tarafından kaldırılmıştı, hakkında dört ayrı mevzuda tahkikat açılmıştı. İşte Sırrı Atalayın sık sık Adliye koridorlarında görünmesinin sebebi buydu. Savcılığa celbe - diliyor ve ifadesi alınıyordu.

Politika hayatında ateşli bir hatip olarak şöhret yapan Sırrı Atalayın, iktidarı ne kadar tasvib etmiyorsa, o kadar da muhalefetin tutumunu beğenmediği biliniyordu. Sırrı Atalay çok genç yaşında atıldığı politika hayatında kısa zamanda temayüz etmişti. Mensubu bulunduğu C.H.P. nin Meclis Grubu Başkan Vekilliğine kadar yükselmiş, Genel İdare Kurulu üyeliğine seçilmişti. Fakat Sırrı Atalay ateşli mizacının tesiriyle mesai arkadaşlarıyla bağdaşamıyordu. Kendi, ifadesine göre, lider organlarda hizmet etmek için tcerübe ve siyasi emeğe ihtiyaç vardı ve politikada tavize, zikzaglı harekete asla taraftar bulunmuyordu. Bu görüşün Sırrı Atalay tarafından hararetle müdafaa edileceği anlaşılıyordu. Nitekim C.H.P. nin son Kurultayında en sert, en heyecanlı tenkitler. Sırrı Atalaydan geldi.

Halen parti kademelerinde vazife almıyan ve sadece milletvekili vasfını muhafaza eden Sırrı Atalay 37 sene evvel sıcak bir Ağustos gününde Karsın Göle kazasında dünyaya gelmişti. Gölenin en eski, en köklü ailelerinden biri olan Hacı Alaybeyoğullarına mensuptu. İlk tahsilini doğduğu memlekette yapan Sırrı Atalay, müteakiben Karsa giderek lise tahsilini tamamladı. Ankaraya gelerek yüksek tahsile başladı ve 1942 de Ankara Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Askerlik hizmetinden sonra hâkimlik mesleğine intisap etti. Hâkimlik stajını tamamladıktan sonra Kığı hâkim muavinliğine tayin olundu. 1950 seçimleri arefesinde Lice savcısı bulunan Sırrı Atalay hemşerilerinin teşviki ile yoklamanın son santiarında telgrafla adaylığını bildirdi ve 1950 seçimlerinde C. H.P. listesinden Kars milletvekili seçildi. Böylelikle genç yaşta Meclise girmeye muvaffak olan Sırrı Atalay, çalışmaları ve dürüst mizacıyla çabucak alâka ve sevgi topladı. 1954 seçimlerinde tekrar seçilerek Meclisin muhalefet saflarındaki vazifelerine devam etti.

Evli ve bir çocuk babası olan Kars milletvekili bir kaç ay evvel avukatlık ruhsatı almış bulunmaktadır. İlk dâvası, teşril masuniyetinin kaldırılmasıyla yürütülen dört tahkikat mevzuu olacaktır. Bu suretle Sırrı Atalay yeni mesleğine kendi müdafaası ile başlıyacaktır. Bu başlangıcın Sırrı Atalay için uğurlu ve başardı olması, kendisini tanıyan ve sevenlerin en candan temennisidir.

Hür. P.

Pazu şişirenler

Milletvekilleri Ankara'ya toplanmaya başladığı sıralarda Hür. P.nin hararetli bir faaliyet içinde olduğu gözden kaçmıyordu. Nitekim hafta arasında Fethi Çelikbaş'ın bir çıkışı bütün nazarları Hür. P.ne çekti..Hür. P. mevcut bayat şartları muvacehesinde milletvekillerinin aylıklarını çok buluyor ve "2800'ler indirilmelidir" diyordu. Bu mevzuda hazırlanan kanun teklifi Meslice sunulmuştu. Hür. P. nin Fethi Çelikbaş tarafından ortaya atılan alâka çekici bir başka teklifi daha vardı: İktidarla boy ölçüşmek ve kuvvet denemesine girişmek..

Fethi Çelikbaş iktidara, İstanbul ve Burdur milletvekillerinin toptan İstifa etmelerini ve bu iki vilâyet de dahil olmak üzere ara seçimlerine gidilmesini teklif ediyordu. Bu seçimlerin neticesi, vatandaşın son siyasi durum hakkında ne düşündüğünü ortaya çıkaracaktı.

Hür. P. içinde bulunduğumun haftanın sonunda il başkanlarının da iştirakiyle yapılacak bir toplantının hazırlıklarım tamamlamıştı. Bu toplantılarda, girişilecek hareketlerden önce partilerin nabzı yoklanacakti.

A D A L E T

Dâvalar

Toplu Basın

Mahkemelerin yaz tatilinde bulunduğu şu sıralarda, Perşembe günleri Ankara Adliyesinde işi olanlar, ikinci kat koridorlarındaki kalabalığın sebebini anlıyamıyorlar ve biraz mütecessis olanlar kalabalığın en kesif bulunduğu 3. Asliye Ceza Mahkemesi salonunun önüne giderek meraklarını gideriyorlardı: Bu salonda Perşembe günleri Toplu Basın Mahkemesi toplanıyor ve basın davalarına bakıyordu. Kalabalık ise gazetecilerden müteşekkildi. Gazetecilerin bir kısmı mahkemede sanık mevkiini işgal ediyor, diğerleri de duruşmaların safahatını gazetelerine yazmak, fotoğraf çekmek için orada bulunuyorlardı. Bu yüzden Perşembe günleri Ankara Adliyesinin koridorlarında esen hava bir basın klübünde esen havadan farksızdı. Bazı gazeteciler uzun zamandanberi görüşemediği meslekdaşlarıyla orada karşılaşıyor ve iki oturum arasında sohbet etmek imkânım buluyorlardı. Hattâ "Perşembeye gene burada buluşuruz" diye randevulaşanlara bile rastlanıyordu.

Geçen hafta Perşembe günü de Ankara 3. Asliye Ceza Mahkemesi salonunun önünde gazeteciler birikmişti. Koridordaki tahta sıraların üzerinde avukatlarıyla istişarelerde bulunan mesul müdürler, dâvalarını bir daha gözden geçirirken foto muhabirleri poz peşinde koşuyor, zaman zaman parlayan flaşlar dikkatleri bir an için dağıtıyordu.

O gün Ankara Toplu Basın Mahkemesinde. AKİS'in 11 Şubat 1956 tarihli nüshasında neşredilen "Roma'nın yandığını görmüyor musunuz?" başlıklı yazısında Agâh Erozan'a hakaret edildiği iddasıyla açılan davaya da bakılacaktı. AKİS dâvaları basın tarafından hususi bir alâkaya mazhar oluyor ve cidden enteresan safhalar arzediyordu.

Celse açılıyor

Geçen haftaki duruşmada AKİS mesulleri müdafaalarını yapacaklardı. Daha önceki duruşmalarda iddia makamı ve müdahil avukatı iddialarını serdetmişlerdi. Celse açıldığı zaman AKİS'in mesul müdürü Yusuf Ziya Ademhan ve dâvaya mevzu teşkil eden yazının AKİS'te çıktığı zaman mecmuanın sahibi olan Metin Toker sanık mevkiinde yerlerini aldılar. AKİS mesullerinin müdafaasını deruhte eden Sahir Kurutluoğlu'da avukatlara ayrılan yere geçti. Toplu Basın Mahkemesi Adil Güneşoğlunun başkanlığında üye Emin Gebizlioğlu ve üye Behçet Hüdayioğlundan teşekkül etmişti. İddia makamında Savcı Muavini Sami Coşarcan vardı. Metin Toker'in hüviyeti tesbit edildikten sonra, Başkan Adil Güneşoğlu sözü, müdafaa için Avukat Sahir Kurutluoğluna verdi.

İddia makamına cevap

AKİS mesullerinin avukatı Sahir Kurutluoğlu müdafaasına dâvanın bir hülâsasını yaparak başladı ve sözü iddia makamının ve müdahil avukatının iddialarına getirerek dedi ki :

İddia makamı, AKİS mecmuasının 11 Şubat 1956 tarihli sayısında Agâh Erozan'ı istihfaf eden cümleleri havi "Roma'nın Yandığını Görmüyor musunuz?" başlıklı yazıyı neşretmek suretiyle onun şeref ve haysiyetine tecavüzde bulunulduğu iddiasıyla ve ayni sayıda Agâh Erozan'a ait fotoğrafın altındaki yazıyla AKİS'in 3 Mart 1956 tarihli nüshasının 10 uncu sayfasındaki "Başkanlık makamında Agâh Erozan bulunduğundan". 4 Nisan 1956 tarihli nüshasının 3. sayfasındaki "Agâh Erozan bizim iç tüzükle Avam Kamar asında spiker olsun da su politikanın Weatminister'den Hayd Parka düşüp düşmediğini o vakit görürsünüz" cümleleriyle de kastın ortaya çıktığını beyanla ceza tayini talebinde bulunmuştur.

Esas müdafaamızı arzetmeden önce bu iddianın üzerinde bir nebze durmak zaruretindeyiz.

Dâvâcı müdahil Agâh Erozan tarafından muvafakat bildirmeye matuf olarak, Ankara Cumhuriyet Müddeiumumiliğine tevdi olunan 16.4.956 tarihli dilekçe gözden geçirildiği zaman görülecektir ki, "müteakip nüshalar" tâbiri evvelâ dilekçeye kaydedilmiş, fakat bu kısım sonra dâvâcı tarafından çizilerek çıkıntı şeklinde "iki kelime tarafımdan çizilmiştir" diye meşruhat verilmiştir. Bu suretle dâvâcı tarafından "(müteakip nüshalar" hakkında bir talebi sevketmediği açıklanmıştır. Müdahil müteakip nüshalardaki yazılardan dolayı bir dâva ikamesine lüzüm görmediği gibi, muvafakatim da bildirmemiş bulunmaktadır. İddia makamı buna rağmen kastın tayininde müteakip nüshalardaki yazılardan istiâne ederek suçluluğumuzu tesbite çalışmıştır.

Muvafakata ihtiyaç gösteren bir sistem içinde ikame edilen dâvalarda, bu muvafakati vermeye yetkili kimsenin dilekçesinden çıkardığı hususları ele alarak suçun tamamiyetini ispata kıyam, sistemin esasına aykırı düşmüş bir hal olarak tecelli eylemektedir. .

Bundan başka muhterem iddia makamı, esas hakkındaki iddialarının başında "istihfaf eden cümleleri havi" kaydıyla yazının maksat ve ruhunu istihfaf etmek şeklinde kabul etmiş bulunmaktadır. Böyle olunca istihfaf yoluyla şeref veya havsiyete tecavüz edilmesi mümkün olamaz. Eğer bu yol ile hakaretin tekevvünü ve vücut bulması mümkün görülseydi, 6372 sayılı kanunla tadil olunan 6334 sayılı kanunun birinci maddesine "istihfaf hissi telkin edebilecek" kaydının ilâvesine lüzum kalmazdı. Diğer bir ifadeyle, vazu kanun bu yolda işlenen fiilleri ancak son tadil ile suç saydığına göre, 6384 sayılı kanunun yürürlükte olduğu bir zaman içinde bu gibi yazıları suç olarak kabule hukuken imkân görülemez.

AKİS mesulleri duruşmada
Aşina çehreler

Müdahilin iddialarına cevap

14 Haziran 1956 tarihli dilekçe ile dâvasını **tavzih** eden müdahil, e-

sas hakkındaki iddialarının bu dilekçede yazılı olanlardan ibaret bulunduğunu duruşmada beyan etmiş ve bu sebeple suçun subutunu dermeyan ile tecziye talebinde bulunmuştur. Bu dilekçeye göre, "yazının, baştan yıldız işaretine kadar olan kısmının şeref ve haysiyete tecavüz mahiyetinde bulunduğu, hakareti amiz, tezyif ve tezlil edici, itibar kırıcı mahiyette olduğu" ileri sürülmüştür:;

Gönüyoruz ki yazının umumi hududu içinde de kalınsa, cümleler teker teker de ele alınsa, bizi suçla itham edecek mevkide olanlar suçun vasfı hakkında bir ittifaka varamamışlardır. Bu da gösteriyor ki yazıda bir suç mahiyeti mevcut değildir.

Şeref ve haysiyete tecavüz, hakaret, tezyif ve tezlil etmek, itibar kırıcı olmak.. bunlar birbirinden tamamen ayrı unsurları ihtiva eden hallerdir. Bir yazıyı bir kanunun tadâd eylediği bütün suç unsurlarına mutabık görmek, bu yazıyı bir suç kalıbına sığdıramamaktan ileri gelir.

Namus, şeref ve haysiyete tecavüz unsurları bakımından yazıda bir suç hali göremeyince, hakaret fiilinin tekemmülünü mevzuumuzda bulamayınca, müdahilin ileri sürdüğü itibar kırıcı bir fiille mi karşı karşıyayız diye düşünmeye mecbur kalıyoruz. İddia makamının "istihfaf eden" diye vasıflandırdığı hâli, müdahil "itibar kırıcı" olarak ileriye sürerken bir mevzuun nasıl ayrı ayrı mütalâa edildiği kendiliğinden ortaya çıkmış bulunuyor. Bu sebeble de her iki kabulün hadisemize uygun olarak tecelli etmediği anlaşılmış oluyor.

Bundan başka yazının izah ve teşrihinde de, metne ve asla mutabık bir tahlil yapılmamıştır. Müdahilin dilekçesindeki "Başkan yardımcılığına seçilmesi bir lâtife olarak tasvir edilmekte ve müekkilimin seviyesizliği iddia olunmaktadır" cümlesiyle yazının istihfaf ettiği hakikî maksat, mecrasından uzaklaştırılmış ve başka bir istikamete tevcih edilmek suretiyle suça mevzu kılınmak istenmiştir, "Âgâh Erozan gibi şahısların mevcudiyeti yüzünden Hürriyet Partisi namuslu insanların sığınağı haline gelmiştir" cümlesinden bu şekildeki tahlillerle neticeler çıkarılarak iddianın hakikat olduğunun delili verilmek istenmiştir.

Bu cümleler müdahil tarafından dermeyan edildiği şekilde tertiplenmiş cümleler değildir. Yazıda Agâh Erozan'ın ne seviyesizliğine işaret edilmiştir ve ne de Agâh Erozan'ın mevcudiyeti sebebiyle Hürriyet Partisinin bir sığınak haline geldiği ifade olunmuştur. Yazı ufak bir dikkatle okunduğu zaman takip edilen maksatla müdafaa edilmek istenen tezin neden ibaret olduğu kolaylıkla anlaşılmaktadır ve hiçbir zaman müdahil tarafından çıkarıldığı şekilde bir neticeye varmanın mümkün olmadığı görülmektedir. Yazıda yukarıda işaret ettiğimiz veçhile müdahilin seçilmesinin bir latife olarak tasvir edildiği görülemiyeceği gibi mevcudiyetinin tesirile bazı neticelere varıldığını da anlayamayız.

Yazının giriş kısmı da göstermektedir ki altı senelik müddet içinde müdâhili düşünmenin mümkün olmadığı tezi dermeyan edilmiş ve birinci sütunda bu tezin izahı yapılmıştır.

"Eğer altı sene içinde bahis mevzuu zatlar siyasi hüviyet bakımından bir ilerleme kaydetmiş bulunsalardı, eğer kabiliyetli olduklarını belli edip şimdi işgal ettikleri mevkilere liyakatlarını tasdik ettirselerdi, hatta, o makamlara geldikten sonra icraatlarıyla meziyetlerim ortaya koysalardı üzülmek bir yana sevinirdik" cümlesiyle siyasi olgunluk, siyasi kabiliyet ve siyasi liyakat zaviyesinden bir tez ortaya atıldığı açıkça anlaşılmaktadır. Bu fikir silsilesi içinde ifade edilen maksatta iddia edildiği veçhile "seviyesizlik" isnadı görülemiyeceği gibi böyle bir halin tahayyül ve tasavvur dahi olunmadığı tezahür etmektedir.

Yasının ikinci kısmında takip edilen fikir ve gaye daha vazıh surette ifade edilmiş bulunmaktadır. Meselenin bir Agah Erozan veya bir Burhanettin Onat meselesi olmaktan çok uzak bulunduğu, bu muhterem vatandaşların şahıslarının şüphesiz işin ilgi çeken tarafı olmadığı, kendilerinin muhterem bulunduğu kaydedildikten sonra bir siyasî teşekküldeki zihniyetin memleket nef'ine olamıyacağı esas tezi vaz'edilmektedir. Yani tatbik edilen zihniyet ve onun tezahürleri kastedilerek, hiç bir zaman müdahilin tasvib eylediği şekilde Agâh Erozan'ın mevcudiyeti

Sahir Kurutluoğlu
Hukuk adamı

sebebiyle bu hallerin doğduğu ifade edilmemiştir. Meselenin bir gidiş ve bir zihrniyet meselesi olduğu yazının her cümlesinden açıkça anlaşılmaktadır.

Bütün bunlardan ayrı olarak meseleyi tenkit zaviyesinden tahlil ettiğimiz zaman görürüz ki, hâdisemizde bir şahsı hedef tutan ve ona tecavüzü düşünen bir kasıtla hareket edilmiş değildir. Seçilme veya seçilmeme, milletvekili olur olmaz bütün mevkilere liyakat kespetme veya etmeme, seçildikten sonra bu mevkilere layık okluğunu ispat edebilmek veya edememek gibi durumlarda, bir zihniyet ve tatbikat neticesi bazı şahısların kaçırılmış olması halindie hususi hakaret kastının mevcut bulunduğunu kabul etmek hukuken mümkün görülemez.

Bu hususta muhkem kaziye halini almış bir karar ve bu karara mevzu teşkil eden bir yazının ihtiva eylediği fikir ve cümleleri mukayeseye imkân vermek ve müesses bir ictihadı emsal olarak arzetmek için hatırlatmakta fayda görüyoruz.

Temyizden nakzen gelen ve halen muhterem mahkemenizde kayıtlı ye duruşması 16 Ağustos 1956 gününde görülecek olan Metin Toker'e ait, dâva dosyası içindeki Temyiz kararı, bilirkişi raporu ve yazı bu hali eh güzel ifade eden bir misâl olacaktır.

AKİS Mecmuasının 20 Kasım 1954 talihli nüshasında intişar eden "Bir Sırça Köşk Hikâyesi" başlıklı yazıdan dolayı bu yazıda ismi gecen zat dâva ikame etmiş bulunmaktaydı. Yazıda bilhassa suçluluğu ortaya koyduğu iddia edilen cümle "Merak ediyorlar: Münevverler niçin D.P. den uzaklaşıyorlar diye.. Merak ediyorlar.. Niçin bizzat D.P. içindeki bir çok kıymetli, idealist insan bir kenara çekiliyor diye.. Merak ediyorlar.. Niçin bir zamanlar D.P. yi canü gönülden destekliyenler artık ona küskündürler diye.. Nasıl uzaklaşmasınlar, nasıl çekilmesinler, nasıl küsmesinler? Bunca emek, bunca fedakârlık bir....... için midir?" den ibarettir. Bu hususta aynı dosyada, yapılan bilirkişi tetkikatında "20 Kasım 1956 tarihli nüshada intişar eden Bir Sırça Köşk Hikâyesi başlıklı yazı: Bu yazıda üzerinde durulması icab eden paragraf Merak ediyorlar. kelimeleriyle başlayan parçadır. Bu parça tek başına okunduğu zaman çıkan mâna haysiyet kırıcı addedilebilir. Fakat yazı kül halinde dikkate alındığı ve mezkûr paragraf ondan evvelkilerin delaletiyle mânâlandırıldığı zaman çıkan mânânın başka olduğu heyetimizce müşahede edilmiştir. Kanaatımızca mevzuu bahis paragrafı tabii olarak, yazının heyeti umumiyesi içinde mânâlandırmak lâzımdır. Yazıda...un şahsı değil mevcudiyeti iddia olunan bir zihniyet mevzuu bahistir. O kadar ki, yazış tarzına nazaran.... ismi yerine başka herhangi bir isim konsaydı söylenmek istenen şeyler yine

Ankara Toplu Basın Mahkemesi
Dosyaların sayısı artıyor

tamamen söylenilecek, ayni zihniyet ayni şekilde tenkit edilecekti" mütalâasına ve kanaatına varılmıştır. Bu suçtan dolayı yüksek mahkemeniz beraat kararı ittihaz eylemiş ve bu karar Temyiz Mahkemesi 3. Ceza Dairesinin dosyada mevcut 23/6/1956 tarih ve 9467/13148 sayılı ilâmı ile tasdik edilerek muhkem kaziye halini almış bulunmaktadır.

Bu dâvamızda suça mevzu teşkil ettiği iddia edilen yazı da ayni' şartlar altında mütalâa edilmelidir. Münferid cümlelerin cüz'î medlûlleriyle değil, yazının külli medlulü itibarıyla müdafaa ettiği fikir içinden bir netice çıkarmak ve ona göre karara varmak lâzım gelir.

Kanaatımıza göre Toplu Basın Mahkemelerinde bilirkişi tetkikatına lüzum yoktur. Zira Toplu Basın Mahkemeleri bir ihtisas mahkemesi olmak sebebiyle suça mevzu teşkil fiden yazıları bilirkişi kadar, hattâ daha fazla bir vukufla tetkik ve tahlile muktedir bulunmaktadır. Fakat yukarıda arzettiğim hususlarda eğer muhterem heyetinizin bir tereddüdü varsa, işin emsal olarak bahis mevzuu ettiğimiz dâva dosyasında olduğu gibi bir bilirkişi heyetine tetkik ettirilmesinde elbette ki fayda vardır. Eminiz ki birbirinden hiç bir surette fark arzetmeyeri bu iki yazı hakkındaki tetkikat ayni neticeyi verecektir.

Arzettiğim sebeplerle "Roma'nın Yandığını Görmüyor musunuz?" başlıklı yazıda bir hakaret kasdı ve itibar kırıcı bir isnadın atfı bahis mevzuu olamaz. Nitekim müdahilin ve iddia makamının, yukarıda belirttiğimiz şekilde, tertibini değiştirmek suretiyle zorladıkları cümlelerle suçun mevcudiyetini ispata kıyam etmiş olmaları da müdafaamızı teyid eden delillerden biridir.

Hâdisede sıfat ve hizmet hiçbir surette bahis mevzuu değildir. Zira yazının gayesi bir zihniyetin, ve yerleşmekte odan ve iyiye kabili atıf görülemeyen bazı itiyatların tenkidin" den ibarettir. Bu bakımdan da iddiada isabet görülemez.

Mevkute sahibi hakkındaki müdafaalarımıza gelince, birbirinden ayrılması mümkün olmayan ve birbirine bağlı bulunan müdafaaları ayrı ayrı dermeyana bir. lüzum ve zaruret görülmiyeceği tabiidir. Bu sebeblerle gerek suçlu Yusuf Ziya Âdem- -han, gerek mevkute sahibi Metin Toker'in suç olmayan fiillerinden dolayı beraatlerine hükmedilmesini saygılarımla ve bilvekâle rica ederim.

Metin Toker ve Yusuf Ziya Âdemhan da Sahir Kurutluoğlunun müdafaasına iştirak ettiklerini söylediler. Toplu Basın Mahkemesi, 9 Ağustos 1956 da karar vermek üzere duruşmaya son verdi.

Bir gazete toplattırıldı

Geçen haftanın sonunda, Cumartesi günü öğleye doğru Birinci Şubeye mensup memurlar Kızılaydaki bir gazete satıcısının önüne geldiler. Satıcı hemen bir gün önce satışa çıkarılan AKİS'leri tezgâhından alıp memurlara uzattı. Satıcı yanılmıştı. Bu defa memurların elindeki toplama emri AKİS'e değil, Ulus'a aitti. Ayni sıralarda başka memurlar, başka yerlerdeki satıcılardan 4 Ağustos tarihli Ulus gazetelerini topluyorlardı.

Ulus'un idarecileri gazetelerinin başına gelenleri, meraklı okuyucularının telefonlarından Öğrendiler. Telefondaki sesler gazetenin niçin toplattırıldığını da soruyorlardı. Bu okuyuculara tatmin edici cevaplar vermek mümkün olmuyordu, Zira Ulus idarecileri de gazetenin toplattırılmasının sebebini bilmiyorlardı. Birinci Şube, gazetenin niçin toplattırıldığı sualine -karşı, nöbetçi Sulh Ceza Mahkemesinin bir kararına göre hareket ettiğini bildiriyordu. Anlaşılan Savcılık, Ulus'un bir yazısında suç görmüş ve Sulh Ceza Mahkemesine müracaat ederek toplama kararı istihsal etmişti.

Ulus'un neden toplattırıldığı ancak Pazartesi günü, yazı işleri müdürü İbrahim Cüceoglu ifadesine müracaat edilmek üzere Savcılığa celbeditelikten sonra belli oldu. Savcılık, Kasım Gülek'in Karadeniz sezisi sırasında Akdeniz vapurunun güvertesinde gazetecilere verdiği beyanatın bir haber olarak aksettirilmesinde suç bulmuştu. Halbuki, ayni haber hemen bütün İstanbul gazetelerinde de neşredilmiş bulunuyordu.

Kasım Gülek'in Karadeniz gezisini efkârı umumiye yakından takip ediyordu. Genel Sekreterin seyalhatına bütün büyük gazetelerin muhabirleri katılmıştı. Seyahatin dönüş kısmında vuku bulan hâdiseler umumî efkârın alâkasını daha da körüklemişti. Ulus'un toplattırılmasına, yol açan beyanat, Kaşım Gülek tarafından Sinop'ta verilmek üzere hazırlânmıştı. Fakat. Genel Sekreter Sinop'ta konuşmaktan vazgeçince beyanatını vapur Sinop'tan ayrılırken güvertede gazetecilere vermişti. Bu beyanatta hükümetin iktisadi politâkası ele alınmakta ve son tedbirler tenkit edilmekteydi. Bir muhalefet partisi liderinin iktisadî politika hakkındaki görüşleri elbette ehemmiyet verilmeye değerdi ve bu sebeple gazetelerinbirinci sayfalarında yer aldı. Fakat Ankara Savcılığı bu haberin neşrinde suç olduğu kanaatında olmalıydı ki ulus hakkında takibata geçti. Bu sebeple önümüzdeki günler de Ankara Toplu Basın Mahkemesindeki dosyalara muhtemelen bir yenisinin eklenmesini beklemek hiç te yersiz olmıyacaktı.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Süveyş

24" ler Konferansı

Süveyş Kanalının Mısır tarafından devletleştirilmesi meselesi, geçen hafta da, dünya siyaset sahnesinde en ehemmiyetli mevkii işgal ediyordu. Fakat artık gözler Mısır'a değil, Londra'ya çevrilmişti. Üç büyük Batılı devletin Dış işleri bakanları, Amerika Birleşik Devletleri Dış-İşler sekreteri J. Foster Duller, İngiliz Dışişleri Bakanı Selwyn Lloyd ve Fransız meslekdaşları Christian Pineau, Londra'da, Süveyş meselerine barışçı bir hal çaresi bulmak için başbaşa vermişler, konuşuyorlardı.

AKİS'in geçen hafta da kaydettiği gibi, Mısır'ın Süveyş Kanalını devletleştirmek kararına Batılı devletlerin ilk tepkisi çok şiddetli olmuşdu. Bir yandan İngiliz hükümeti Nâsır'ın bu kararını öğrenir öğrenmez verdiği bir notada hareketi "milletlerarası bakımdan hayati önemi raiz olan bu su yolunda geçit sermestisi için vahim bir tehdit arzeden tek taraflı bir karar" olarak vasıflandırırken, diğer yandan Fransa ya sert bir lisanla Nasır'ı azarlıyor du. Birleşik Amerika Devletlerine gelince, Avrupalı dostları kadar şiddetli bir dil kullanmamak ve sert bir tepki göstermemekle beraber ya da Mısır'ın bu hareketinden hoşlanmamıştı. Doğrusunu söylemek gerekirse, Amerika'nın Mısır'ın bu jestini Avrupalı dostlarından daha büyük bir tevekkülle karşılamasında şaşkınlığının da büyük payı vardı. Gerçi Birleşik Amerika'nın arası -hele Assuan Barajının yapılması için gerekli krediyi vermeyi reddettiği şu günlerde- Mısır'la çok açılmıştı ama Amerikan idarecileri Nâsır'ın buna karşılık böyle bir tepki göstereceğini ummamışlardı. Nâsır'ın böyle bir tepki gösterebilmesi için ya deli , yahut da sırtını bir yere dayamış olması lâzımdı. Birleşik Amerika, Nâsır'ın neye güvenerek Süveyş'i devletleştirdiğini öğrenmeden Mısır'a karşı sert ve kesin bir tavır takınmak istemiyordu.

İşte geçen haftanın başında başlayan Londra Konferansına böyle bir hava hâkim bulunuyordu. Başlangıçta Peru'dan henüz döndüğü için Konferansa yetişemeyen Amerikan Dış işleri sekreteri Dulles'ın yerine, Başkan Eisenhower Robert Murphy'yi yollamıştı. Murphy'nin beraberinde bir de talimat getirdiği anlaşılıyordu; Her ne bahasına olursa olsun, İngiltere ve Fransa'nın Mısır'a karşı silâhlı bir harekete girişmelerine engel olmak... Aksi takdirde, Amerikalılara göre, Mısır meselesi korkulu sonuçlara ulaşabilirdi.

C. Pineau ile Selwyn Lloyd ise, silâhlı bir çatışmaya engel olmak kaygısıyla uyuşuk bîr hareket tarzı tutmak ve böylece Nâsır'a boş bir meydan bırakmak istemiyorlardı. İngilizler ve Fransızlar, kendi sözlerine göre, Süveyşin devletleştirilmesine, hisse senetlerinin çoğuna sahip oldukları bir şirketin haklarının yenmesi bakımından kızmış değillerdi. Ancak onlara bu şirket tasfiye edilip de Süveyş'teki seyrüseferin tanziminin Mısır Ticaret Bakanlığına bağlı bir heyete verilmesi korkutuyordu. Bu, Süveyş seyrüseferinin tek taraf - lı olarak Mısır'ın kontrolu altına girmesi demekti. Halbuki, Süveyş beynelmilel bir su yoluydu. Bu su yolunun rejimi de 1888 İstanbul andlaşmasıyla tesbit edilmişti. Durum böyleyken, 1888 rejiminin, birdenbire, tarafsızlığı ve milliyet hislerinin itidali şüpheli bir devlet eliyle ve hem de tek taraflı olarak değiştirilmesine göz yummak, saflıktan başka birşey olmaz, bu yüzden bütün denizci devletlerin menfaatleri tehlikeye düşerdi. Bu baklandan üç Batılı devlet kesin ve sert bir tavır takınmak, Süveyş Kanalını işleten şirketin lağvı, kabul edilse bile, kanaldaki seyrüseferin tanzimi Mısır'a bırakılmamalıydı.

Fransızlar ve İngilizler Süveyş'teki seyrüseferin sağlam esaslara bağlanması için tek çare görüyorlardı: Kanaldaki geçit hakkının milletlerarası teminata bağlanması.. Gerçi Nasır kanaldaki geçit hakkının hiçbir şekilde ihlâl edilmeyeceği yolunda teminat veriyordu ama, Nasır'a güvenenlerin boylarının ölçüsünü nasıl aldıkları da ortadaydı. Geçit hakkının sağlam kazığa bağlanabilmesi için ilgili devletlerin katılacağı bir konferans toplanmalı ve geçit serbestisi bu devletlerin teminatı altına alınmalıydı.

Dulles'ın Amerika'dan gelip Londra'ya ayak bastığı ilk gün karşılaştığı İngiliz-Fransız plânı bu olmuştur. İki Batılı devlet, bütün Londra görüşmeleri sırasında, bu plândan ayrılmaya yanaşmamışlardır. Geçen haftanın sonunda yayınlanan resmi bir üçlü tebliğden de anlaşıldığına göre, en sonunda, Birleşik Amerika da. İngiliz ve Fransızlardan kuvvete başvurmayacakları hususunda teminat almak ve böyle bir konferansa Rusya'nın da katılmasını temin etmek, şartıyla, aynı görüşü kabul etmek zorunda kalmıştır.

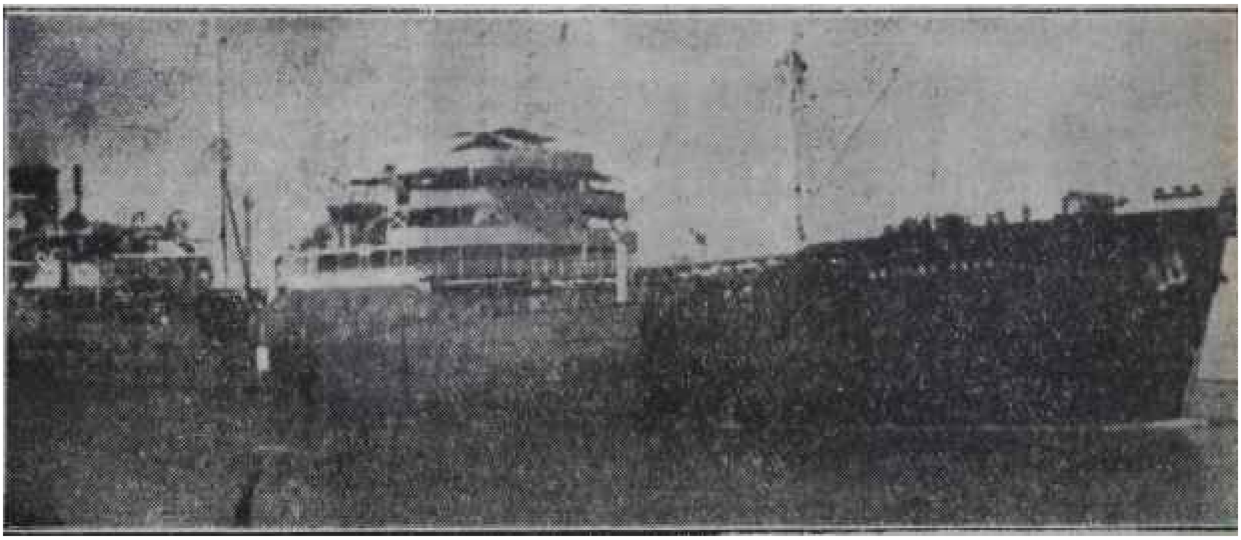
C. Pineau ve Enen, Dulles'ı karşılıyorlar

Kuluçkadan bakalım ne çıkacak ?

Hal çaresi

Resmî tebliğde, ilk olarak, Süveyş Kanalı şirketinin beynelmilel hüviyetine temas edildikten sonra, kanaldaki geçit serbestisini büyük devletlerin teminatı altına alan 1888 İstanbul andlaşmasına işaret edilmekte ve 1954 Ekiminde, Mısır'ın da kanalın, "ekonomik, ticari ve stratejik bakımlardan milletlerarası önemde bir su yolu" okluğunu kabul ederek 1888 andlaşmasının hükümlerini ihlâl etmek niyetinde olmadığını ilân ettiği hatırlatılmaktadır.

Bu hatırlatmadan sonra, Mısır'ın da milli gururu okşanarak, Mısır'ın da egemenlik haklarını kullanarak istediği alanlarda devletleştirme yapabileceği ve buna kimsenin itiraz etmeyi, bile düşünmediği söylenmektedir. Ancak alınan son kararla devletleştirilen saha olağan bir saha değil, her bakımdan büyük, önemi olan ve statüsü 1888 İstanbul andlaşmasıyla tesbit edilen milletlerarası bir su yoludur. Üstelik bu devletle.,-

Devletleştirme kararından sonra Süveyş Kanalından geçen bir İngiliz tankeri
Yarın da geçebilecek mi?

tirmenin gayesinin milletlerarası bir mahiyet değil, tamamen millî bir mahiyet taşıdığı da anlaşılmaktadır. Bu bakımdan, Mısır hükümeti tarafından tutulan hareket tarzı, hangi zaviyeden bakılırsa bakılsın, 1888 andlaşmasıyla garanti edilen geçit emniyet ve serbestisini tehdit eder cinstendir. Mısır hükümeti, tek taraflı olarak, 1888 andlaşmasına imza koyan veya bu andlaşmaya imza koymayıp da andlaşmanın temin ettiği geçit emniyet ve serbestisinden faydalanan devletlerin rızası olmadan böyle bir harekete tevessül etmemeliydi. Tebliğe göre, üç Batılı devlet, bu konuda barışçı bir hal tarzı bulmak için, Mısır'ın kanal üzerindeki millî menfaatleriyle telif edilebilecek bir beynelmilel sistemin kurulmasını istemektedirler. Bu beynelmilel sistem kanaldan geçit emniyet ve serbestisini temin edeceği gibi seyrüseferi de tanzim etmek yetkisine sahip olacaktır.

Üç Batılı devlet, bu sistemi kurmak üzere, beynelmilel bir konferansın toplanmasını istemektedirler. Bu beynelmilel konferansa 1888 İstanbul andlaşmasına imza koyan devletlerle bu andlaşmanın sağladığı geçit emniyet ve serbestisinden geniş ölçüde faydalanan devletler çağırılmaktadır. Bilindiği gibi, İstanbul andlaşmasını Mısır, Fransa, İtalya, Hollanda, İspanya, Türkiye, İngiltere ve Rusya imzalamışlardı. Tebliğ göre kanaldan en fazla faydalanan diğer devletler de şunlardır: Avustralya; Seylan. Danimarka, Habeşistan, Batı Almanya, Yunanistan, Hindistan. Endonezya, İran, Japonya, Yeni Zelanda, Norveç; Pakistan, Portekiz. İsveç ve Birleşik Amerika.

Şimdi bütün iş bu konferansın toplanmasına kalmış, bütün gözler 16 Ağustosta Londra'da toplanacağı söylenen bu konferansa dikilmiştir. Ancak şu satırların yazıldığı sıralarda, İngiltere hükümeti tarafından bu konferansa davet edilen devletler henüz cevaplarım bildirmiş değillerdi.

A. B. D.

Bir grev sona erdi

Geçen ay içinde, Birleşik Amerika, son yılların en önemli grev hareketi ile karşı karşıya bulunuyordu. Tam bir ay süren bu grev, geçen hafta nihayet sona ermiş ve Birleşik Amerika ağır endüstrisi, hiç olmazsa üç yıllık bir müddet için, rahat bir nefes almak imkânına kavuşmuştur.

Birleşik Amerika'ya bir ay müddetle korkulu rüyalar gördüren bu grev hareketi, çelik endüstrisi işçi-

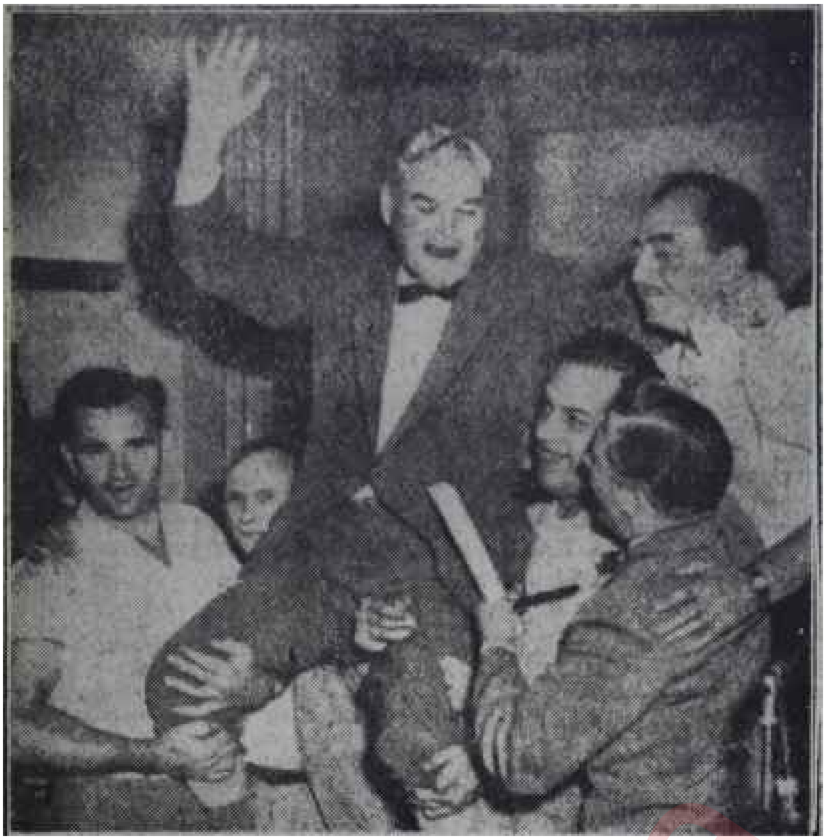

George Humphry
Ağız değiştirdi

lerinden geliyordu. 650.000 çelik endüstrisi işçisi Temmuz ayının başında, çelik endüstrisi işverenleriyle anlaşmazlığa düşerek, fabrikaları terketmişlerdi. Grev, ilk defa olarak geçen yılın sonlarına doğru birleşen iki büyük işçi teşkilâtı, A.F.L. (American Pederation of Labor-Amerikan Çalışma Federasyonu) ile C-O. (Cönfederation of Industrial O. ganisation - Endüstriel Teşekküller Birliği) tarafından müştereken idaa ediliyor ve Amerikan çelik istihsalinin yüzde 90 ını tehdit ediyordu.

Doğrusunu söylemek gerekirse Amerikan çelik işçilerinin ücretleri hiçte düşük sayılmazdı. Çelik işçileri Amerika'nın en iyi para alan **işçileri**ydi. Bir Amerikan çelik işçisi, ortalama olarak, saat başına 2,47 dolar alıyordu. Bu bakımdan, çelik işçilerinin ücretlerinin düşük olduğunu ileri sürerek greve kalkışmaları beklenemezdi. Gerçekten, işçileri greve sevkeden amil, kendilerinin o itiraf ettikleri gibi, ücret düşüklüğü olmamıştı.

Amerikan çelik endüstrisi işverenleri, Amerikan endüstrisinin içinde bulunduğu refah devresinde bundan böyle de devam edeceğini düşünerek, çelik istihsallerini yılda 15 milyon ton kadar arttırmak için bir gelişme plânı hazırlamışlardı. Bilindiği gihi Amerika'nın yıllık çelîk istihsali 123 milyon tondur ve bu dünya çelik istihsalinin yüzde 40 nı teşkil etmektedir. 123 milyon ton 140 milyon tona yükseltmek için Amerikan çelik endüstrisi işverenlerinin, herşeyden önce, yeni ve önemli yatırımlara ihtiyaçları vardır. Yeni ve önemli yatırımların bulunabilmesi için ise, bu yatırımları yapacaklara, paralarını istikrarlı bu istihsal koluna yatırdıklarına **inan**dırmak gerekmektedir. **Amerika** çelik endüstrisi alanı, aslında gayet önemli ve verimli bir istihsal ko-

Çelik işçilerinin temsilcisi McDonald omuzlar üzerinde

Üç yıl sulh ve sükûn

olanakla beraber, sık sık grev konusu olduğu için, sermayedarlar tarafından cazip bir saha olarak görülmemektedir. İşte bu yüzden, işverenler, yeni gelişme plânlarını tatbik mevkiine koymadan önce, işçilerinden beş yıllık bir müddet içinde greve başvurmayacaklarına dair teminat istemişlerdi, İşverenler, işçilerden alacakları bu teminata karşılık, şimdiden tesbit edilecek devreler sonunda ücretleri arttıracaklarına ve işçilerine bazı avantajlar tanıyacaklarına dair söz vermeyi kabul ediyorlardı.

İşçiler, prensip itibariyle, işverenlerin bu teklifine muarız değillerdi. Ancak kendilerinden istenen beş yıllık teminatı fazla buluyorlar ve bu müddetin iki yıl olarak tesbit edilmesini istiyorlardı.. Ücretlerine saat başına 60 sent kadar bir zam yapıldığı veya kendilerine buna eşit avantajlar tanındığı Ve bu zam veya i avantajların 1957 de artırılması kamili edildiği takdirde, iki yıllık bir süre içinde grev hareketine başvurmayacaklardı. Prensip itibariyle işverenlerin tekliflerine aykırı olmadıklarını söylemelerine rağmen, görüldüğü gibi, işçilerin mukabil teklifleri, gerçekte, işverenlerin tekliflerinden çok farklıydı. İşte bir ay süren ve 650.000 çelik endüstrisi işçisini işbaşından uzaklaştırarak 125 milyon dolarlık bir kayıba sebeb olan grevin başlamasına yol açan anlaşmazlık, işçilerle işverenlerin teklifleri arasındaki bu başkalıklardan doğmuştur.

Gayretler

İşçilerle işverenler arasında ve gelecekteki menfaatler üzerinde patlak veren anlaşmazlığı giderebilmek için tam bir ay, uzun ve yorucu gayretler sârfetmek gerekmiştir. Başlangıçta, Birleşik Amerika Hükümeti duruma seyirci kalmak yolunu seçmiş ve işçilerle işverenlerin kendiliklerinden bir anlaşmaya varmalarını beklemişti. Hükümet böyle bir tutuma sevkeden sebeplerin başında, hiç şüphesiz, politik sebepler geliyordu. Bilindiği gibi Birleşik Amerika Başkanlık seçimleri kampanyasının hemen eşiğindedir ve iki parti de, halk efkârının her dilimini kendi saflarına, çekmek için, büyük tavizler vermeye hazırdır. Eisenhower hükümeti, işverenleri işçilerle anlaşmaya zorladığı takdirde Cumhuriyetçi Partinin en büyük desteği' olan büyük endüstricileri kaybetmekten, işçileri işverenlerle anlaşmaya zorladığı takdirde de esasen Demokratlara meyilli olan 9 milyon oyu büsbütün karşı tarafın kucağına atmaktan korkuyordu. Ancak çelik işçileri grevinin daima uzun sürerek -1946 grevi 28 gün, 1949 grevi 37 gün, 1952 grevi de 55 gün sürmüştü- Amerikan ekonomisinde giderilmesi güç boşluklar yarattığını unutmayan Amerikan Hükümeti, bu seferki grev de uzamaya bağlayınca, duruma daha fazla seyirci kalamayacağını anlamıştır.

Grevin üçüncü haftasında Eisenhower Hükümeti, işçiler ve işverenler arasında hâlâ bir anlaşmaya yarılamadığını görünce, bu konuda bir toplantı yapmak zorunu duymuştur. Başlangıçta Hükümetin greve kargı tamamen kayıtsız olduğunu söyleyen Hazine Sekreteri George M. Humphrey, toplantıdan sonra, Başkanın Amerikan ekonomisinde tehlikeli akisler yaratabilecek bu durumdan son derece müteessir olduğunu belirtmekten çekinmemişti. Gene aynı şahıs, bu beyanatından birkaç gün sonra, Başkanın grev devam ettiği takdirde işçileri işbaşına getirmek için elinde bulunan yetkileri -bu yetkiler kendisine "Taft - Hartley" kanunları gereğince verilmiştir- kullanmak kararında olduğunu açıklamıştır.

Hükümetin bu tutumunun gerek işçiler, gerek işverenler üzerinde kamçılayıcı bir etki yaptığına şüphe yoktur. İşverenlerin temsilcisi John A. Stephens -bu zat United States Steel Corporation'ın başkan yardımcısıdır- ile işçilerin temsilcisi David J. McDonald arasında görüşmeler yılan hikâyesi gibi uzayıp giderken. Hükümetin tutum değiştirmesiyle birden nihaî safhasına girmiş ve geçen ayın sonlarında, işçilerle işverenler üç yıllık bir barış yapmaya yanaşmışlardır.

Çelikçilerin barışı

Bu grevin son 11 yıl içinde çıkan işçi ve işveren anlaşmazlıkları yüzünden 55 milyon ton gibi **çok** ağır bir kayıba uğrayan çelik endüstrisinin gördüğü en son grev olması temennisiyle imzalanan anlaşmaya her iki tarafın da karşılıklı tavizlerde bulunmasıyla varılabilmiştir. Bir kere anlaşmanın süresi ne işverenlerin istediği gibi beş yıl ne de işçilerin istediği gibi iki yıl değil,üç yıldır. Bundan başka işçi ücretlerine saat başına 10,5 sentlik bir zam yapılması ve gelecek her iki yılda bunun 9,1 sent arttırılması kararlaştırılmıştır. İşçilere tanınacak avantajların para olarak ifadesi ise saat başına 20 senti bulmaktadır. Halbuki işçiler, başlangıçta, ücretlerine yapılacak zam ile kendilerine tanınacak avantajların 60 senti bulmasını, işverenler ise 23 senti geçmemesini istiyorlardı.

Karşılıklı tavizlerle giderilebilen bu grevin sonunda işçiler ve işverenler tatmin edilmiş . olmakla beraber, grev sırasında tarafların yanısıra Amerikan ekonomisi de geniş kayıplara uğramıştır. Bu bakımdan, çelikçilerin son barışının devamlı olması, sadece kendileri tarafından değil, bütün Amerikan endüstri işveren ve işçileri tarafından da temenni edilmektedir.

E D E B İ Y A T

Mecmualar

Yedi yıl kıtlık, yedi yıl bolluk

Günümüzde elliden fazla sanat mecmuası yayınlanıyor. Hem de bu mecmualar öyle yalnızca İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerimizden değil, en ücra Anadolu kasabalarından bile bize sesler getiriyorlar. Yeni, genç ve körpe sesler.. Bakıyorsunuz Anadolu'nun ta bir ucundan, Van'dan bir mecmua geliyor. Adı "Ki ra... Yeni sanatı savunuyor. Trakya'dan bir başkası çıkıyor: "Özveri,,.Bu da yeni sanattan yana. Batı Anadolu diyorsunuz, gene karşınızda ufacık kasabalardan birinde yayınlanan bir mecmua: "Şairler Yaprağı,,. Güney Anadolu diyorsunuz karşınızda "Martı,, lar, "Salkım,, lar "Güney" ler. Velhasıl Anadolu'nun neresine el atsanız yeni sanattan, günümüz sanatından, edebiyatından bir mecmua ses veriyor.

Kesin bir rakkam vermek zor ama şöyle üstün körü de olsa yapılacak bâr hesap, yurdumuzda aşağı yukarı yetmiş beş kadar sanat mecmuasının yayınlandığım gösteriyor. Bundan on yıl öncesini, hele hele yirmi yıl öncesini şöyle bir göz önüne getirirsek bu rakkamın büyüklüğü iyiden iyiye ortaya çıkar. Bundan on yıl önce yurdumuzda on sanat mecmuasının adım saymak çok güçtü. Hele yirmi yıl Önce muntazam yayınlanan beş sanat mecmuasından söz etmek, olsa olsa bir hayal idi. Bugün ise yurdun dört bir köşesinde hangi taşın altım kaldırsanız, hangi şehrin, hangi kasabacığın kapısını aralasanız muhakkak bir sanat mecmuası buluyorsunuz. Üstelik bunlar hep de yeni sanatı müdafaa ediyorlar.

Bu arada çokluk dolayısı ile bu mecmuaların kalitesinin düşüklüğünden dert yananlar var. Diyorlar ki: "Haritada yerini gösteremiyeceğimiz bir takım ilçelerde bile pek geri şart ve imkânlar altında sanat mecmuaları çıkıyor. Üç beş genç bir araya geliyor, kırık dökük pedallı bir matbaacık buldular mı kolları sıvayıp çala kalem bir şeyler çiziktirip bir takım kâğıtları dolduruyorlar. Kötü bir kapak, kötü bir kâğıt, kötü bir baskı ve kötü bir tertip. Bütün bu kötüler bir araya geliyor, sanat mecmuası ortaya çıkıyor. Tabii ne yazıda kalite var, ne de mecmuada..

Bunların okuyucu bulma şansları mahduttur. Zira büyük şehirlerde çıkanlar hariç, hiç birisinin dağıtılma imkânı yoktur. Sonra kim. nereden adını duyacak da alacak? Hangi bayi üç tane satılır belki diye, tutup da bu mecmuaları vitrinine, göze görünür yere koyacak. Tutun ki bayi vitrinine koydu, siz de böyle bir mecmua çıktığından haberdar oldunuz. Ne diye yanıbaşında daha iyi bir, mecmua varken bunu alacaksınız? Haydi atmağa kalkıştınız diyelim, hangi birini alacaksınız? Hangi birine para yetiştireceksiniz?"

Doğrusunu söylemek gerekirse böyle diyenlerin haklı oldukları noktalar çoktur. Hattâ daha bu sözlere eklenebilecek sözler bile bulunabilir.

Bütün bu mecmuaları muntazaman almağa kalkışsanız ayda dünya kadar para eder. Eh bu para da, bu memlekette sanatla ilgilenen, sanat mecmualarına para verip alan, okuyan bir insan için verilmesi öyle pek kolay olmıyan bir yekûndur.

Para meselesi bir kenara itilse bile bütün bu mecmuaları okumak için zaman yeter mi? İş bu kadarla kalsa iyidir. Bir de okuduğunuz bu yazıların boş ve mânâsız olanları içİn harcıyacağınız zaman meselesi var. Mecmualar pek bol olduğu için en sudan en mânâsız bir yazı, bir şiir bile bunlardan herhangi birinde yer alabilir.

- Üstelik kâğıt, baskı, dizgi, tertip kötülükleri iddiaları da doğrudur. Memleketimizde yayınlanan bunca mecmuadan teknik bakımdan iyi denebilecek üç tane bile ayırıp göstermek zordur.

Ama bütün bu sayılıp dökülenlere karşı şöyle bir müdafaa pek âlâ mümkündür: "Ne olur çok mecmua çıkarsa? Her çıkan mecmuayı illâ alâcaksınız, başından sonuna kadar okuyacaksınız diyen var mı? Gelelim baskı, tertip temizliğine: Yurdumuzda üç, dört mecmua çıksa, bunların mutlaka teknik bakımdan iyi olacağını kim temin edebilir? Kalite bakımından iyi olabileceği nereden kestirilebilir? Bu üç dört mecmuanın başında ' bulunanların bir takım yeni değerlere şans vermekten çekinmeyecekleri de malûm değildir.

Sonra bir bâşka bakımdan memleketimizde çok mecmua çıkmasının faydası bile vardır. Zira bunların çokluğu yüzünden okuyucu bölünüyor gibi gözüküyorsa da, aksine bölünme yerine bir çoğalma oluyor. Üstelik mecmuaların böylesine bir çokluk göstermeleri, kazara biri batarsa, kapanırsa yerine iki, üç tanesinin birden çıkması sanat hayatımızın, edebiyat dünyamızın ne kadar canlı, ne kadar renkli olduğunu göstermesi bakımından da enteresan ve yüz ağartıcı olarak kabul edilebilir.

Son yılda yayınlanan kitap sayısı daha önceki yıllarda yayınlananların bir kaç misline yükselmiştir. Piyasada yüzlerce şair ve hikayeci var. Eskiye nazaran edebiyatla, sanatla uğraşanların haddi hesabı yok. Bu, edebiyatımızın canlılığını göstermez de neyi gösterir? Hele şiir alanında, yayınlanan kitapların çokluğu, hemen her dergide onbeş yirmi şiirin yer alışı, adım basında bir şairle karşılaşmamız sanatımızın bilhassa şiirimizin altın çağını yaşadığım göstermez mi?".

Şiirimizin kaderi

Ne yazık ki, şiirimiz, şu son yıllarda, bir duraklamaya da değil, doğrudan doğruya gerilemeye yüz tutmuştur. Sanat piyasamızı kaplıyan şiir adı altındaki yazılar çok zaman ya birer manzumecik, ya da alt alta sıralanmış satırlardan, lâf yığınlarından başka birşey de-

Ortada gözden kaçmıyan bir gerçek var: Şair sayışı çoğaldıkça gerçek şiir ortalıktan kayboluyor. Şiir adına ortaya ne idüğü belirsiz şeyler çıkıyor.

Kaldırımları dolduran mecmualar

Bolluk içinde kıtlık

Şiirimiz insanı ümitsizliğe düşürecek bir geriye doğru gidiş içinde. Şiir dünyamız bundan on yıl öncesini gıpta ile arattıracak bir boşlukta. Bundan beş yıl, on yıl, oniki yıl önce içimize güven veren ümit dolduran şairler kadromuzda öyle büyük boşluklar da meydana gelmedi. Çok şükür o günlerin şairlerinin hemen hemen hepsi hayatta, hepsi sağ-salim. Ama şiirleri meydanda yok. O kadrodan kaybettiğimiz bir Orhan Veli oldu, bir de Cahit Sıtkı hastalandı, artık yazıp okuyamıyor. Ama diğerleri, Oktay Rıfat'lar, Melih Cevdet'ler, Bedri Rahmi'ler, Külebi'ler, Necati Cumalı'lar, Necatigil'ler, Dağlarca'lar biraz daha yakın günlerin Atilla İlhan'ları, Yağcı oğulları, İlhan Demirarslan'ları, Turgut Uyar'ları, Tamer'leri ne oldu? Artık şiirle uğraşmıyorlar mı? Uğraşıyorlar, yazıyorlar. Hemen bütün mecmuaların baş köşelerinde imzalarını bulmak mümkün. Ama şiirleri ? İşte meydanda olmıyan onlardır.

Denilebilir ki, bunlar yaşlandılar, duruldular: birer atımlık barutları vardı onu attılar bitirdiler. Ya bunlardan sonra gelenler? Mecmuaları, yukardan aşağı ayrık otları gibi kaplıyanlar, her taşın altından çıkanlar, kitaplar yayınlayanlar ? Bunlardan bir çırpıda yüz, ikiyüz isim sıralanabilir. İri iri iddiaların, bunca gürültü ye patırdının içinde şöyle dört başı mamur şiir gördünüz mü? Hemen ezberleyiverdiğiniz, dudağınızdan düşürmediğiniz mısralar oldu mu?

Faraza bugün, Orhan Veli'nin "İstanbulu dinliyorum","Ayrılış","Macera", "Dalgacı Mahmut", "Galata Köprüsü", "Denizi özliyenler için", "Kapalı çarşı"sı; Külebi'nin "Sivas yollarında", "Cebeci köprüsü", Atatürk'e ağıt" ,'Kuşun hikâyesi", Oktay Rifat-n "Son söz". Farelerle insanlar", "İstanbul Türküsü", Güvercin"i; Dağlarca'nın "Kızılırmak kıyısında"sı; Bedri Rahmi'nin "Sevinsin", "Karadut", "Sabah Şitem"i; Tarancı'nın "Memleket", "Garip kişi", "Otuzbeş yaş"ı; Cumalı'nın "Kış güneşi", "Ölüme yakın"ı; Atillâ İlhan'ın "Üçüncü şahsin şiiri", "Cinayet Saati", "Liman". "Mustafa Kemal", "Kaptan" şiirleri kıratında şiir yazılıyor mu? Şiirimiz "altın çağım" yitirdi, duruklaştı, donuklaştı, gün günden de kötüye gidiyor. Yeniden Yahya Kemal vari şiire gidilecek diye korkanlar büsbütün haksız sayılamazlar.

T İ Y A T R O

Küçük Sahne'de "Sevgili Gölge
Seyirciler tarafından sevilmedi

Küçük Sahne

Kendi kanatlarıyla uçanlar

Geçen seneye kadar bir bankanın mali himayesi sayesinde yaşayan Küçük Sahne bir yıldan beri, sanatkârları tarafından idare edilmektedir.

Sanatkârların bizzat sahibi bulundukları bir tiyatroda çalışmalarının her şeyden evvel tiyatro sanatı, için faydalı olacağı düşünülerek 70.000 lira sermayeli bir kollektif şirket kurulmuştu.

Küçük Sahne Kollektif Şirketinin esas gayesi şüphesiz tiyatro oynamaktı. Fakat bundan başka film ve dublaj işleriyle uğraşmak, sanat matineleri, rövüler, konserler tertip etmek, sinema oynatmak ta ilerde yapacakları işler arasında idi. Bunların hepsi faydalı ve güzel düşüncelerdi. Fakat hepsinden güzeli, İstanbulun herhangi bir yerinde temsiller vermek isteyen herhangi bir trupu, Küçük Sahne'nin maddi ve manevî imkânlarını kullanarak desteklemesiydi. Meselâ Kadıköyde veya Aksarayda oynamak isteyen genç ve değerli istidatlardan müteşekkil bir trup, Küçük Sahneye müracaat edip temsillerini organize etmesini isterse, Küçük Sahne, sanatkârlarından bir ikisini vermek, reklâmlarım yapmak suretiyle bu işe önayak olacaktı. Başka trupların temsil vermemesi için Tepebaşındaki eski Komedi binasını yıktıran. Şehir Tiyatrosunun garip hareketi gözönünde bulundurulursa Küçük Sahnenin bu jesti daha çok kıymet kazanıyordu.

Yaz temsilleri

Teşekkül, kuruluşunda ilhamı bir yenilikten, güzel bir fikirden alıyordu. Hareketlerini de bu anlayışa göre tanzim etmeliydi. Kaybedilecek vakit yoktu; Varlıklarını bir- an evvel göstermek, tiyatro mevsimini beklemeden faaliyete geçmek lâzımdı. Yaz mevsiminde İstanbul sayfiyelerinin tiyatro ihtiyacım düşünerek her perşembe Suadiye Kulüp Sinemasında temsiller vermekle faaliyete geçtiler.

Yaz sezonu için repertuara alınan John Patrick'in "Çayhane"si, Jacques Deval'in "Sevgili Gölge"si ve Garson Kanin'in "Dünkü Çocuk" komedisi Suadiye'de büyük bir alâka ile karşılandı. Sanatkârlar arasında tam bir iş bölümü vardı. Bazan eh ufak roller en büyük sanatkârlar tarafından oynanıyordu. Meselâ "Çayhane"de figürasyona çıkan Uğur Başaran, Çolpan İlhan ertesi hafta "SevgiliGölge"de baş rolleri oynuyorlardı. Bu iki piyesin sevimli kahramanı Münir Özkul ise "Dünkü Çocuk"ta ufacık bir rolde görünüyordu.

Suadiye'den elde edilen hasılat bir yana ayrılıyor, İzmir için saklanıyordu. Ağustos ve Eylülde Küçük Sahne, Fuar Açıkhava Tiyatrosunda temsiller verecekti. "Çayhane"; "Sevgili Gölge". "Dünkü Çocuk" komedilerinden başka Joseph Kesserling'in "Arsenik Kurbanları"nı oynayacaklardı. Bu piyes gelecek sezon için hazırladıkları ilk eserdi. Prömiyerini tamirde yapacaklar, İstanbula dönünce bu piyesle perdelerini açacaklardı. Hazırlanmadan ortaya çıkarılan ve suflörün sayesinde ancak yürüyebi-

"Keçiler Adası" nın kahramanları
İnsan nerdeyse Keçileri kaybedecekti

len "Sevgili Gölge" den alınan ders boşa çıkmamıştı. Piyesin ilk temsilleri İzmirde yapılacak ve orada piştikten sonra İstanbul seyircisinin karşısına çıkacaktı.

Ama ne var ki, "Arsenik Kurbanları" İstanbul seyircisinin yabancısı olduğu bir eser değildi. Daha önce hem sinemada, hem tiyatroda bu piyesi görmüşlerdi. Beyaz perdede Cary Grante, Josefin Hull ve Boris Karlof'tan, Komedi Tiyatrosunda da Vasfi Rıza, Bedia Muvahhit ve Şaziye Moral'dan "Ahu Dudu" adile adaptesini seyretmişlerdi. Eğer Küçük Sahne sırf bir mukayeseye imkân vermek düşüncesiyle hareket ettiyse, Şehir Tiyatrosundaki temsil hakkında fazla birşey söylenmez ama, beyaz perdenin en meşhur artistleriyle çevrilen: film yanında, elde edecekleri not belki de memnuniyet verici olamazdı. Üstelik İstanbul seyircisi bu seneye kadar Küçük Sahneden hep yeni piyesler seyretmeye alışmıştı. Şehir Tiyatrosunun on sene evvel yazılmış piyesleri oynama kararı yanında Küçük Sahne'nin yeni piyeslerle dolu repertuarı Küçük Sahne'ye sempati kazandırmıştı. Muhsin Ertuğrul ayrıldıktan sonra, Ankara'da oynanmış ve denenmiş piyesler ele alınmaya başlandı. Küçük Sahne izahı güç bir yola girmiştir. Hadi "Çayhane" bir sene evvel repertuara alınmış, Mücap Ofluoğlunun hastalanması üzerine provadan kaldırılmıştı, onun için sezon başında ele alındı. Ya sonrakiler? "Keçiler Adası"nın Küçük Sahnede temsil edileceği ilân edildiği günlerde bu piyes Ankaradaki afişlerden henüz inmiş bulunuyordu. Hele "Ruhlar Gelirse"nin üçüncü piyes olarak Küçük Sahnenin repertuarına alındığı bildirildiği sırada bu piyesin Ankarada temsil edilmekte olması Küçük Sahne'ye bel bağlayanların bütün ümitlerini kırmıştı.

Bunu farkeden yeni rejisör Agâh Hün hemen piyesi değiştirdi ve Jacques Deval'in "Sevgili Gölge"sini ele aldı. Bu piyesin de "Ruhlar Gelirse"den farkı yoktu. Aynı mevzu, aynı buluşlar, ayni hortlak hikâyeleri!.. Öyle ki, Jacques Deval'in Londra'da bulunduğu sıralarda Noel Cowardın piyesini seyrettiği ve ondan ilham aldığı iddia edilebilirdi. "Sevgili Gölge" son perdenin son meclisi müstesna, umulan alâkayı görmedi. 57 temsil ile - son temsiller yarı yarıya boş bir salon önünde oynandı- afişten indi. "Keçiler Adası" 40, "Çayhane" ise 152 defa oynanmıştı ve netice itibariyle Küçük Sahne'nin geçen sezonu - "Çayhane" hariç - pek parlak geçmemişti. Sezon sonunda, Murat Somay adında genç bir rejisör-aktör heyete dahil oldu. Murat Somay Amerikada tiyatro tahsil etmişti ve beraberinde Amerikan tiyatrosunun en son, en güzel piyeslerini de getirmişti. Brodway'da çok tutulan bu piyesler türkçeye de çevrilmişti. William Inge'in "Otobüs Durağı", Alber Husson'un "Üç Melekler"i, Tenessee Williams'ın, John Van Druten'in piyesleri Küçük Sahne için biçilmiş kaftandı. Piyesler hemen tiyatroya verildi. Verildi ama bu senenin piyesleri ilân edilirken tiyatrosevenler yeni piyesler yerine, Şehir Tiyatrosunda, daha pek yakın bir zamanda oynanmış eski bir piyesle, "Arsenik. Kurbanları" ile karşılaştılar ve ilk anda hayal kırıklığına uğradılar. Ne bekliyorlardı, ne çıkmıştı?... İşin enteresan tarafı bu sezon Şehir Tiyatrosunun repertuarına yeni yeni piyesler dahil etmesiydi. Yoksa işler tersine mi dönmüştü?.. Belki de Küçük Sahne, sütten ağzı yandığı için yoğurdu üfleyerek yiyordu. "Çayhane" ve "Yaz Bekârı" müellifleriyle para cihetinden henüz bir anlaşma yapılamamıştı. Bu durumda eski piyesler dururken yenilerini ele almanın ne mânası vardı?

K İ T A P L A R

ÇELİK YILDIRIM

(Tevfik Kent'in hikâyeleri. Yeditepe yayınları No. 61 İstanbul Yeni Matbaa 1956. 80 sayla, 100 kuruş)

Tevfik Kent, adı duyulmuş, şöhret yapmış hikayecilerden biri değildir. "Çelik Yıldırım" daki onüç hikâyeden ancak ikin evvelce Yeditepe'de neşredilmiştir. Bu bakımdan, Tevfik Kent, "Çelik Yıldırım" adlı hikâye kitabıyla hikâyecilik sahasında yeni bir isim sayılır. Hikayeci hakkındaki ilk bükümler, bu kitaba istinat edilerek verilecektir. Kitaba adını veren hikâye şöyle başlamaktadır:

"O sabah müthiş bir anırma seliyle uyandım. Vakit daha erkendi. Yatağımdan fırladım. Eşek sahibini haşlamak niyetiyle pencereye koştum. Bir de baktım, sucumuzun bahçe parmaklıklarına bağlı eşeği başım kaldırmış, kurşun renkli bulutlarla kaplı, göklere bakarak hâlâ anırıyordu. Nedense öfkem hemen yatıştı. Havadaki durgunluk içime bir sükûnet verdi; eşeğin yüzü, kapkara gözleri, tüylü boz vücudu, siyah etli ağzı bende kabahat işlemiş sevimli ve cana yakın çocuklara karşı duyduğumuz hoş görme ve bağışlama isteğine benzer bir his uyandırmıştı."

İşte sucunun eşeği ile muharririn arasındaki ahbaplığın başlangıcı böyle naklediliyor ve sucu ile hikayeci arasında bir konuşma başlıyor. Sucu dertlidir: "Ah, bey.. Kaçtır sizin hizmetçi kıza tenbih ediyorum. Şu hayvana' şeker, salatalık verip alıştırma. Dinletemedim gitti. Şimdi her gelişimde yem verecek birini bulmazsa işte böyle anırıp durur."

Hizmetçi kız gibi ""Bey" de eşeğin kara gözlerine, boz vücuduna, siyah etli ağzına, masum duruşuna vurulmuştur. Hemen bahçeye koşar, en tazelerinden bir kucak salatalık koparır eşeğin önüne yığar ve zevk içinde onun salatalıkları kıtır kıtır yiyişini seyreder, bir taraftan da sucu ile çene yarıştırır. Bu arada sucudan eşeğin adının Çelik, soyadının da Yıldırım olduğunu öğrenir. Bu adları eşeğe bir başka aşığı, sucunun, karısı takmıştır.

Akşam yemeğinden sonra rehavet içinde salonda oturan yazar tatlı tatlı Çelik Yıldırımın kara gözlerini hayallerken Ahçıbaşı gelir, karşısında el pençe divan durur ama hiddetten mosmordur. "Bey" e şikâyete gelmiştir :

"Şikâyetçiyim bey! Şu Adile kızdan şikâyetçiyim. Bir Yıldırım'dır tutturmuş, sebzelerin en iyisini seçip ayırır, tatlıları çalar, şeker saklar.. Kaçtır söyledim, dinletemiyorum Bey! Ya tenbih edin yapmasın, yoksa dayanamıyacağım kaçacağım. Bıktım usandım gayri!"

Bey, birden Yıldırım adını intikâl edemez, şaşkın sorar :
"Yıldırım da kim?"

"— Bey, insan olsa bari canım yanmaz. Şu sucu Hasan Ağanın eşeği. Dün komşu kıza anlatırken duydum: Simsiyah kadife gözlerine bakarken dizlerimin bağı çözülüyor, içimin yağı eriyor diyordu. Beyim, sözüm yabana, eşeğe gönül kaptırmış."

Bey keyiflenin iştir. Gülmemek için kendini güç tutarak "Peki, der, Aşçı başı ben meşgul olurum"

"Bey", Ahçobaşının hizmetçi kıza tutkun olduğunu, ona «inenine teklif ettiğini ve herkesten, herşeyden kıskandığını hizmetçi dedikodularının meraklısı olduğundan bilmekte-

Yemek sonunun rehaveti içinde "Bey" gene o tatlı siyah kadife gibi gözleri ve bunların doğurduğu kıskançlığı düşünerek yarı gülümser, uyku ile uyanıklık arasında otururken "Bir aralık yarı kapalı pancurların arasından Arnavut bahçıvanın dik sesi duyulur". Birisine acı acı dert yanmaktadır:

"— Tohuma kaçanları Adile kıza veriyorum. Bazı körpeleri de alıyor, göz yumuyorum. Amma artık işi azıttıkça azıttı. Kayısıları, erikleri, şimdi de canım şeftalileri seçip en iyilerini eşeğe verdiğini görünce, artık şikâyet etmeğe karar verdim, amma ne göreyim. Bey de sabah karanlığında canım körpe salatalıkları koparıp yabanın eşeğine vermez mi? Tövbe estağfurullah, insanın sevilmek için eşek olası geliyor."

Bey ertesi sabah yine erkenden, bahçede kopan dehşetli bir gürültü ile uyanır ama bu seferki gürültü Çelik Yıldırım'ın o cana can katan anırmaları değil insan bağlaşmalarıdır. Pencereye fırlar. Seslenir, sesini onda gürültü arasında duyuramaz. Hemen aşağıya iner. "Bey" i görünce ortalık biraz yatışır. Hikâyenin son kısmını gene Bey'in ağzından dinliyelim: "Aşçı başının elinde kanlı bir bıçak vardı. Gözleri dönmüş, etrafına hain. hain bakmıyordu. Elinden bıçağı aldım, bahçe kapısına doğru gittim. Çelik Yıldırım, kan revan içinde, kapının önünde cansız yatıyordu. Herkesi içeriye aldım ve iş anlaşıldı: Bir gün evvel aşçıbaşı Adile'ye bir gül vermiş, o da almış Çelik .Yıldırımın yularına takmış. Tam bu, sırada sokaktan bir fotoğrafçı geçiyormuş, üstelik bir de resim çektirmiş. Hem nasıl,bilir misiniz? Hayvanın boynuna sarılmış vaziyette.. O akşam resim işçi başının eline geçmiş. Adamcağızı az daha kan boğuyormuş Ertesi günü beklemiş. Çelik Yıldırım gelip de Adile onu karşılayınca, çekmiş bıçağı, barsaklarını deşerek yere sermiş."

Yukarıda uzun uzun hülâsa ettiğimiz Çelik Yıldırım adlı hikâyesinden başka kitapta Tevfik Kent'in 12 hikâyesi daha var. Bunların içinde Çelik Yıldırım adlı hikâyenin en iyi celerinden olduğu söylenirse, gerisini artık siz düşününüz..

Kitaptaki "Çek" adlı ikinci hikâyede kâğıt yeme hastalığına müptela bir 'banka memuru hanım, hamileliği dolayısıyle büsbütün artan bu hastalığı esnasında 100.000 liralık bir çeki yer. Bütün banka birbirine girer, herkes birbirinden şüphelenmekte, odacıların kapıcıların üstü başı aranmaktadır: "Servis alt üst olmuştu. Çekmeceler açılıyor, her yer yoklanıyor, yavaş yavaş telâş bankanın bütün servislerini sarıyordu. Çek ortada yoktu. Servis şefi vakit geçtikçe titizleniyordu. Bir ara birinci ve ikinci müdür aşağı indi. Tekrar her yer arandı. Yok. Ben sakin, onların aramalarına katılıyor, sanki hiç birşeyden haberim yokmuş gibi, midemde hâlâ duyduğum çekin lezzetini beynimde gevişliyordum.

O gün banka büyük hâdiselere sahne oldu. Başka bankalara telefonlar yağdırıldı. Zabıtlar tutuldu. Birinci müdür, ikinci müdüre çıkıştı; İkinci müdür şefi haşladı; şef memurları payladı; memurlar odacılara söylemediklerini bırakmadılar. Fakat her nedense benden hiç kimse şüphe etmedi.

Bugün hâdisenin üzerinden yirmi sene geçti. Oğlumun koluna girerek ne vakit bir bankanın önünden seçsem, bu çek hâdisesini hatırlar ve hiç kimsenin bilmediği bu sucumu kendi kendime bağışlarım. Bana öyle gelir ki 100.000 liralık bir çeki tam mânâsiyle yemiş ve hazmetmiş dünyada belki tek banka memuruyum."

Bay Tevfik Kentin hemen bütün hikâyelerinde bariz bir nokta var. 'Bir tek hikâye kitabın en sonundaki "Minnoş" hariç, geri kalan 12 hikâyede olaylar hep birinci şahsın, yazarın ağzından anlatılıyor. Anlatılan olaylardan hiç tanımadığımız yazar hakkında bazı şeyler çıkarmak da mümkün.. Bu hikâyelerin . tamamı okunduktan sonra Tevfik Kentin İstanbul Sayfiyelerinden birinde içinde ahçısı, bahçıvanı, hizmetçisi olan bir köşkün beyi olduğu, muhtemelen Kadıköy yakasında oturduğu, uzun yıllar taşra tabibliği yaptığı, hali vakti, yerinde, vakti bol bir insan olduğu, hikâyelerini, hikâyeyi bir mesele olarak değil de bir meşeale olarak ele aldığı ve yazdığı söylenebilir. Dolayısı ile Tevfik Kent'in "Çelik Yıldırım" adlı kitabı yaşayışları yazarın durumuna benzeyen okuyuculara hararetle tavsiye, edilmeye lâyıktır.

KARDELEN

(Macit Benice'nin şiirleri. Basın Reklam Matbaacılık Kol. Şt., İstanbul 1956. Resimler: Yüksel Ünsal. 28 sayfa, 100 kuruş)

Kardelen, Macit Benicenin ilk şiir kitabıdır. Fakat Macit Benice şiire yeni başlamış değildir. Bu şairin adına, sanat mecmualarının okuyucuları uzun zamandan beri Taslamaktadırlar.

Kardelen, herşeyden önce müellifinin tedbirli bir kimse olduğunu ortaya koyuyor. Macit Benice, ilk şiir kitabımı çıkarıyorum diye, çocukluğundan bugüne kadar yazdığı bütün şiirleri kitaba doldurmak hatasına düşmemiş. Kitap okundukça anlaşılıyor ki. şair epeyce ince eleyip sik dokumuş, kitabında en fazla güvendiği, en fazla beğendiği 27 şiire yer Vermiş. Kitaba adını veren "Kardelen", sonuna eklenen pasaj da olmasa cidden güzel bir şiir "sayılabilir. "Uzayıp gün ışığını öpmek 'geldi içimden -Ölümden zerre kadar korkum yok benim- Ölümlerin en güzeli gün ışığında -Ölümlerin en güzeli baharda gelen- Ben gün ışığına tutkunum- İsmim Kardelen" diye biten tertemiz mısralar o pasajla gölgeleniyor, ışıktan mahrum kalıyor.

Macit Benice diline özenen, itinalı bir Türkçeyle yazmaya çalışan bir sair; şekil endişesi bakımından da günümüzün Cereyanlarına uymuş ama, muhteva bakımından biraz zamanımızdan geri kalmıştır. Macit Benice'nin şiirlerine hâkim olan hava Fecriâti şairlerininkine ve Hececilere daha yakın görünüyor. "Kardelen", şiir meraklılarına tavsiye edilebilecek bir kitaptır.

GİDER AYAK

(Şükran Kıırdakul'un. şiirleri. Sinan Matbaası, İstanbul 1956. 30 sayfa, 100 kuruş)

Şükran Kurdakul isim sairin cinsiyeti bakımından okuyucuyu aldatabilir, şair erkektir. 16 şiirini iki bölümde toplayarak "Gider Ayak" adını verdiği kitabında neşretmiştir. Birinci bölüm, kitabın adını taşımaktadır. İkinci bölümün adı, "Karanlıkta Aydınlık Düşünceler" dır. Şükran Kurdakul da sanat mecmuaca rını takip edenler için yabancı bir isim değildir. Ege bölgesinde çıkan hemen her mecmuada ondan bir sese rastlamak kabildir. Şükran Kurdakul'un aradan çok zaman geçmesine rağmen hafızalarda kalacak güçte şiirleri vardır. "Gider Ayak" şairin şahsiyetini yeteri kadar izah eden bir kitaptır. Aşağıya aldığımız örnek te kitap ve şairi hakkında bir fikir değilse -bile. bir intiba uyandırmaya yarayacaktır: "Saat onikileri geçiyor, uyusana -Uyusana gözbebeğim, uyuşana düşüncem- Daha yitirmedik içimizdeki güzel şeyleri -Senin gözlerin görecek gözlerden- Sabah olsun gün ağarsın- Nasıl canı gönülden duyacaksın- Nasıl yeni adımlar gelecek adımlarına- Uyusana göz bebeğim, uyuşana düşüncem- Saat onikileri geçiyor, .uyusana"

Z A B I T A

İngiltere

Fuhuşla mücadele

Londra'da, ahlâksızlık oldum olası mevcuttu ve İngilizler bunu biliyorlardı. Cinayetler, soygunculukla!", beyaz zehir ticareti, kısacası ne kadar kötülük. varsa, araştırınca bir tarafından kadın parmağı eskiyordu. Daha bundan yüz yıl önce yapılan tahminlere göre, Londra'da her 60 evderi biri "kötü ev" ve her 16 kadından biri "kötü kadın"dı. Bu hesaba göre yalnız Londra'da 80.000 fahişe faaliyetteydi ve bunlar İngiltere'nin baş şehrinde 6.000 ev işgal ediyorlardı. Fuhuş şehrin her tarafına yayılmıştı. Bayswater'e ve St. John's Wood'a kadar uzanan kötülük sahasının merkezini Haymarket teşkil ödiyordu. Bugün ise Londra'da fuhuş mişti. Fuhuş Londra'nın itibarını kırıyordu. Fuhuşun önüne kanunla geçmeğe imkân yoktu. Yapılacak iş. fuhşun arkasında saklı maddî menfaatleri önlemekti.

Bir müddet önce hoınoseksüalite ve fuhuş hakkındaki kanunu gözden geçirmek üzere bir komite **teşkil** edilmişti. Fakat aradan hayli zaman seçtiği halde komite hic **bir** şey yapamamıştı. Bunu şimdiki İç İşleri Baltanı Lloyd George da teyid ediyordu. Şimdilik' esaslı değişiklikler yapmadan yahut pek hafif tadillerle bazı neticeler elde edilebilirdi.

Eldeki kanun

Yürürlükteki kanun gülünce denilecek kadar hafif hükümleri ihtiva ediyordu. Fahişeler müşterilerini davet ederken - müşteri davet ettikleri için değil - bir hâdise çıkarırlar, sü-

Londra polisi karanlıkları bekliyor
Yolunu şaşıranlara yardım

eskiden olduğu gibi ayan beyan yapılmıyordu. Kadınlar zaruret yüzünden 'sokağa düşmüyorlardı. Yalnız dikkati çeken bir nokta vardı:' Fuhuş yüzünden çıkan hâdiseler, gürültüler günden güne artıyordu. Sir Beverley Baxter, Avam Kamarasında ortalık karardıktan sonra Hyde Park'in köşesi ile Marble Arch arasında kadınların üçer metre aralıkla bir şeref - daha doğrusu bir şerefsizlik - kıtası gibi dizildiklerini anlatıyordu. Bays'wâter'de ise üç beş adam her gece otomobille gelip o semtin fahişelerinden para topluyorlardı. O gün aynı konuda söz alan ' mebuslardan John Hall da Bayswater'de oturuyordu. Mr. Hall "genç kızımı yâlnız sokağa çıkaramıyorum" diyordu. Demek ki', Londra'nın bazı sokakları genç Kızların geçemiyeceği hâle gelkûneti ihlâl ederlerse haklarında takibat yapılabilirdi. Arada sırada hâdise çıkaranlar, yahut nizamları ihlâl edenler oluyordu. Polis elindeki bu zayıf silâhı en iyi şekilde kullanmak için çırpınıyordu. Fahişeler sıra ile toplanıyor; içeri tıkılıyor ve ertesi sabah bir taksi ile gelip hakimin karşısına çıkıyorlardı. Hakim onları en ağır cezaya .mahkûm ediyordu: 2 Sterling... Üç günde Bow Street'e 46 kadın getirilmiş ve bunların hepsi ikişer İngiliz lirasına mahkûm edil: mişlerdi. Mahkeme bir haftada sadece sokak kadınlarından 200 İngiliz lirası toplamıştı. Duruşmalar ise en fazla bir dakika sürüyordu: Bunun kadınların eline serbest çalışmaları için vesika veren sistemden hiç bir farkı yoktu. Bu kadınları para cezası ile sokaklardan uzaklaştırmak is-

tehiyorsa, para kıymetinin bugüne nazaran çok yüksek olduğu senelerde tespit edilmiş olan 2 Sterlin cezanın arttırılması lâzımdı. Meselâ 50 İngiliz lirası para cezası ve suç işlemekte israr edenleri bir islâhhaneye kapatmak müessir bir tedbir olabilirdi. 50 İngiliz lirası ceza, çetenin maddî gelirini iyiden iyiye düşürebilirdi. Sonra, sokak fahişelerini mahkemeye vermek için, bir hâdise çıkarmalarını, kanun ve nizamlara aykırı hareket etmelerini beklemek usulü de artık terkedilmeliydi. Caddelerini fahişelerden temizlemeğe muvaffak olmuş bir büyük şehir vardı. Leeds'de 1847 tarihli nizamname gereğince alenen fuhuş yapanlardan ya 2 Sterlin para cezası almıyor ya da 14 gün hapse mahkûm ediliyorlardı. Bir fahişeyi 14 gün ticaretten menetmek onun» arkasındaki menfaatleri de haleldar ederdi. 100 İngiliz lirasını geçen bir haftalık kazancın kaybedilmesi yanında 2' liranın tesiri ne olabilirdi?

Mevcut kanunda tadilât yapmadan fuıhuşla mücadele için bir başka çare de düşünülebilirdi. 19 yaşında bir genç kız sokakta erkeklerle pazarlığa giriştiği için. hakimin karşısına çıkarılmıştı. Hakimin kıza verdiği ceza bir ay hapis veya bir sene içinde bir daha suç işlemiyeceğine dair 25 Sterlinlik teminattan ibaretti. Bu sistem Londra'nın diğer bölgelerinde de kalbul edilebilirdi.

Asıl hücum edilecek kimseler fahişeleri istismar eden gangsterler, dalavereli işler çeviren kulüp sahipleri, randevu evi isletenlerdi. Kanun bu gibilerle mücadele için çok kifayetsizdi. Wolfenden' in başkanlığında kurulan komitenin raporunu beklenmeden bir kanuna ihtiyaç hissediliyordu. Zira suçluların çoğu cezalandırılamıyordu. Londra polisi senelik raporunda fuhuştan para kazanan ev Sahipleri, ajanlar ve gangsterlerle doğrudan doğruya mücadele edecek vasıtalara sahip olmadığından şikâyet ediyordu. Bir kaç ay önce neticelenen bir dâva, fuhuştan gayrı meşru olarak kazanılan paralar hakkında iyi bir fikir verebilirdi. Jüri, kısmen veya tamamen fuhuş yaptırmak suretiyle para kazandıkları iddia edilen sekiz kişinin suçsuz olduğu kanaatına varmıştı. Bunlardan dördünün. Soho'da fahişelere haftalık 25 İngiliz lirasına kiralanan evlerin sar tüpleri olduğu iddia edilmekteydi. Buna ilâve olarak kadınlar ayrıca 200 Sterlin "anahtar parası" ödüyorlardı. Öteki dört kişi ise Soho'da bir emlâk acentesi işletiyorlardı. Ama iddia edildiğine göre bunların işi sadece fahişelere ev bulmaktan ibaretti. Soho'da 24 dairenin senelik geliri 26.000 İngiliz lirası gibi büyük bir meblâğı, bulmaktaydı. Mahkemenin kanaatine göre bu adamların fahişelere bakan doktorlardan, onlara ilâç yanan eczacılardan farkı yoktu. Düpedüz fuhuştan para kazandıkları iddia edilemezdi. Hakim bu meselenin parlamento tarafından halledilmesi gereken bir mesele olduğunu söylüyordu ye bu fikirdeki hakikat payı inkâr edilemezdi.

Parlamentoda

Meselenin Avam Kamarasını ilgilendiren bir başka tarafı daha vardı. İngilterede "genel ev" işletmek yasaktı. İç işleri bu konuda Avam Kamarasında verdiği beyanatta ev sahiplerini ikaz ediyor, evlerini fahişelere kiraya verirken oda oda veya kat kat, yani müstakil olarak kiralamalarını söylüyordu. Aksi halde "genel ev" açmış sayılabilirlerdi. Bir evde oturan kiracının evin odalarında itiyadı fuhşa müsaade etmesi kanuna aykırı bir hareket sayılıyordu. Fakat o kimsenin evi bir fahişeye devretmesi halinde ise ortada suç olmadığı neticesine varılıyordu. Yani fuhuş yapan bir kadına oda kiralamak suç, ev devretmek suç değildi. Bir İç işleri bekanı nasıl olur da Avam Kamarasında "bir kanundan kurtulmanın kolaylığından" bahsedebilirdi. Çünkü İç işleri Bakanlığı 13 yıl önce bu meseleyi halletmiş, kadın taciri Eugene Messinanın kanatlarını kesivermişti. Yapılacak iş kanunda "genel ev" ibaresine "yahut itiyadi fuhuş maksadıyla tutulan ev" kelimeleri ilâve edilecekti. Bu evler teknik olarak "genel ev" kategorisine girmese bile içinde fuhuş yapılan her ev hakkında takibata geçilmesine imkân bulunacaktı. Hükümet elbette bu kadarcık bir değişiklik için zaman bulabilirdi. Sonra vergi tahsildarlarını fahişelerin sırtından menfaat temin edenlerin arkasından koşturmak da iyi bir tedbir olabilirdi. Nitekim bu çare gangsterlerle mücadelede iyi sonuçlar vermişti. Maliye Bakanlığı da yabancı tebaalı fahişelerin kazançlarını dışarıya göndermelerine mâni olabilirdi. Kanunda hiç vakit kaybetmeden yapılması gereken bir değişiklik daha vardı: İç işleri bakanlığı "kulüpleri" çok sıkı bir kontrola tâbi tutmalıydı. Halbuki şimdiki Bakan bu işle hiç ilgilenmiyordu. Bahis mevzuu kulüplerin sayısı son yıllarda çok artmıştı. Sadece West End'de beş yıl içinde yeniden bine yakın kulüp açılmıştı. Bunların arasında Messina'nın adamlarının işlettiği kulüpler de vardı. Kötü şöhret sahibi kimselerin kulüp açmasına mani olacak bir madde kanunda olmadığı için isteyen 25 şilin kayıt parası ile 25 imzalı bir dilekçe verip bir kulüp açabiliyordu. Bu türlü kulüpler kısmen polis kontrolünden, da kurtulmuş oluyorlardı. Bu hal içkili lokanta ve diğer umumî yerlere tatbik edilen sıkı hükümler yanında tam bir tezat teşkil etmekteydi. Genç kızlar bu kulüplerde fuhuş hayatına atılıyorlar, gangsterlerle fahişeler arasındaki ticari kombinezonlar buralarda hazırlanıyor, hülâsa bütün iş bu kulüplerden idare ediliyordu. İç işleri bakanlığı bu kulüpler hakkında derhal teşebbüse geçmeliydi. Memleketteki bütün ahlâksızlıkların, cinayetlerin başlangıç noktası bu kulüplerdi. Bütün itirazlarına rağmen İç işleri bakanı Lloyd George bu işte kifayetsizdi. Yukarı' da bahsedilen tedbirlerden başka, basın, radyo ve sinema da bu mücadelede elele verip çalışmalıydı. Londra sokaklarında dolaşan "sefalet ordusunun kadınları umumiyetle güzel de değillerdi. Bunların çoğu setli, yıpranmış ve hasta kadınlardı. Londra caddelerim bunlardan temizlemekte artık geç kalınmamalıydı.

Almanya

Zehirli çukulata

Münih'te bir apartmanın sahibi olan Josef Bolzer'in en çok sevdiği şey çukulataydı. Ölümü de bu yüzden oldu. Kiracısı Achim Spitterin odasında bulduğu bir çukulata parçası onu öbür dünyaya yollamıştı. Jozef Bolzer ayni zamanda bir aşk kurbanı da sayılabilirdi. Fakat bu aşktan en ufak bir hisse almamıştı. Aşk macerasının kahramanı kiracısı Achim Spitter'di. Fakat onun da talihi son günlerde kötü gitmeye başlanmıştı. Spitter otuzbeş yaşındaydı, beş yıl kadar Fransız lejyonunda bulunmuş ve para biriktirmişti. Bu yılın başında memleketi olan Münih'e dönmüş ve kısa zamanda bir sevgili edinmişti. Sevgilisine candan bağlanmıştı. Fakat ne var ki Spitter'in parası tükenmeye yüz tutmuştu ve o alıştığı derbeder hayatın tesiriyle bir iş tutup çalışmaya yanaşmıyordu. Sevgilisi Spitter'e yüz çevirmişti. Artık onun için hayatın bir mânası kalmamıştı. Kararını verdi: Hem kendini, hem de kendine yâr olmayan sevgilisini öldürecekti.

Sevgilisi meyva sularını ve çukulatayı çok seviyordu. Spitter sevgilisi için hususî bir çukulata hazırladı. Çukulatanın içinde bol miktarda zehir vardı. O gün sevgilisi ile son gezintiye çıktı. İyice eğlendiler. Spitter cebindeki son meteliğe kadar harcadı. Ayrılırlarken sevgilisine zorla bir portakal suyu içirdi. Portakal suyunun içine kaşla göz arasında zehir koymayı da ihmal etmemişti. Kendisi de aynı zehirli portakal suyundan içti. Kısa zaman sonra iki sevgili sancılar içinde kıvranmaya başladılar. İyi kalpli ev sahibi Josef onları hastahâneye kaldırdı. Jozef eve döndükten sonra kiracısının odasına girmiş ve orada çukulatayı görmüştü. Evde arkadaşına bir çukulata uzatarak tadına bakmasını söyledi. Çukulata ona pek acı gelmiş ve birdenbire bayılmıştı. Arkadaşı hemen polise haber vermiş, Jozef süratle hastahâneye kaldırılmıştı. Hastahanede zehirli çukulata yedikleri anlaşılmış ve ikisinin de midesi yıkanmıştı. Fakat bu arada Jozef kurtarılamamıştı. Arkadaşı Pleiner çukulatadan bir parça ısırdığı için bir şey olmamıştı.

Hadiseler hiç de Achim Spitter'in düşündüğü gibi cereyan etmemişti. Sevgilisi kurtulmuş, zavallı ev sahibi ölmüş, kendisi ise çukulatayla adam öldürmek suçundan hapishaneyi boylamıştı.

T I B

Hastalıklar

Ölümün eşiğinde

24 Eylül 1954 de Papa 12 nci Pius. Roma civarındaki Castelgandolfo'da birdenbire hıçkırığa yakalan di. Hiçbir çare bu rahatsızlığı geçiremiyordu. Papa, genç bir adam değildi. 80 yaşına yaklaşmıştı. Bu yayla geniş bir devleti idare ediyordu. Başında bulunduğu devlet dünyevî bir devlet değildi. Sınırları ve orduları yoktu. Hattâ Stalin, Tahranda **Çör**çile: "Sizin Papa'nın kaç tümeni var?." diye sormuştu da bu dinsiz alaydan üzülen mukaddes Peder ona: "Oğlum. Stalin'e söyleyin. Benim tümenlerimi birgün gök yüzünde görecektir" diye cevap vermişti. Stalinin bu tümenleri hangi katında bulunduğunu bilmediğimiz ahrette teftiş edip etmediği bizce meçhuldür. Ancak Papanın uhrevî saltanatının ordusuz ve silâhsız olarak yer yüzünde milyonlarca insanın ruhunda hüküm sürdüğü meydandadır. Bu hudutsuz devletin bütün işleriyle meşgul olan Papa, ihtiyar halinde bir insan kudretinin çok üstünde çalışıyordu. Hıristiyanlık âleminin münasebetlerini kurmak ve yürütmek kolay bir iş değildi. Demir ve bambudan perdelerle insanlıktan ayrılmış imansız kütleler bu koyu **din** adamının serbest hareketine her adımda engel oluyordu. Bu insan üstü gayretler arasında "Papanın sağlığı günden güne bozuluyordu. İşte tam bu sırada yukarda söylediğimiz anî hastalık başladı. Papa ölecek miydi? Bütün tıb ilmi bu ihtiyar şefin yatağının başına getirildi. Modern ve ültramodern ne varsa denendi. Mukaddes Peder birşey yiyemiyor, kusuyor, hıçkırıyor ve günden güne zayıflıyordu. Biran hayatından ümit kesildi. Katolik âlemi üzüntü içindeydi. Kiliseler dolup boşalıyor, herkes en büyük ruhanî reisin sıhhatinin düzelmesi için dualar ediyordu. Papa bir türlü düzelmiyordu. Bir ara hayatından tamamen ümit kesildi. Vatikan ve bütün dünya cenaze merasimine hazırlanmağa başladı. Haftalık büyük bir Amerikan gazetesi Papa'nın ölümünden sonra dünyada ilk defa bir özel sayı yayınlayabilmek için gereken tertipleri almış, cenaze merasimine mahsus bir nüsha dizmişti. Papa öldüğü taktirde Roma'da bulunan bütün kardinaller, Papanın yattığı odada toplanacaklar ve kırmızı cüppelerini çıkararak siyah merasim elbiselerini giyeceklerdi. Papa ruhunu Allaha teslim ederken yüzüne beyaz tüller örtecekler, müdavi tabibler Papanın artık öldüğünü bildirdikleri zaman da, Papalık sekreteri beyaz tülleri ölünün yüzünden kaldırarak gümüş bir çekiçle alnına Uç defa vuracak ve yüksek sesle Uç defa adım çağıracak, cevap alamayınca orada duranlara dönerek: "Papa ebediyete intikal etti" diyecekti. Dokuz gün dua ve Papanın nâşını ziyaret ile geçecek, bu müddet de bitince defin merasimine geçilecekti. Ölümden 18 gün sonra da dünyanın her tarafından çağrılan 70 kadar kardinal arasından gizil reyle yeni bir Papa seçilecekti.

Papa Pius çalışıyor
Mucize tıbbi, mi, ilâhi mi?

Üç hekim

Papa'nın sağlığı ile yakından ilgilenen üç hekim henüz ümidlerini kesmemişlerdi. Onlara göre bir mucize olacak, Papa iyileşecekti. Bu hekimler Prof. Riccardo Galeazzi-Lizi, Prof. Raffaelo Paolucci ve Dr. Paule Niehhans'dı. Birincisi göz mütehassısı idi. Çok zeki ve kavrayışlı, klinik sezişi çok kuvvetli **bir** hekimdi. Papanın şahsi dostu **idi.** Gece, gündüz yanında kalıyordu. Paul Niehhans, canlı dokular üzerinde çalışan İsviçreli bir mütshassısdı. Prof. Paolucci de İtalyanın en meşhur cerrahıydı. Papanın midesine büyük bir maharetle, bir sonda yerleştirmiş ve oradan hastayı beslemek suretiyle "inanition" dediğimiz beslenememe halinden kendisini kurtarmıştı. İşte bu üç hekimin müşterek gayretiyle Papanın sıhhati günden güne düzeldi. Muhakkak bir ölümden kurtuldu.

Hastalığın sebebi

Papanın hastalığına on ay kadar bir teşhis konulamadı. Bir mide kanserinden, karaciğer tümöründen, beyin iltahabından şüphelenildi, Sonradan baş aşağı pozisyonlarda yapılan radyografilerle hastalığın bir hiatus fıtkı olduğu anlaşıldı. Göğsü karından ayıran diyafragma dediğimiz etten bölmeyi yemek borusu ve aort yukardan aşağı delip geçmektedir. Bu delikler hizasında diyafragma zayıftır. Karından barsaklar veya mide yukarıya göğüs boşluğu içine doğru çekilerek veya itilerek fıtıklar teşekkül eder. Bu zayıf aralıklara hiatus denildiğinden bu şekildeki fıtıklara da hiatüs fıtkı adı verilmektedir. Hastalığın başlangıcından sonra aylar geçmiş, Papa yemek yiyememiş, kusmuş, zayıflamıştı. Nihayet hastalığın kanser olmadığı anlaşılmışıtı ama, bu kadar düşkün durumdaki bir ihtiyara fıtık ameliyatı yapmanın artık imkânı da kalmamıştı. Bu ameliyat gençlerde bile öyle pek kolay bir iş değildi. O halde hastayı beslemek, mukavemetini arttırmak sonra, da ameliyata baş vurmaktan başka yapacak birşey kalmıyordu. Hastanın beslenmesi ve mukavemetinin arttırılması için "Gâlee royâle" veya' "apiserum" kullanıldı. Bu madde Fransız biyologu Belvefer tarafından hazırlanmakta idi.

"Gelee Toyale"

Belvefer'in bu müstahzarım izah etmek için önce arılarda görülen meraklı bir olayı incelemek lâzımdır. Her kovanda bir kraliçe vardır. Bu yalnız boy bakımından değil, hayat süresi bakımından da diğer arılardan farklıdır. Daha uzun yaşar. Kraliçenin başka ödevi yoktur. Neslin devamını sağlar. Pek çok yumurta yumurtlar. Amele arılar bunları **besle**mek ve yetiştirmekle mükelleftir. Bunlar gelişince artık kovana hâkim olurlar. Doğuşta kraliçe, amele arılardan farklı değildir. O da bir sürfe olarak tamamen işçi arılar gibidir. Amele anlar adi bir sürfeden kendileri için lüzumlu olan kraliçeyi

yetiştirirler. Bu naslı olur ? Hadise pek basittir. Bu amele arılar bir gıda maddesi hazırlar. Fevkalâde besleyici olan ve birçok özellikleri bulunan bu madde, yavaş yavaş sürfenin transformasyonunu temin ederek onu bir kraliçe haline getirir. İşte amele arıların temin ettiği bu madde meşhur "Gelee royale"dir.

"Oligo-element"'lar

Bu jele bir işçi arıyı nasıl bir kraliçe yapıyor? Ondaki bu değişikliği, bu transformasyonu nasıl sağlıyor? Şimdiye kadar bu noktalar incelenmemiş ve bu olay sadece bir vakıa olarak tesbit edilmişti. Yeni buluşlar bu karanlık ve esrarlı hâdiseyi aydınlattı. Jelenin içinde bulunan "oligo-element"ların önemini meydana çıkardı. Bu maddeler son derecede küçük miktarlarla mühim tesirler yaparlar. Bazı maden tuzlarıyla vitaminleri bu arada sayabiliriz. Eskiden bir maddenin terkibini çözerken "oligo-element"'lar hesaba katılmaz, sadece o maddenin "oligo-element"lardan eser miktarda ihtiva ettiği söylenir ve geçilirdi. Bugün bu eser miktarların ne derecede önemli olduğu ve ne kadar büyük bir değer taşıdığı bilinmektedir. İşte jele, kimyaca incelendiği zaman bu "oligo-element"lar bakımından aşırı derecede zengin olduğu göze çarpmaktadır.

Bilinmiyen madde

Arı jelesi elemanlarına parçalandığı zaman birçok maddelerden müteşekkil olduğu anlaşılır. Yağlar, şekerler, proteinler bu arada sayılabilir. Bunların birbirine nisbeti sütte ve yumurtada okluğu gibidir. Jelede bulunan proteinlerin de en az yirmi çeşidi vardır. Bunlara madenleri, demir, tutya, manganez ve vitaminleri bilhassa B vitamin gurubunu da katmak lâzımdır. Bu maddeleri münasip nispetlerde birbirine katarak suni olarak jeleyi hazırlamak da düşünülmüştür. Fakat bu teşebbüs muvaffak olamamıştır. Böyle bir sentetik jele, arı sürfesini kraliçe haline getirememekte, onun gelişmesini ve başka arılardan boy, bos ve ömür bakımından farklı ve üstün bir hal almasını sağlayamamıştır. Hakikî jelede her ne kadar %97 madde bilinmekte ise de *%3* nisbetinde gizli bir kısım kalmaktadır. Asıl sentetik jeleden hakikisini ayıran da bu %3 fraksiyondur. Acaba bu %3 fraksiyon nelerden müteşekkildir? Bu konuda birçok, fikirler ileri sürülmekte ise de henüz düğüm çözülmüş değildir. Belki de jelenin o fevkalâde besleyici kudretini veren bu esrarlı fraksiyondur.

Heyecanlı deneyler

Arı jelesi böcekler, fareler ve benzeri hayvanlarda denenmiştir. Arıdan başka hayvanlarda jele şu tesirleri yapmaktadır: 1) İntanlara mukavemet artmaktadır. 2) Yaşama süresi uzamakta, ihtiyarlık olayları durmakta hattâ gerilemektedir. 3) Cinsel faaliyetler hızlanmakta, hayvanın döl verme ve yavrulama kabiliyeti (fertilite) yükselmektedir.

Bu hayvan deneylerinden hız alan araştırıcılar insanlarda da arı jelesinin tesirlerini incelemişlerdir. Bu madde insanlarda ağız yolundan veya kaba ete şırınga etmek suretile kullanılmaktadır. An jelesinin insanlarda anlardaki kadar harika bir tesir yapmadığını hemen belirtmek lâzımdır. Bununla beraber bazı enteresan sonuçlar alındığım kabul etmek gerekir. Herşeyden önce arı jelesi; yorgunluk, asteni, sürmenaj hallerini giderir. Ağır hastalıkların nekahetinde kullanılırsa organizmayı destekler ve kalkındırır. Papa'nın özel tabibi Prof. Galeazzi-lisi bu vakada an jelesinden elde ettiği mesut neticeleri Milletlerarası Biyojenetik Kongresinde açıklamıştır. An jelesi kadınlarda ve erkeklerde görülen cinsel yorgunluk, ve bozukluklarda da faydalıdır. İhtiyarlığın ve buna bağlı olayların tedavisinde fizik ve entellektüel faaliyetlerin kaybında, huzursuzluk, yorgunluk, hatıra ve hafızanın gerilemesi hallerinde, arteryokleroz ve dimağ bozukluklarında, sansoryel gerilemelerde an jelesinden başarılı sonuçlar elde edilmektedir. Halen arı jelesile yapılan deneyler bundan öteye ulaşamamıştır. Ancak ağır şeker hastalığında, nefrozlarda, kanda kolesterinin arttığı hallerde de faydalı olacağı umulmaktadır.

Kurtuluş

1 Aralık 1954 de yeryüzünde tekrar Mukaddes Bakire görünüyordu. Bu ilk defa, Birinci Dünya Harbi sıralarında 1917 yılının 13 Mayıs Pazar günü öğleye doğru Lisbonne'a birkaç yüz kilometre mesafede Fatima şehri civarında La Cova da İra - Sainte - İrene'nin mezarı- denilen bölgede, henüz okuma yazma bilmeyen üç kız çocuğa zahir olmuştu. Sonradan burada toplanan 70.000 kişi de bu mucizeye şahit olmuştu. Bu tezahürden 18 ay sonra 4 Nisan 1919 da yavrulardan biri, Françoise; İspanyol nezlesinden vefat etti. Aynı senenin Haziran ayında Jacinthe plöreziden öldü. Dört ay sonra da Lucienin kaybolduğu haberi şayi oldu. Sonradan bunun İspanya'da bir kilisede rahibe olduğu öğrenildi. Meryemi görmek ve onunla konuşmak bu zavallı çoban kızlara pek uğur getirmemişti. Hıristiyanlık âleminde bu kabil mucizeler çoktur. İsa'nın körleri iyileştirmesi, kötürümleri yürütmesi, Yahudinin kızım diriltmesi, çölde sekiz yüz müridiyle sepetlerden mütemadiyen ekmek çıkarıp yedikleri halde somunların tükenmemesi bu mucizelerin çeşitli nümuneleridir. En son olarak hastalığı sırasında Papa 12 nci Pius da İsa ile konuşuyor ve ondan niyaz ediyor: "Ey mukaddes Peder, hem yanına al!." diyor. Bundan sonra Papa'nın sıhhatinde büyük bir değişiklik oluyor. Günden güne düzelmeye başlıyor. Artık bu iyilik karından göğüse geçen kitlenin eski yerine dönmesinden ileri gelen spontane bir iyilik midir, yoksa Papa'ya yedirilen jelenin tesiriyle mi olmuştur, kendisine Mesih'in görünmesinden ileri gelme bir mucize mi vaki olmuştur? Burası pek bilinmemektedir. Herhalde hekimin bakımı, jelenin tesiri ve mucizenin moral üzerindeki kaldırıcı etkisi hep birden bu şifada rol oynamış olmalıdır.

Dr. E.E.

M U S İ K İ

Objektif tenkit

New York şehrinin yukarı kısmında bir apartman dairesinde, Jan Holcman adlı otuzdört yaşında bir Polonyalı, iyi piyano çalmanın ne demek olduğunu objektif bir şekilde araştırmaktadır. Dairesini, bir laboratuar haline getirmiş, gece geç vakitlere kadar çalıştığı için, hem etraftaki seslerin kendisini, hem de kendi seslerinin diğer dairelerde oturanları rahatsız etmemesi için, stüdyosunun duvar ve tavanlarını hiç ses sızmayacak şekilde tecrit etmiştir.

Bir piyanistin teknik hüneri hakkında hüküm vermenin gerçekten objektif bir yolu var mıdır? Münekkitlerin çoğu, bu suale menfi cevap verirler. Halbuki Holcman, , bunun mümkün olduğu kanaatındadır. Elinde, çağımızın 200 den fazla büyük piyanistinin birçok plâğı vardır. Stüdyosundaki mütekamil elektronik cihazlarla bu plâkları, kendi ifadesiyle "mikroskop altında" incelemektedir. "Mikroskop" dediği şey, yanyana üç adet üstün kalite fonograf, bir manyetofon, oparlörler, mikrofonlar, ses süzme cihazları ve bütün bunları arzu ettiği terkipte, istediği anda çalıştırabilecek düğme şebekesinden müteşekkil bir takımdır. Bir takım, "high fidelity" düşkünlerini hayran bırakmaktır. Fakat Holcman'ın maksadı bu değildir. Onun tek alâkası, Busoni, Rahmaninof, Lhevinne, Hofmann gibi büyük piyanistlerin sanatını ve tekniğini incelemektir. Bir piyanisti büyük yapan nedir? Bunu Öğrenmektir. Günümüzün büyük piyanistlerinden çoğu plâklarını 78 devir üstüne yapmışlardır. O zamanlar, sesi sadakatle kaydetme tekniği, bugünküne nisbetle çok geriydi. Bununla beraber Holcman, eskiden yapılan plâklara daha çok güvenmektedir. Hattâ, kırılmış bir plâğı yapıştırıp kullandığı bile vakidir. Çünkü bilmektedir ki bugün plâklar,! önce manyetik şerit üstüne kaydedilmekte, sonra plâğa geçirilmektedir.

Manyetik şeridi de kesip biçme, falso notaların yerine \ doğrularını koyma, bozuk icra edilen bir pasajı yeniden çalıp oraya ekleme mümkündür. Bu bakımdan, sanatkârın piyanosunun başına oturup bir eseri kesintisiz olarak çaldığı eski plâkları, araştırmaları için daha uygun bulmaktadır.

Bir piyanistin temposu, doğruluğu ve notaya sadakati, metronom kullanarak sayarak ve bilinen elektronik usûllere başvurarak tesbit edilebilir. Holcman'ın makinesi ise bilhassa şu noktaların tespitinde işe yaramaktadır: Bir gam pasajında za--an simetrisi var mıdır? Yani, piyaaistin icrasında notalar birbirlerini müsavi aralıklarla mı takip etmektedirler? Sonra, piyanistin çalışında dinamik simetri de var mıdır? İcrası tetkik edilen piyanist, her tuşa aynı şiddette mi vurmaktadır?

İşte, piyano çalma sanatının bu ve diğer cephelerini aydınlatmak için Holcman'ın kullandığı makinenin kalbi, çeşitli ve değişir devirlerde dönen tablalar ve plâğın istenen bir yivini defa defa çalabilen ses kollarıdır. Böylece Holcman, aynı bestenin iki başka piyanist tarafından icrasını cümle cümle kıyaslayabilmektedir. Plâğı, alındığından daha yavaş çalmağa başlayınca, pasajlarda gerekmeyen bağlar, sol elin geride kalması gibi hatalar bariz bir şekilde duyulmaktadır.

Bugüne kadar Holcman, 1600 plâğı bu şekilde tetkik etmiştir. Kolleksiyonunda ancak on tane kadar mü-

Jan Holcman
Aletli münekkid

him piyano plâğı eksiktir. Walter Gieseking'in çaldığı, Liszt'in Onikinci Rapsodisi ile Aleksander Mihalovski ve Eugene d'Albert'in icralarından örnekler bunların arasındadır.

En mükemmel piyanist

Jan Holcman'ın vardığı neticeye göre en büyük piyanist, halen 80 yaşında bulunan ve artık .. konser vermeyen, Polonyalı Josef Hofmann'dır. Makineli münekkit, bu piyanistte insan üstü bir mükemmeliyet bulmuştur. Hofmann'ın hemen peşinden gelenler ise şunlardır: Rahmaninof, Lhevinne, Busoni, Gieseking, Friedman, Horowitz ve Landowska. Ya bugünkü piyanistler hakkında Holcman ne düşünüyor? Kanaatine göre bugün pek çok iyi piyanist vardır. Bunlar, mükemmel tekniğe maliktirler. Fakat, kendi şahsi tefsirlerini sunmaktan çekinmektedirler. '

Holcman, **"Çoğu** münekkit ve musikişinas, neyi beğendiğini bilmemektedirler. Ben de şimdiye **kadar, bu** makineyi kurmadan önce birçok hata yaptım. Bugün, hüküm vermek için artık yeni bir temel kurmak arzusundayım" diyor. Geçenlerde,. piyano icrasında tam yetki sahibi olarak tanınan bir münekkidi Holcman müşkül bir vaziyete düşürmüştür. Hâdise şöyle cereyan etmiştir. Konuşurlarken münekkit, Chopin'in Si Minör Mazurka'sını hiçbir piyanistin Rosenthal' kadar mükemmel bir şekilde plâğa 'vermediğini, Friedman'ın plâğının ise bir "rezalet" olduğunu söylemiştir. Halcman bunun üzerine misafirine, Si Minör Mazurka'yı beş ayrı piyanistin plâğından -fakat piyanistlerin isimlerim açıklamadan- çalmıştır. Sıra ile Kapell, Rosenthal, Rubinstein, Friedman ve Zecohi. Sonra da münekkide hangisini tercih ettiğini sormuştur. Münekkit de, hiç şüphesiz dördüncüyü? yani Friedman'ı- tercih ettiğini söylemiş ve şöyle demiştir: "Bu muhakkak Rosenthal'dır; çünkü Friedman'ın o çirkin yapmacıkları, çalışında **yok".** Holcman'ın mütehassıslara ve münekkitlere olan güveni, bu sebeple, pek mahduttur.

Holcman aynı zamanda iyi bir piyanisttir. Makinesiyle çeşitli piyanistlerin üslûbunu inceden inceye tetkik edebildiği için şimdi meselâ bir Horowitz'in yahut bir Rubinstein'ın çalışını şaşılacak bir doğrulukla taklit edebilmektedir. Brown Üniversitesinden gördüğü yardım sayesinde bu makineyi kuran ve çalışmalarını devam ettirebilen Holcman, Yirminci Asır piyano tekniğine dair araştırmalarım yakında 1000 sayfalık bir kitap halinde yayınlayacaktır.

Bestekârlar

Bir üstadı tanıtma

Musiki tarihinin en büyük yenileyicilerinden bizi olan, şahsiyet sahibi, cüretli, taşkın ve ihtilâlci ruhlu Fransız bestekârı Hector Berlioz'un birçok düşmanı vardı. Rossini'nin "Neyse ki Berlioz musiki bilmiyor; bir de bilseydi, musikinin başına gelecek vardı" sözü meşhurdur. Yirminci Asra intikal eden Ondokuzuncu Asır modalarından biri de bu dar görüşlü Berlioz düşmanlarının yaydıkları kanaatlerdir. Bu yüzden bugün Berlioz. büyüklüğüyle mütenasip bir şöhrete erişmiş sayılmaz.

Üç yıl önce New York'ta kurulan Berlioz Derneği'nin gayesi, Berlioz'un ve eserlerinin daha iyi bilinmesini ve anlaşılmasını sağlamaktır. Dernek, nizamnamesinde, gayelerini şöyle ifade etmektedir: Berlioz hakkındaki bilgileri toplama ve yayma fi--in bir merkez haline gelmek; Berlioz partisyonlarının basılmasını veya yeniden yayılmasını sağlamak ve böylece üstadın bütün eserlerinin aslına uygun külliyatını meydana getirmek; Berlioz'un edebî eserlerini, ilmî esaslar dahilinde yapılmış tercümelerle yayınlamak; bestekârın

henüz plâğa alınmamış eserlerini, adına uygun icralar halinde plâğa almak; mevcut plâklar gerek kayıt tekniği ve gerek icra bakımından daha iyisini arzu ettiriyorsa, ilgilileri buna. teşvik etmek; musikisever halkın, Berlioz'un eserlerini konserlerde dinlemeğe arzulu okluğunu isbat etmek.

Demek, 1953 yılından beri, musikisever halkın gerçekten Berlioz dinlemeye arzulu olduğunu görmüş, dolayısiyle bu son maddeyi şu şekilde değiştirmeğe lüzum hissetmiştir: "Berlioz musikisinin -bilhasas nadiren dinlenen eserlerinin- konserlerde daha sık çalınmasını sağlamak."

Derneğin başkanı, Boston Orkesrası'nın şefi Charles Münc'dür. Berlioz'un iki şaheseri "Faust'un Lanetlenmesi" ve "Romeo ile Juliet" i örnek sayılabilecek icralarla çaldıran ve bu icraları, bazı münekkitlerce "Yirminci Asrın en mükemmel plâkları" diye vasıflandırılacak şekilde sese alınmış üstün kalite plâklar vasıtasiyle dünyaya yayılan Münc'ün, böyle bir derneğin başkanı olması pek tabiîdir. Fahrî başkanlık, emektar İngiliz şefi Sir Thomas Beecham'dadır. Derneğin, Amerika'nın ileri gelen mûsiki şahsiyetleri üyedirler. Dernek mensuplarından hiçbiri tek kuruş bile ücret almamaktadır. Koruyucu teşekküllerden malî yardım sağlanması düşünülmemiştir. Gelir sadece üye aidatından temin edilmektedir. Bunun için mümkün olduğu kadar fazla şahsın üyeliğini sağlamak maksadiyle aidat mümkün olan asgarî hadde indirilmiştir.

Berlioz Derneği'nin ilk başarılarından biri. üstadın edebî eserlerinden "Orkestra Akşamları" nı, Berlioz

Berlioz

Üstad tanıtılıyor

ve romantik çağ mütehassıslarından Jacques , Barzun'e tecrüme ettirmek olmuştur. Diğer taraftan bestekârın diğer bir edebi eseri, "Mûsikinin Kabalıkları" da yakında yayınlanacaktır. Bundan başka, bir yıl kadar önce dernek, Paris'te bir nota naşirinin mahzeninde, Berlioz'un şimdiye kadar Amerika'da hiç icra edilmemiş otuz kadar eserini, eski gazete kâğıtlarına sarılmış olarak bulmuş ve bunları derhal Amerika'ya getirtmiştir. Derneğin başlıca gayeleri arasında, orkestra şeflerini, bu haksız yere ihmal edilmiş eserleri çaldırmaya teşvik etmektir.

Bu ara dernek, Fransa'da bestekârın doğum yeri olan Cote St. Andre'deki Berlioz Müzesine de yardım elini uzatmıştır. Üyelerden biri iki yıl önce bir ziyaret esnasında, bu müzenin sadece 78 devir plâklar çalan iptidaî bir fonografa ve Berlioz'un ancak tek bir eserinin eski plâklarına malik olduğunu görmüştür. Müze müdiresi, ziyaretçilerin müzeyi gezerken devamlı olarak Berlioz musikisi dinlemelerini arzu ettiğini, fakat parasızlık yüzünden ne iyi bir fonograf, ne de plâk temin edebildiğini yana yakıla anlatmış, Marconi firmasının vaktiyle kendisine uzun çalan plâklar için bir fonograf vermeyi teklif ettiğini, fakat bu teklifin plâk yokluğu yüzünden kabul edilemediğini söylemiştir. Bunun üzerine dernek derhal Amerika'daki plâk firmalarıyla temasa geçmiş ve bugün uzun - çalan plâklar katalo--unda bulunan bütün Berlioz kayıtlarından birer nüshanın -cem'an 52 plak- müzeye gönderilmesini sağlamıştır.

Berlioz'un şimdiye kadar kaydedilmemiş olan eserlerini, ticari olmayan plâklar halinde sese alıp üyelere dağıtmak, derneğin bugünlerde gerçekleşecek teşebbüsleri arasındadır. İlk plâkta, bestekârın dokuz şarkısı vardır. Bilhassa WNYC ve "Amerikanın Sesi" gibi radyoların yardımları sayesinde dernek, radyo yoluyla da sesini duyurabilmekte ve Berlioz'un musikisini yaymaktadır.

U L A Ş T IR M A

Denizcilik

Su üstündeki milyonlar

Geçen hafta İspanya sahillerinde muazzam bir yat dolaşıyordu. 63 metre boyundaki bu yelkenli gemi, dünyanın en büyük yatıydı ve ismi de Creole idi. Yat yolcularının kimi denize giriyor, kimi sahil kahvelerinde eğleniyordu. Yat akşama doğru Mallorca adasına doğru yelken açmıştı. Duvarları Fransız empresyonistlerinin eserleriyle süslü yemek salonunda beyaz eldivenli garsonlar hizmet ediyor, şık, zarif hanımların kahkahaları duyuluyordu. 697 tonluk Creole'un sahihi serveti bir efsane halinde dillerde dolaşan Stavros Spiros Niarkos'tu. 47 yaşındaki bu milyoner dünyanın en büyük hususî' deniz filosunun sahibiydi. Dünya matbuatında kendisinden "Altın Babası" diye bahsettirir, gemilerinin denize indirilmesi şerefine partiler verir, bu partilerde gemiye isim veren asil ve güzel kadınlara elmas bilezikler, altın işlemeli tabaklar hediye eder, su gibi şampanya akıtırdı. Bazan kraliyet ailesi için bir gemi tahsis eder. yahut tanınmış sinema yıldızları için seyahatler tertiplerdi. Meselâ geçen yaz tertiplediği bir Akdeniz gezisine Elsa Maxwell, Olivia de Havilland, Ali Han, Argyll Dükü ve Düşesi katılmışlardı. Kendisi ise çok meşgul okluğu için bu seyahate iştirak etmemişti.

Daimi çalışma

Niarkos, İspanya sahillerinde dolaşan yatta herkesten önce kalkıyor ve dünyanın dört bucağından gelen telgrafları okuyup, cevaplarım dikte ediyordu. Bu tellerin çoğu milyonluk mukavelelere, işlere dairdi. Meselâ geçen haftaki gezi esnasında Londra'daki şubesine 10 milyon dolara malolacak 32.650 tonluk yeni tankere ait nihaî şartnameyi kabul ettiğini telsizle bildirmişti. Bu son gemi hariç .tutulsa bile Niarkos gerek yüzer halde, gerek inşa halinde olmak üzere dünyada en çok gemiye sahip olan adamdı. İnşa edilmekte olan 28 gemisi da denize indirildikten sonra Niarkos'un filosu 1.976.779 ton olacaktı ki, bu, Fransız ticaret filosunun beş misliydi. Bu deniz imparatorluğunun hükümdarı yaratıcı bir muhayyileye sahip, çalışkan, zeki ve sinirlerine hâkim bir adamdı. Yakınları onun muvaffakiyet sırrının ileriyi görme kabiliyeti olduğunu söylüyorlardı. İkinci Dünya Harbini takib eden senelerde Niarkos milletlerarası ticaretin parlak bir istikbal vaadettiğini sezmiş ve eline geçirdiği tek drahmiyi bile israf etmemiş, gemiciliğe yatırmıştı. O senelerde aksine bazı gemi sahipleri de bu işlerini tasfiye ediyorlardı. Niankos, on sonede bugünkü muazzam filoyu meydana getirmekle kalmadı aynı zamanda 350 milyon dolar tahmin edilen muazzam bir servetin de sahibi oldu. Niarkos tanker işletmeciliğinde yenilikler ortaya atlı. Dev gemilerin denize indirilmesi dünya deniz ticaretinde büyük değişikliklere sebep olmuştu.

Büyük armatörler

Niarkos'tan sonra en çok gemiye sahip olan armatör Amerikalı Daniel K. Ludwig'di. Onun gemilerinin tonajı 1.500.000 ton talimin ediliyordu. Ludwig'i Niarkos'un kayın biraderi Onassis takib ediyordu. Onassis 1954 de Niarkos'la birlikte Monte Carlo Gazinosunu satın almıştı. 1 milyon 300 bin ton gemisi vardı. Nihayet Onassis'den sonra onun ve Niarkos'un kayın pederi Stavros Livanos geliyordu. Gemi tezgahları Norveoten Nagazaki'ye kadar hummalı bir çalışma içideydiler. Yapılmakta olan gemilerin çoğu hususî

Onassis
"Para babası"

şahıslara aitti. Tezgâhlar, siparişleri 1962 yılından önce teslim edemiyecek kadar yüklüydüler. İnşa edilen gemilerin ekserisi, maden cevheri taşıyacak özel gemiler, petrol tankerleri, büyük kamyonları, traktörleri, çeşitli tezgâhları süratle bir yerden bir yere 'nakledebilecek büyük ve süratli şileplerdi. Harpten bu yana dünyadaki tankerlerin tonajı tam iki misline çıkmış, denizden yapılan petrol, nakliyatı da gemilerle yapılan nakliyatın yüzde 45'ine yükselmişti. Bu nisbet 1937 de yüzde 21'di. Büyük tankerler Güney Amerika'dan ve Orta Doğu'dan aldıkları ham petrolü Amerika'deki ve Avrupa'daki tasfiyehanelere taşıyorlardı. Bunlar aynı zamanda çok ekonomik vasıtalardı. Bir galon petrol 3 sente dünyanın yarısını dolaşıyordu. Sebebi 50.000 tonluk tankerler harpte kullanılan 16.000 tonluk tankerlerden çok daha süratli gemilerdi. Mürettebat sayısında da pek o kadar fark yoktu. Böylece armatörler arasında bir yarış başlamıştı. 1948 de rekor 30 bin tonluk World Unity'yi, 1954 de 45.500 wig'deydi. 1951 de Niarkos 31.715 tonluk World Unite'yi, 1954 de 45.509 tonluk World Glory'yi, 1954 sonunda Onassis 46.500 tonluk El Melik Suudu evvel'i denize indirmişlerdi. Fakat bu yıl başında Niarkos tekrar bütün rekorları kırıyordu. 47.750 tonluk Spiros Niarkos tankeri Rotterdam limanında 17 saat 48 dakikada 41.000 ton yük boşaltmıştı. Yarış burada bitmiyordu. Niarkos Almanya'da 65.000 tonluk iki tanker ısmarlamıştı. Bir üçüncüsünü de Amerika'da inşa ettirmeyi düşünüyordu. Spiros Niarkos'un eşi olan bir tanker ise şu günlerde İngilterede denize indirilecekti. Ludwigin 84.730 tonluk Universe Leader'i ise Queen Elizabeth'ten altı ayak daha genişti ve bir seferde General Motors Fabrikalarının 1956 nın ilk altı ayında yaptığı bütün arabaların depolarını doldurabilecek benzini nakledebilecekti. Armatörler bu işte ceplerinden fazla para da sarfetmiyorlardı. Bir kere petrol şirketleri paralarını gemi inşaatına bağlamak istemiyorlardı. Niarkos inşa halinde olan tankerleri uzun vadeli mukavelelerle şirketlere kiralıyordu. Bu mukavelelerle tankerler 20-25 senelik ömürlerinin yarısından az bir zamanda yeni tankerlerin inşasına yetecek parayı getiriyorlardı. Niarkos gemi tezgâhlariyle de gayet sağlam kontratlar yapmıştı. İnşaat için lâzım gelen parayı ise, petrol şirketleriyle yaptığı mukaveleler karşılığında bankalardan ve sigorta şirketlerinden borç almak suretiyle temin ediyordu.

Bir deniz kurdu

Niarkos sanata ve spora çok meraklıdır. El Greco'nun Pieta'sına 300.000 dolar vermiştir. Ahırında en iyi safkanlar bulunmaktadır. İyi şarabı ve iyi yemekleri çok sever. Misafirleri hiç eksik olmaz, haftada en az beş defa Londra'da veya Paris'te partiler tertib eder. Long Island'da bir malikânesi, Manhattan'da büyük bir apartmanı, Paris ve Atina'da evleri Londra'da bir zamanlar Sir Winston Churchill'in oturduğu 575 bin dolar değerinde dört katlı bir şatosu vardır. Bu şatoda Windsor Dükü ile eski Belçika Kralı Leopold misafir edilmişlerdir. Niarkos serveti bir yana, gemiciliğe bağlılığından hiç bir şey kaybetmemiştir. Londra'da ve Manhattan'daki dairelerinde yüzlerce memur çalışır. Bunların hepsi seçme mütehassıslardır. Londradaki ofisi Reginald John Dodds idare eder. Bu zat bir zamanlar Shell Tanker Şirketinin başında bulunmuştur. Şimdi ise Shell şirketi Niarkos'un en iyi müşterilerindendir.

Niarkos'un annesi, babası Amerika'ya muhacir gelmişler, sonra tek-

rar Yunanistana dönmüşlerdir. Niarkos Pire'de gemiler arasında büyümüş, tahsilini Atina Üniversitesinde ikmal etmiş, daha sonra amcasının fabrikasında çalışmağa başlamıştır. 1935 yılında ticaretin durgun olduğu bir sırada amcasını nakliye parası verecek yerde bir kaç gemi almağa ve buğdayı bunlarla Arjantinden getirmeğe ikna etmiştir. 1939 da amcasından ayrılarak yalnız çalışmağa başlamış ve ödünç para temin ederek gemi satın almağa başlamıştır. Amerika'nın harbe girdiği sırada Niarkos'un 14 gemisi vardı. Niarkos bunları Amerikan ve İngiliz hükümetlerine kiralamış ve kendisi de Yunan kraliyet donanmasına güverte zabiti olarak katılmıştır. Harpte batan 6 gemisinin sigorta ücreti olarak 2 milyon dolar almış ve harpten sonra tekrar filosunun başına geçmiştir. 1947 de şileplerini satmağa, bunların yerine uzun mücadelelerle tanker satın almağa başlamıştır.

Servetin menşei

1946 tarihli Ticaret gemilerinin satışlarına dair kanun gereğince bu gemilerin dost yabancılara satılma* sına müsaade ediliyordu. Niarkos 6 adet 16 biri tonluk T-2 tankeri almak için müracaat etmişti. Fakat Amerikan donanması savunma mülâhazalâriyle bu tankerlerin Amerikalılar elinde kalmasını tercih ediyordu. Niarkos buna da bir çare buldu. Kuzey Amerika Gemicilik ve Ticaret Şirketini kurmuş ve hisse senetlerinin yüzde 75 ini Amerika'da doğmuş olan kızkardeşine, Amerikan tebaası bir Yunanlı dostuna ve iki Amerikan iş adamına devretmişti. Gemiler Amerikan bayrağını taşıyacakları için artık ortada mahzur kalmamıştı. Niarkos bu gemileri karışık kombinezonlarla bir Panama Şirketine kiralamıştı. Böylece Amerikan vergilerinden muaf tutulmayı sağlamıştı. Niarkos bu şartlarla 8 petrol tankeri, 6 adet de şilep satın almıştı. Harp fazlası gemilerin satışlarından elde edilen fahiş kârlar mevzuu Kongreye getirilince Niarkos'la kayın biraderi Onassis'in gemileri ne şekilde aktıkları meydana çıkıverdi. Kongre tahkikat komisyonu Casey ve ortaklarının Amerikalıların mülkiyetinde kalmak şartiyle beş T-2 tankeri satın aldıklarını tespit etmişti. Casey ve ortakları sonradan bu tankerleri Niarkos'a satmışlardı. Adalet bakanlığının kayıtlarına göre, gemilerin Panama bandırası altında bulundukları müddet içinde Casey ve şeriklerinin ödemekten kurtuldukları vergi miktarı bir milyon dört yüz bin dolardı. Tankerlerin sahipleri 101.000 dolar sermaye ile 3 milyon 200.000 dolar kazanmışlardı. Casey güç halle mahkûmiyetten kurtulmuştu. Adalet Bakanlığı 1953 de Niarkos ve Onassis aleyhine dâva açtı. Bacanakların gemilerine el kondu, adamları tevkif edildi. Niarkos 4 milyon dolar ödemek suretiyle dâvayı durdurdu. Tekrar ele geçirdiği 13 gemiyi yabancı firmalara devretmek için ayrıca 8.579.000 dolar daha ödedi. Amerika'da üç süper tanker inşa ettirmeyi de şart olarak kabul etti.

S P O R

Kulüpler

Osman Kavrakoğlu
Dümene geçen kaptan

Kopan bağlar

Geride bıraktığımız hafta içinde orta boylu, tıknaz, sarışın kıvırcık saçlı bir adam, etrafım saran gazetecilere: "Fenerbahçe kulübü kendisini kurtaracak saha ve seyirci kitlesine sahiptir. Vecibeleri yerine getirilmeyen dostluk mukavelesi ile hiç kimseye haraç vermek niyetinde değiliz. Madem ki Beşiktaşlılar dosttturlar, o halde niçin dost bir kulübün almış olduğu futbolcuya pey akçesi sürüyorlar? Bu onların hakikî niyetlerini ortaya koymuştur. Her ne pahasına olursa olsun Fenerbahçe kulübü bugün alelade bir kâğıt olmak hüviyetini taşıyan dostluk mukavelesini feshetmek karar ve azmindedir" diyordu. Bu sert konuşmayı yapan Fenerbahçe kulübü ikinci başkam Osman Kavrakoğlu idi. Beykozdan transfer ettikleri Şirzat'a Beşiktaşın, transferin son günlerinde talip çıkması Fenerbahçeli idarecilerin canını fazlası ile sıkmıştı. AKİS, bu meseleye evvelki sayılarında temas etmiş ve meşhur dostluk mukavelesini kulüplerin hiçe saydıklarını ve rekabete tutuştuklarını, en ufak hadiselerden faydalanarak kuvvet denemesine giriştiklerini belirtmişti. Nihayet bu rekabet arzulanan mecradan çıkmış, bir ihtilâf mevzuu teşkil etmiştir. Aradaki boşluğun doldurulması için artık çok geç kalınmıştır.

Sadri Usuoğlu
Öfkeli idareci

Fenerbahçelilerin misillemesi

Bir masa etrafında toplanan idareciler heyecanlı görünüyorlardı. Beşiktaş'ın tutumuna mukabelede bulunmanın icap ettiğine inanmıyan yoktu. . Fikir, bir idareci tarafından ortaya atıldı ve diğerleri bunu kısa zamanda benimseyiverdiler. Evet, Beşiktaş'a bir misillemede bulunmak zamanı gelmişti. Bu yapılmıyacak olursa Fenerbahçe efkârı umumiye karşısında küçük düşecekti. Derhal tatbikata geçmek kararı alındı. İdareciler, dostlarına şöyle bir azizlikte bulunuyorlardı: Beşiktaşlı Ahmet'i Fenerbahçeye almak.. Ahmet zaten kulübü ile ihtilâf halinde idi ve zaman zaman Fenerbahçe idarecileriyle temas ediyordu. Ahmet'in Fenerbahçe'ye geçeceği rivayeti en selâhiyetli ağızlar tarafından tekzip ediliyordu. Fakat artık durum değişmişti. Misilleme hareketine - idarecilerin ifadesi ile - geride bıraktığımız haftanın Cuma günü girişildi. İdareciler saat 13.30 sularında kulüp lokalinde toplantı yaptılar. Kavrakoğlu da bu toplantıda hazır bulunuyordu. İdare heyeti Beşiktaşlı Ahmet'i de dinledi. Anlaşma kısa zamanda temin edildi. İşin mukavele faslına geçildi. Bunun için plânlar kuruldu. Bu plan mucibince Ahmet ve diğer idareciler saat 16.00 da İstanbul'da Fenerbahçeli idareci Sedat Bayur'un yazıhanesinde buluştular ve Yedinci Noter huzurunda mukavele imzalandı. Bu sırada diğer idareciler Ahmet'in bölgedeki muamelesini tamamlamakla meşguldüler. Sıraselvilerdeki bir gazinoya giden Ahmet ve Fenerbahçe idarecileri bir anda gazetecilerin hücumuna uğradılar. Futbolcu Ahmet ve idareciler bu ant baskın karşısında mütebessim pozlar vermek zorunda kaldılar.

Söz düellosu

Haber, spor çevrelerinde bir bomba tesiri yarattı. Fenerbahçe taraftarları transferden çok memnundular. **Beşiktaşlılar** ise **aynı derecede** müteessir görünüyorlardı. **İşte bu hava** içersinde Beşiktaş kulübü **umumî** kaptanı **Sadri Usuoğlu'nun** sesi

yükseldi: "Ahmet'in Beşiktaşla mukavelesi vardır. O 'bir yere gidemez". Bu sözleri evvelce de söylemişti. Ama vak'alar onu tekzip etti ve Ahmet Fenerbahçe ile mukavele imzaladı. Gerçi Ahmet şu anda Fenerbahçenin malı değildir. Bunu ancak önümüzdeki günlerde federasyon tayin edecektir. Fenerbahçe idarecileri "Ahmet bize geldi. O artık Fenerbahçelidir. Beşiktaş'a dönmek istemiyor.'Eğer Ahmet'i bu, sezon oynatmaya muvaffak olamazsak bu, hiç bir zaman kendisine verdiğimiz sözü yerine getirmemize bir mani teşkil etmiyecektir" diyorlardı. Bu sözlerden açıkça anlaşıldığına göre, Fenerbahçeliler Ahmet'in Beşiktaş'a dönmesine her ne pahasına olursa olsun fırsat bırakmıyacaklardı. Kapı hakikaten sağlam kapatılmıştı. Müteakip günlerde her iki kulübün başkanı da aradaki dostluk mukavelesini ileriye sürerek birbirlerini bu mukaveleye riayet etmemekle itham ettiler. Gerek Osman Kavrakoğlunun, gerek Sadri Usu oğlunun beyanatları ilk bakışta insana gayet makul geliyordu. Ama esasın çürük olduğu şüphe götürmez bir hakikatti. Futbol Federasyonuna intikal eden diğer bir mesele de Beşiktaşın talip çıktığı Beykozlu Şirzattı. Fenerbahçe bu mevzudaki iddialarından da vazgeçmiş değildi.

Bir antrenman maçı

Nitekim geride bıraktığımız hafta, pazar günü Fenerbahçe ile Galata arasındaki hususi maçta yeni transfer edilen futbolcuların yanı sıra Ahmet ve Şirzat ta talkımda yer aldılar. Stadı dolduran binlerce meraklı her iki. futbolcuyu uzun uzun alkışladı. Gerçekten Ahmet ve Şirzat bu tezahüratı haketmişlerdi. Her ikisi de sahanın en iyi futbolcuları olarak gözüktüler. İkinci başkan ve umumî kaptanlığı uhdesinde bulunduran Osman Kavrakoğlu sahanın kıyışından maçı dikkatle takip ediyordu. Son günlerde kendini bu işe vakfetmişti. Beyanat vermek merakında olan bazı idarecilerin ortalıkta görünmemeleri Kavrakoğlu'nun herşeye hâkim olduğunu anlatıyordu. Kavrakoğlu takımının bu maçı 7-0 kazanmasından büyük memnuniyet duymuştu. Etrafını saran gazetecilere "Fenerbahçenin bu seneki transferini nasıl buluyorsunuz?" diye sordu ve mukabil bir sualle karşılaştı: "Ama bu iki futbolcuyu oynatabilecek misiniz?" Kavrakoğlu: "Biz dâvamızda haklıyız. Oynatacağımızı tahinin ederim" dedi. Fakat gazeteciler işin peşini bırakmıyarak sözü dostluk paktına getirdiler. Kavrakoğlu cevap vermekten çekinmedi: "Halkın bize karşı gösterdiği teveccühü görüyorsunuz, dedi. Bakınız tribünler nasıl tıklım tıklım dolu.. Şimdi biz bu hasılatı müsavi olarak Galatasaray ve Besiktaşla paylaşmaya mecbur tutuluyoruz. Bu revayı hak mı?. Onun için bu mukaveleyi en kısa zamanda feshedeceğiz."

Bek Ahmet
Rengi belli olmadı

Fenerbahçeyi süratle böyle bir karar almaya sevkeden bir amil daha vardı ama İkinci Başkan ondan bahsetmedi. Yakında Rus Dinamo takımı Fenerbahçenin davetlisi olarak İstanbula gelecekti ve bu maçlardan büyük bir hasılat temin edileceği muhakkaktı. Durup dururken bu hasılattan Galatasaray ve Beşiktaşa hisse vermek te Fenerbahçenin işine elvermiyordu.

Su Sporları

Tatlı su amiralleri

Havuzun kenarında durup bir elinde bir demet yeşil yaprak ile diğer elinde bir kronometre tutan adam yapraklardan birini koparıp attı ve "Son tur" dedi. Bölge havuzunda Ankara yüzme birincilikleri müsabakalarına devam ediliyordu. Havuz küçük olduğundan 400 metre serbest yüzme yarışının turlarını yanlışsız hesap etmek hakikaten güç bir mesele idi. Birinci olan Yılmaz rakiplerini geride bırakıp münakaşasız bir şekilde finale geldi. Ardındaki yüzücüye bir tur bindirmişti. Fakat hakem turları saydığı yaprakların sayısını karıştırınca, ikinci tam kırk metre eksik yüzerek birinciye yakın bir derece yapıverdi.

Geçen haftanın sonunda yapılan müsabakaların garip tarafı sadece 400 serbestteki hadise değildi. 100 metre kurbağalamada gene tur sayısını şaşıran bir hakem, müsabaka harici yüzen eski Türkiye rekortmeni Yüksel Böke'ye yarışı bitirdiği halde "bir turun daha var" dedi. Allahtan, Yüksel'in yapacağı dereceyi merak eden bir seyirci, kenardan müsabakayı dikkatle takip etmiş ve kronometre tutmuştu. Hakemi ikaz

Engin Ünal
Başka balık

edip kendi kronometresini tam vaktinde durdurdu. Fakat hakem hatasını kabul edinceye kadar Böke havuzun ortasını bulmuştu, resmi derece 3.13 oldu, halbuki gerçekte 3.03 idi.

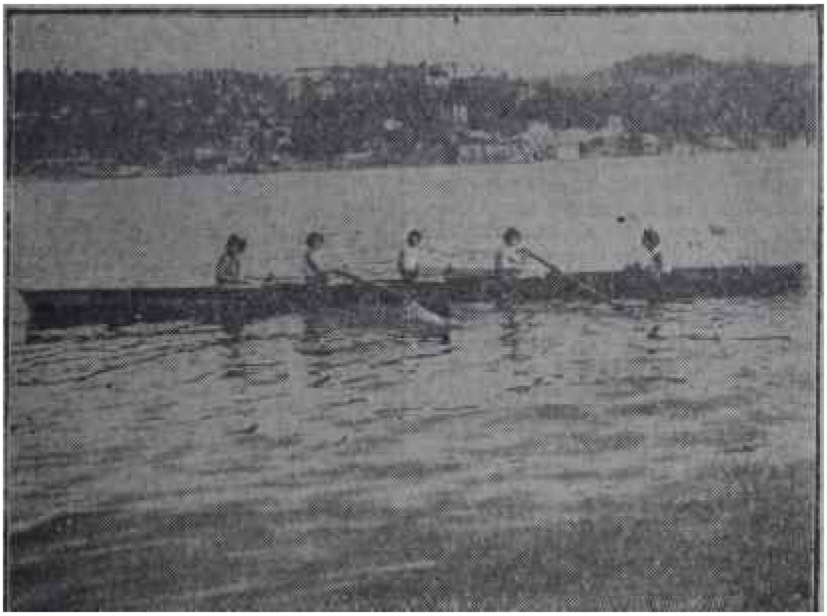
Pazar günü 100 metre kelebek yarışı çok münakaşalı geçti. Hakemlerden biri kazanan yüzücüyü diskalifiye edince idarecilerden itirazlar yükseldi. İş bir ara polis müdahalesi istenilmeye kadar uzayacaktı.

Su sporlarında faaliyet gösteren Ankara bölgesi, havuzunu yüzücülerin antrenmanına kapalı tutmuştu. Bu yüzden Ankara yüzücüleri müsabakalara hazırlıksız girdiler ve dereceler hiç de parlak olmadı. Müsabakaları seyre gelen Su Sporları Federasyonu Başkam Ankaranın faaliyetinden memnun kalmadı. İstanbul - da yapılacak Türkiye birinciliklerine ancak iki kişi -o da teşvik olsun diye- çağırmaya karar verdi.

Ankara yüzme birinciliklerinin yapılacağının geç haber verilmiş olması ancak iki kulübün lisans hazırlıklarım tamamlıyarak müsabakalara katılmasına imkân verdi. Yeni Mahalle işi daha önceden ele alıp kârlı çıktı. Son günde lisansları yetiştiren Mülkiye ise ancak iki birincilik ve dört ikincilik alabildi.

İstanbulda rekorlar

Ankarada yüzme müsabakaları yapıldığı sırada Moda'da yüzücüler İstanbul birincilikleri için çekişiyorlardı. Memleketimizde kapalı yüzme havuzu olmadığından ancak deniz mevsiminde çalışmalarına bağlayan

İstanbul birinciliklerinde kız kürekçiler

"Kayıkçının küreği, tıp tıp atar yüreği.."

İstanbul yüzücüleri mevsim başından beri seri halinde yeni rekorlar yapıyorlardı. Geçen yılın Yılmaz Özüak, Engin Ünal gibi yıldızlarına bu sene Ayşegül Çilli ile Sevgi Duru katıldılar.

Modada yapılan "Akdeniz Kupası" yüzme yarışlarında Sevgi Duru 800 metre serbestte, Ayşegül Çilli de 100 ve 200 klâsik kurbağalamada yeni rekorlar yaptılar. Sevgi Duru'nun yeni rekoru 14.48.2, Ayşegül Çilli'ninkiler ise 1,43 ve 3.39.2 idi. Bu mesafelerin dünya rekorları ise: 10.42.4, 1.16.9, 2.48.5 ile üç Macar yüzücüsüne ait bulunuyordu.

Bizde kadınlararası müsabakalardaki derecelerin terâkkisi henüz pek yeni olduğundan neticeler "fevkalâde" sayılabilir. Bilhassa Sevgi Duru'nun rekoru dikkate değer bir mahiyet arzetmektedir;

Ayşegül Çilli'nin mevsim, başından beri beş rekor yenilemiş olması gayet muntazam çalışan bu genç kabiliyetin ileride Avrupa çapında, dereceler yapabileceği ümidini uyandırmaktadır.

Büyüklerden Eşfak Baytın'ın tam antrenmanlı olduğu ve yeni rekorlar kırabileceği tahmin ediliyordu. Fakat Eşfak 100 metre sırtüstünü 1.16.2 gibi güzel bir derece ile yüzdükten sonra 200 sırtüstünde 2.52.9 yapıp bütün ümitleri kırdı. Değerli yüzücünün bir türlü 2.52 nin altına inememesinin sebebini Moda havuzunda arayanlar da vardır.

Geçen senelerin bir numaralı yüzücüsü Yılmaz Özüak durulmuş bir haldedir. İsmi Engin Ünal'ın ardından gelmeğe başladıktan bu yana Yılmaz pek parlak neticeler alamıyor. 1.500 metrede yaptığı 22.54 lük derecesi de bunu göstermektedir.

Marmara kupasında 100 metre klâsik kurbağalamadaki rekorunu 1. 18:9 dan 1.16.5" e indirmiş olan Engin Ünal' bu defa' bütün gayretine rağmen ancak 1.17 yapabildi. 100 metre klâsik kurbağalama dünya rekoru 1954 yılında Polonyalı yüzücü Petruseyiez'e ait olup 1.09.8 dir. Gelecek hafta İstanbulda yapılacak Türkiye birinciliklerinin büyük bir mücadeleye yol açacağı ümit edilmektedir. Adanalı sporcuların pek ciddi çalıştıkları söyleniyorsa da derecelerinden haber yoktur. Bununla beraber kelebek ve kurbağalamada Engin Ünal'ın rakiplerini gene geride bırakacağına muhakkak nazarıyla bakılabilir. Onun hemen peşisıra İstanbulun en büyük kozları olarak Yılmaz Özüak ile Eşfak Baytın gelmektedir. Bu yarışlarda Avrupa ve Dünya çapında dereceler elde edilmese bile birkaç Türkiye rekorunun yenilenmesi, yüzme sporumuzun gelişmekte olduğunu göstermesi bakımından memnuniyet uyandıracaktır.

Kürek yarışları

Geçen hafta Beykoz **koyunda** yapılan İstanbul kürek **şampiyonasının** gördüğü alâkanın en büyük **sebebi,** şüphe yok ki Galatasaray ve Fenerbahçe arasındaki rekabetti. Bu tarihî rekabetin futbol sahasından mevsim münasebetiyle suya düşmesinden en büyük feydayı su sporumuz **gördü.** Her senekinin kat kat üstünde seyirci toplayan müsabakalarda, Gal**atasaray** kürekçileri büyük bir üstünlük göstererek şampiyonluğu kazandılar.

Alletizm

Dünya rekorları

Berlin'de yapılan Dünya Ordulararası atletizm şampiyonasında kırılan dünya rekorları, nazarları bir anda oraya çekmeye kâfi geldi. İlk günde yapılan seçmelerde 1936 senesinde gene Berlin'de zenci atlet Owens'e ait rekoru Amerikalı Williams 10,1/10 la kırdı. Hayret etmemek imkânsızdı. Yirmi seneden beri rekor kırmak şöyle dursun, Owens'in 10, 2/10 luk derecesine yaklaşan bile olmamıştı. Bu derece insan kudretinin üstünde, sayılıyor, uzun müddet bunu hiç kimse kıramaz deniliyordu.

Rekordan bir gün sonra grene Amerîkali atlet Murohison Williams'm 10,1/10 luk rekoru egale etmesi büsbütün hayret uyandırdı. Williams'ın seçmelerde ayni dereceyi tekrarlaması atletizm sahasında bir ihtilâl olarak vasıflandırıldı. Melburn olimpiyatları arifesinde 100, 200 gibi sürat koşularını Rusların Amerikanlardan kapacaklarını iddia edenler bir anda donup kaldılar. Fakat işin garibi her iki atlet te Amerikan millî takım kadrosunda yer almıyordu. Çünkü evvelce yapılan seçmelerde elimine olmuşlardı. Bu neticeler Melburn olimpiyatlarının çok çetin geçeceğini gösteriyordu.

Demirperde gerisinde şu günlerde muhtelif memleketlerden gelen 10000 atlet Moskova'da yarışmaktadırlar. Bunun neticesinde teşkil edilecek Rus millî takımında 500 atlet bulunacaktır. Kapalı bir kutu olduğu için Rusların hakiki kıymetleri bilinmiyor. Bu gün için bilinen tek şey atletizm mücadelesinin Rusya ve Amerika arasında olacağıdır.

Zincirleme mesken edinme plânı
muvaffakiyetle devam ediyor

Türkiye Eski Muharibler Bankası

ANKARA - İSTANBUL - İZMİR